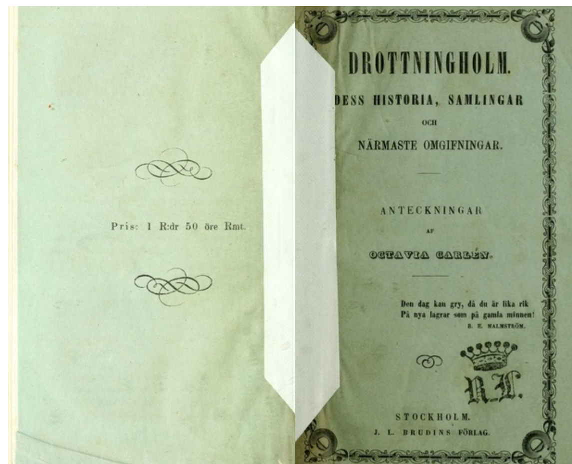

DROTTNINGHOLM.

DESS HISTORIA,

SAMLINGAR OCH NÄRMASTE OMGIFNINGAR.

ANTECKNINGAR

AF

OCTAVIA CARLÉN.

Den dag kan gry, då du är lika rik
på nya lagrar som i gamla minnen!
B. E. MALMSTRÖM.

STOCKHOLM
J. L. BRUDINS FÖRLAG

STOCKHOLM. TRYCKT HOS C. M. THIMGREN, 1861

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk digitaliserades i juni 2010 av University of Toronto och anpassades för Projekt Runeberg i mars 2014 av Ralph E. samt OCR-kodades av Bert H.

Då det gått mer än 70 år sedan författarinnan **Octavia Carléns** (1828-1881) levnad, så gäller inte längre någon upphovsrätt för verket.

DROTTNINGHOLM

DESS HISTORIA, SAMLINGAR

OCH

NÄRMASTE OMGIFNINGAR.

ANTECKNINGAR

AF

OCTAVIA CARLÉN.

Den dag kan gry, då du är lika rik På nya lagrar som på gamla minnen! B. E. MALMSTRÖM.

STOCKHOLM.

J. L. BRUDINS FÖRLAG.DROTTNINGHOLM.

DESS HISTORIA,

SAMLINGAR OCH NÄRMASTE OMGIFNINGAR.

ANTECKNINGAR

AF

OCTAVIA CARLÉN.

Den dag kan gry, då du är lika rik På nya lagrar som på gamla minnen! B. E. MALMSTRÖM.

STOCKHOLM.

J. L. BRUDINS FÖRLAG.

STOCKHOLM. TRYCKT HOS C. M. THIMGREN, 1861.*Det utmärkta sätt. hvarpå Drottningholm med dess samlingar vårdas af nuvarande* Ståthållare-embetet, *och den välvilja, hvarmed tillträde till dessa samlingar lemnats förf., har i betydlig mån underlättat hennes bemödande att få dessa anteckningar så korrekta som möjligt, både hvad det historiska och hvad konstsakerna beträffar.*

De källor, som varit begagnade för närvarande arbete, äro anförda derstädes och bestå dessutom af A. Björklunds *beskrifning öfver Drottningholm, jemte muntliga upplysningar, som blifvit lemnade på stället. I afseende på taflorna och porträtterna, har förf. trott sig göra rättast uti att, så väl hvad artisternas namn beträffar, som ock sjelfva stafningen af dem,* bokstafligen *återgifva dem efter den gamla, på stället befintliga inventarieförteckningen, och ikläder hon sig således icke något ansvar för det möjligen felaktiga deri.*

*

INNEHÅLL.

*

DROTTNINGHOLM.

»Och mången tycker att du är Det skönaste han såg! Med dina holmar, dina skär Och med din Mälarvåg.» Wilhelmina.

O, Drottningholm, du sköna, fosterländska, *Vårt* lands *Versailles* man nämner dig ibland; Men ej behöfver du, du ädla Svenska, Dig låna glans utaf ett annat land. Igenom dina höghvälfda arkader Din *egen* prakt har sitt triumftåg gjort, Och dina parkers stolta pelarrader Upplåta skönt naturens tempelport.

I dina höga, praktfullt hvälfda salar, Med skimrande gemak och kabinett, Den sköna, fria Konstens gudom talar, Sig uppenbarande på tusen sätt; Och rundt kring dig Olympens gudaskara Se’n sekler innehaft så stolt sin plats

Och glädes, att *din* hedersvakt få vara, Du perla ibland Nordiska palats!

Invid ditt bröst, i aftonrodnans lågor, Inslumra vindens döttrar utan knot; Och Mälarns lekande och fria vågor,De hålla serenader vid din fot. Och se'n, när nattens skugga tyst försvinner Och kysser fållen af ditt mantelbräm, Och morgonrodnans första stråle brinner, Du skimrar som ett perlstänkt diadem.

Natur och konst omfamna här hvarandra Uti ett trofast fosterbrödralag, — Och hoppets unga, milda tärnor vandra Med leende och ljusa anletsdrag I dina lunders skugga, dina dalar, Och, bäfvande och tjusta på en gång, De lyssna på, hur »minnets Näktergalar» Uppstämma här sin mystiskt sköna sång.

Och är man trött af hufvudstadens hvimmel, Om sorgen på det arma hjertat tär, Och man flyr hän till Lofön, sommarns himmel Skall då mer blå och molnfri tyckas der. Der kan man osedd gråta ut sin smärta Längst bort uti de mörka skuggors sköt. Tryckt till naturens rika blomsterhjerta, Man glömmer der hvart löfte hoppet bröt.

Och är man glad, så trifs man äfven gerna Uti din mera leende natur. — Der strålar *hoppet* som en morgonstjerna Uppå en höghvälfd löftesrik azur. — De skuggor och de dagrar lifvet gifver, Och hjertats sällhet, liksom hjertats qval, Allt liksom helgadt och förklaraat blifver Af flägten från *din* gröna pelarsal.

Jagellos dotter, o du varma, höga *Cathrina* utaf Polens stolta land, Det först var *du*, som med din tankes öga Uppreste Drottningholm på lummig strandCatharina Jagellonica var den, som först gaf stället namnet Drottningholm och lät här uppbygga en liten kungsgård. Sedan lät Carl X:s gemål Hedvig Eleonora bygga nuvarande slottet efter Nicodemus Tessins ritning. . Carl Gustafs maka, *Hedvig Eleonora*, Har sedan med *Tessin* och *Ehrenstrahl* Förstått och följt *din* tankes mål, det stora, Förverkligat *din* drömbilds ideal.

Den store Fredriks syster se'n, tillika Med »tjusarkungen» *tredje Gustaf*, skönt Med smakens och med snillets färgprakt rika Det *hela* derpå med fulländning krönt. Och *sednast* har *kung Oscars* varma sinne Från vandalismens hårda, kalla hand, Med kärlek för hvart *Svenskt* och hugstort minne, Bevarat denna perla för vårt land.

J stora hädangångna andar alla, Som så med *känslans värma, snillets makt*, Fulländadt, herrligt lyckats här framkalla En kungaborg i ädel, flärdlös prakt, En minnesvård j hafven rest er sjelfva, En ärestod i allt hvad skönt här finns. Så länge Carlavagnens stjernor hvälfva Sin glans kring Lofön, *er* man tacksam minns.

Du, konstens och naturens ljusa tempel, O Drottningholm, du tjusar såsom få! Du likt en Drottning bär din höghets stämpel, Allvarligt hög, men mild och skön ändå! Stå fast, stå trygg, tills tidens pulsar stanna. Du ros bland sippor på vår Mälarstrand, Du smycke på vårt Upplands höga panna, Du prydnad för vårt Svenska fosterland!

*

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Drottningholms Historia och Slottets närmaste Omgifningar. Resande, som halva blott en dag eller några timmar att disponera på Drottningholm och derunder vilja begagna denna bok som vägledning, böra börja vid *andra* afdelningen.

1. Drottningholms Historia.

Kungliga lustslottet *Drottningholm* ligger i Uppland, en mil ifrån Stockholm, på en ö, kallad *Lofö*, hvilken är omfluten af Mälaren, en af jordens vackraste insjöar.

I hednatiden var på Lofön en gård, som hette *Glie*, eller *Klistad*, och der bodde handhafvaren af ortens rättvisa. Sedan blef denna gård förvandlad till kungsgård och kallades som sådan för *Thorsund*, efter det sund, som flyter mellan Lofö och fasta landet.

Drottning Catharina Jagellonica, konung Johan III:s gemål, tyckte mycket om denna ö, hvarför hon här lät uppföra en stenbyggnad, der hon ofta vistades med sin gemål. Hon var sålunda den första, som gjorde Drottningholm till ett kungligt lustslott. Det var äfven Catharina Jagellonica, som gaf stället namnet *Drottningholm* i stället för *Thorsund*, som det förut kallades. Eget nog är, att namnet på detta

praktfulla slott liksom förutsade hvad det skulle blifva, nämligen ett favoritställe för Sveriges *Drottningar*, hvaraf de flesta från fordom och allt intill närvarande tid, eller närmare 300 år, med förkärlek vistats här under sommarmånaderna.

Under religionstvisterna i Johan III:s tid tillätos de förföljda katolikerna att hafva fri religionsöfning på Drottningholm, hvarest de i 10 år, eller ifrån 1585 till 1595, ostörda fingo hålla sina andaktsöfningar; men då kort derefter Söderköpings riksdag gjorde Augsburgiska Bekännelsen till Sveriges religionsnorm, förlorade katolikerna äfven denna fristad. Det säges, att på Drottningholm (i trakten af nuvarande värdshuset derstädes) skall finnas en byggnad, hvars grund är från Catharina Jagellonicas tid, och att det var i detta hus som jesuiterna fordom hade sitt kollegium. Under konung Sigismunds tid skall denna lilla byggnad hafva varit den enda inom konungariket Sverige, uti hvilken *regerande konungens af tvenne riken* trosförvandter, enligt konung Johan lll:s förut gifna privilegier, med full säkerhet kunde vistas; men, som förut är nämndt, äfven denna fråntogs dem sedan af Carl IX.

Några år derefter, den 10 December 1603, lemnades Drottningholm till Carl IX:s andra gemål, Catharina af Holstein, som vederlag för Castelholm och Åland. Hon dog 1616, och sedan föll Drottningholm i arrendatorers händer, som bragte det alldeles i lägervall, tilldess denna kungsgård med hela ön uppläts i förläning till riksamiralen Carl Carlsson Gyllenhjelm, som åter satte densamma i någorlunda stånd och lät ånyo uppbygga manbyggnaden. Mendrottning Christina inlöste åter hela ön, tillika med Drottningholm, och gaf sedan först Svartsjö 1648 och derpå Drottningholm 1649 åt sin moder, enkedrottning Maria Eleonora (Gustaf II Adolfs gemål), såsom förbättring på hennes stat. Den sistnämnda innehade dock Drottningholm blott i tvenne år, ty redan 1651 öfverlät Christina det till riksdrotset grefve Magnus Gabriel de la Gardie, hvilken åter det påföljande året afstod detsamma till dåvarande arfprinsen Carl Gustaf, sedermera konung Carl X Gustaf, i utbyte mot Säfvenäs gård.

Carl X:s gemål, *Hedvig Elenora af Holstein*, fattade i synnerhet mycket tycke för Drottningholm. När derföre det gamla stenhuset afbrann 1661, lät hon redan följande året lägga grunden till det herrliga slott, som nu, icke mindre i anseende till sin praktfulla byggnad och dennas sköna symmetri, än genom ställets för öfrigt vackra belägenhet, täflar med de yppersta i Europa. Sjelf lade Drottningen första stenen dertill i flere af Rikets högsta Herrars närvaro, då äfven under samma sten lades åtskilliga guld- och silfverpenningar, efter gammal sed vid dylika tillfällen. Den store och vidtfrejdade Architekten Grefve Nicodemus Tessin har gifvit ritningen till Slottet.

Sedan Drottningholm sålunda blifvit uppbygdt, och i synnerhet sedan konsternas och vetenskapernas beskyddarinna, Konung Adolph Fredriks gemål, den snillrika Lovisa Ulrika, blifvit, genom gåfva af Konung Fredrik, egarinna till Drottningholm, har denna kungsgård under de följande regeringarna varit Kongl. Familjens vanliga vistelseort under sommartiden. Här förmäldes samma Lovisa Ulrika 1744 meddåvarande Arffursten Adolph Fredrik af Holstein, som året förut af Ständerna blifvit utkorad till Konung Fredriks efterträdare och efter dennes död 1751 äfven besteg Sveriges thron. Vigsel-ceremonien förrättades af Erke-biskop J. Benzelius, i f. d. Rikssalen, nu *Konung Oscars galleri af samtida regenter*.

Äfven Konung Gustaf III, sedan han genom öfverenskommelse med sin moder emottagit Drottningholm 1776, tillbragte merändels här den angenämaste delen af sommaren, och många ännu lefvande, som minnas denna tid och tagit del i vallfarterna till denna sköna ö, veta berätta, huru då på Drottningholm, under de vackra sommarmånaderna, allt var lif, glädje och rörelse.

En naturlig följd häraf var, att Drottningholm på allt sätt skulle bli vårdadt och förskönadt. Mycket arbete och stora kostnader hafva härpå blifvit använda, ty från början har hela trakten, så väl der slottet och öfriga större

byggnader nu ligga, som ock den del, som utgör den stora och prydliga trädgården, varit lågland, sumpig, omgifven med kärr och stillastående vatten; den norra delen eller nuvarande engelska lustparken har varit alldeles öfversvämmad, och den trakt, der Canton ligger, var förr så sank höst och vår, att man der ljustrade efter gäddor. Då såg man bredvid kärren ohyfsade skogsdungar, några låga kojor här och der mellan klippor och buskar, hela orten för öfrigt instängd af en bergskedja, nästan otillgänglig från landsidan, i anseende till de sanka vägarna, dem jäsleran vid minsta regnskur gjorde ännu mer ofarbara.Konsten har här ansträngt sin kraft och mästrat naturen. Platsen, der nu den vackra trädgården ligger, förut sumpig och sank, har först med starka stenhvalf, sedan med deröfver fylld jord, blifvit förvandlad till en torr, jemn plan. Bergen hafva blifvit sprängda eller beklädda med jord och torf, så att de nu likna grönskande kullar; dungarne hafva blifvit uthuggna och uppqvistade, och slätterna prydda med löfträd; vägarne hafva blifvit grusade, alla sumpiga ställen påfyllda, kärren och de stillastående vattnen genomskurna af breda kanaler eller afledda genom murade aflopp; en gata med vackra stenhus har intagit de förra kojornas rum, och i stället för den gamla, långa och besvärliga vägen, som förut ledde till Drottningholm från fasta landet, har, under Gustaf III:s tid, den nu varande nya landsvägen blifvit anlagd, som, räknad från Stockholms Stortorg, innehåller några hundra steg öfver en mil, skjuter på tvenne ställen fram mellan sprängda klippor, går öfver Tranebergs, Nockeby och Lofö fjärdar, öfver hvilka broar blifvit lagda, samt är i anseende till sin bredd och jemnheten af de yppersta i riket. När man hunnit Kungsholms storgata till slut och uppstigit på en höjd, der klippan, efter Linnerhjelms uttryck, ”måste ge vika, för att lemna konung Gustaf III fri framfart,” och så genom Kungsholms Tull hastat förbi Mariebergs, Hornsbergs och Christinebergs egor och vackra trädgårdar, derefter på Tranebergsbro öfverfarit ett af Mälarens sund och sedan kommit till höjden strax ofvanför Nockeby-bro, har man här på en gång en öfverraskande och herrlig utsigt af Drottningholms präktiga slott, som, liggande i fonden bortom Kersöns gräsrika valloch stolta ekar, vid stranden på andra sidan om sundet bland de vackraste omgifningar majestätiskt och intagande företer sig för ögat. Från denna höjd mellan klippans sprängda sidor öfverfar man åter på Nockeby-bro, som hvilar på 35 stenkistor, ett af Mälarens sund, hvarpå man genom Kersöns vackra park kommer till den tredje, eller Lofö-bro, och ser då midt framför sig slottet "i sin fullhet, stort, smakfullt, majestätiskt omgifvet af flyglar och paviljonger.» De ofvannämnda broarne hafva under *Konung Oscar I* blifvit reparerade eller, rättare, alldeles nybyggda.

Det är således Carl X:s gemål, *Drottning Hedvig Eleonora af Holstein-Gottorp*, som anlagt sjelfva stora slottet; men drottning Lovisa Ulrika har låtit tillbygga kyrkan och flyglarna och har i den norra af dem inredt den stora, vackra bibliothekssalen. Som förut är nämndt, vistades kongl. Holstein-Gottorpska familjen mycket på Drottningholm, der då lustbarheter och fester af alla slag aflöste hvarandra, och hvilka skola vidröras i denna boks tredje afdelning.

Sedan kom ännu en tid, då detta vackra slott med dess omgifningar öfverlemnades nära nog åt total glömska och förfall. Det var efter konung Gustaf III:s död. Småningom förföllo då slottsrummen, tak, väggar och golf befunnes i det mest ömkliga skick, tidens bevingade herrskare skakade sitt frätande damm derufver, och dess törstande ande urdrack äfven de stolta vattensprången i trädgården, som Gustaf III med så stor omsorg låtit iordningställa. Det var med sorglig känsla man såg detta Sveriges skönaste lustslott så vanvårdadt; här och hvar voro fönstren utslagna, och liksom triumpherande spelade vinden inderigenom och lekte godtyckligt med de sönderfallande tapeterna. Imellertid uppgick med *Konung Oscar I* åter en ny dag för Drottningholm; ty, som man vet, egnade denna konung det varmaste intresse åt Sveriges konstsamlingar, historiska minnen, museer och lustslott. Kort efter sitt anträde till regeringen, eller 1846, lät näml. Konung Oscar företaga en stor och grundlig reparation af slottet, då alla rummen iordningsattes på ett prydligt, smakfullt och ordnadt sätt. Tak, golf och väggar och alla de dyrbara taflorna renoverades; hvad som kunde bibehållas från den gamla ”Gustavianska tiden” förblef oförändradt, och flera taflor och andra konstsaker samt en mängd dyrbara möbler, såsom bord med mosaikinläggning, gamla stolar af gediget arbete m. m., blefvo iordningsatta genom konung Oscars försorg, sedan de hade legat glömda och sönderbrutna, nära att alldeles förkomma.

Denna reparation sträckte sig icke allenast till praktvåningarna, utan äfven till uppvaktningens och domestikernas rum, ja, ända till vindar och källrar, och härunder lät konungen genomsöka och urröja alla förvarings- och

skräpkamrar, och derunder påträffades många dyrbara konstsaker, hvilka komma att nämnas i denna boks *andra* afdelning, tillsammans med de rum, der de nu förvaras. Slottet, flyglarne och kavaljersbyggningen hafva tillsammans omkring 300 rum, *utom* Drottningholms Stats-, Embetsmäns- och Betjeningsboställen. Den ofvannämnda reparationen kostade 42,000 Riksdaler riksmynt, som Konung Oscar af *egna* medel dels sjelf bekostade, dels försträckte. Denna reparation leddes först af Grefve Liljencrantz; men då han blef hindrad genom sinutnämning till Landshöfding i Stockholms Län, öfvertogs den af hofmarskalken Grefve Sandels, och bägge dessa herrar visade för saken varmt intresse. För att gifva ett begrepp om den osparda omtanka och den pekuniera frikostighet, som vid denna slottsreparation iakttogs, må nämnas, att endast den s. k. Rikssalens iordningsättande kostade 22,000 Riksdaler riksmynt, och hvilken summa Konung Oscar af *egna* medel skänkte till detta ändamål. Denna sal, en af de praktfullaste i hela slottet, kommer äfven i andra afdelningen att särskildt beskrifvas. Vid slottets iordningsättande blefvo äfven flera ur, hvaraf slottsrummen länge varit i saknad, genom Hennes Majestät Drottning Josephinas försorg renoverade och ställda i godt skick, och deribland några af högt konstvärde, hvilka legat gömda, och om hvilkas tillvaro man ej haft kännedom; dessa skola äfven särskildt nämnas i andra afdelningen.

Vi hafva således helt och hållet Konung Oscar I att tacka för Drottningholms närvarande utmärkta skick, och man kan lugnt säga, att detta slott, som anlades för sekler tillbaka, icke varit fullt färdigt förrän under *Konung Oscars* och *Drottning Josephinas* tid, ty det höga konungaparet visade ett *gemensamt* varmt intresse för detsamma, liksom för Sveriges lustslott och konstsamlingar i allmänhet, för hvilka H. M. Drottning Josephina särskildt alltid intresserat sig. Också *Gripsholms Slott* har Konung Oscar I låtit reparera och har påkostat detsamma stora summor. Der finnes ett vackert porträtt af Drottning Fredrika (Gustaf IV Adolphs gemål), som H. M. Drottning Josephina låtit måla och der uppsätta. H. M. Drottning Josephina har *sednast* visat sitt intresse för Drottningholm och statenssamlingar genom de dyrbara gåfvor, som Hennes Majestät nyligen förärat slottet, bestående i porträtter uti *Konung Oscars galleri af samtida regenter*, och hvilka äfven särskildt komma att nämnas.

På Drottningholms slott hafva flera vigtiga händelser, både i äldre och sednare tider, tilldragit sig inom konungafamiljerna. Här firades, som förut är nämndt, »snilledrottningen» Lovisa Ulrikas och Adolph Fredriks biläger. Prins Fredrik Adolph, hertig af Östergötland, (Lovisa Ulrikas och Adolph Fredriks son) föddes här 1750. Äfven prins Carl Gustaf, hertig af Småland (död i späd ålder), föddes här 1782. Här begick Konung Gustaf IV Adolph första gången den heliga nattvarden under högmesso-gudstjensten i slottskapellet den 13 September 1794. Då samma Konung blef afsatt 1809, fördes han först till Drottningholm, der han vistades några dagar, hvarunder han bebodde sin faders, Konung Gustaf III:s, sängkammare, och fördes sedan till Gripsholm.

Bland andra händelser, tilldrog sig äfven en gång, att *prinsarne* Carl (sedan Konung Carl XIII) och Fredrik Adolph råkade i lifsfara i Drottningholms trädgård; de skulle nämligen fara till Kina Slott, då hästarne skyggade och kommo i vildt sken. Händelsen observerades af hofstallmästaren *Jacob Wattrang*, som med stor fara för sitt eget lif framskyndade och hejdade hästarna. År 1768 var äfven Konung Adolph Fredrik i stor fara på Drottningholm; Konungen körde då sjelf en öppen vagn, hvaruti Drottning Lovisa Ulrica och prinsessan Sophia Albertina åkte; vid en våldsam stöt af vagnen kastades Konungen, som satt på främsta sätet, ner mellan hästarna; men ögonblickligen ilade den bakpå ståendelakejen *Laurent* fram och hejdade hästarna i farten. Som belöning för hans raskhet, skänkte Konungen till *Laurent* hela det dyrbara ekipaget, och regeringen skänkte honom sedan äfven för samma tjenst *niotusen daler kopparmynt.*

På Drottningholms Slott äro äfven tvenne af nuvarande Konunga-husets medlemmar födda, näml. H. K. H. Prins *Nicolaus August*, hertig af Dalarne, år 1831, och H. K. H. Prins *Oscar Gustaf Adolph*, hertig af Wermland, år 1858, hvilken sednares döpelseakt äfven firades på Drottningholm.

II. Slottets närmaste omgifning, Franska Trädgården, Engelska Parken, Svanholmarne, Götiska Tornet och Orangeriet.

a) **Slottets närmaste Omgifning och Franska Trädgården.**

Sjelfva Drottningholms slott ligger på Loföns norra udde, på en jemn och slät plan, nedanför hvilken man ser Mälaren, med flera större och mindre skogbevuxna holmar och kullar, hvilka från slottsfönstren framställa den mest leende och natursköna tafla. Utmed stranden sträcker sig en vacker, 150 famnar lång kaj af släthuggen sten, och på planen nedanför slottet står, på en piedestal af sten, en hög bildstod af gjuten metall, hvilken föreställer *Neptun* (hafvets Gud); han håller treudden i sin hand, utsträckt mot Mälaren, och tycks bjuda de brusande vågorna att bära vördnad för konungaborgen.Ungefär midtför slottets norra flygel står ett gammalt *pilträd*, som har sin egen lilla historia. Drottning Christina (Gustaf II Adolphs dotter) hade näml. en gång varit ute och seglat; vid framkomsten till Drottningholm märkte Drottningen, att en pilqvist hade fastnat uti båtens styre; densamma tog hon då och nedsatte, troligtvis alldeles utan någon afsigt, mellan stenarna vid stranden, ty kajen var då icke lagd. Denna qvist slog rot och har nu uppvuxit till ett stort träd af den egnaste formation; det har slagit rot i vattnet; men den väldiga stammen med sina många utgreningar ligger böjd längs efter marken, hvaröfver den lummiga kronan bildar ett skuggrikt hvalf.

Ofvan beskrifna plan är slottets *östra* sida; den motsatta eller *vestra* sidan ligger åt trädgården, till hvilken trenne stora nedgångar leda. Dessa nedgångar äro försedda med grönmålade jerngrindar, prydda med Drottning *Hedvig Eleonoras* inbundna kongl. nanmschifler, näml. H. E. R. S., som betyder: *Hedvig Eleonora Regina Sveciæ* (Sveriges Drottning). Å ömse sidor om stora eller mellersta nedgången, som är midtför slottet, finnas tvenne grupper af gjuten brons, hvilka föreställa: 1) *Nereus sittande på en Urna* (Nereus var en vattengud, som tillika var spåman).På det denna bok skall förstås af »*menige man*», bifogas en kort förklaring vid hvarje mythologiskt namn. med hvilket den *bildade* läsaren godhetsfullt torde hafva öfverseende. 2) *Nymfen Salaxia.*

Vid norra nedgången till trädgården stå tvenne i brons gjutna lejon, hvilkas hufvuden bära DrottningHedvig Eleonoras namn, hvilket på den ena sidan krönes af *äran* med en lagerkrans, och på den andra af *ryktet* med en krona. Ett tredje lejon står nära intill; detta krönes af *Merkurius* (handelns och näringarnes gud).

Vid södra nedgången står en *häst* af brons vid ena sidan (å den andra har funnits en dylik, som nu är borta).

Närmast slottet börjar trädgården (som sedan fordom ännu benämnes ”Franska Trädgården”): den är 1,200 alnar lång och 300 alnar bred. Å ömse sidor om densamma sträcka sig tredubbla höga alléer af lindar, hvilka äro vidt omtalade för sitt majestätiska utseende och sin djupa skugga. Dessa herrliga alléer hafva tillsammans 798 träd, hvaraf de flesta äro sekelsgamla och vördnadsbjudande.

Franska Trädgården börjar med en stor fyrkantig gräsplan, prydd med blomsterrabatter på sidorna samt rika blomsterrundlar midtuti och i alla 4 hörnen. Här har fordom varit ett stort vattensprång, hvaraf nu blott några lemningar synas; den förnämsta af dessa är *Herkules* (en halfgud, bekant för sin styrka och sina 12 storverk eller hjeltebragder, hvaribland räknas, att han besegrade flera vilddjur och vidunder). På lemningen af detta vattensprång ser man, som nämndt är, *Herkules, stridande med Lernæiska Draken*, den han synes ihjälslå med sin klubba. Han står på ett rundt postament af huggen sten och hvita marmorränder, hvarftals liggande om hvarandra. Sjelfva statyen är af gjuten metall och qvarstår ännu orubbad; men postamentet, som tillförne varit omgifvet af fyra musslor och på sidorna med bilder af de 4 årets tider (hvilka ännu finnas qvar, föreställda som qvinnor),är mycket förfallet; de 2:ne mindre vattensprång, som stått i samband med detta stora och bildats af tvenne Tritoner, äro alldeles försvunna. Deremot stå nu i trädgården *fyra vaser* af *brons*, 2:ne större och 2:ne mindre; de sednare äro tecknade med Kejsar Ferdinand II:s namn och Tyska riksvapnet och lära vara eröfringar från 30-åriga kriget. För öfrigt är planen rundt omkring omgifven af 8 i brons gjutna mythologiska bilder och grupper, alla tagna under 30-åriga kriget. Då man från mellersta eller stora nedgången inkommer i trädgården och går åt venster, stå dessa grupper och bilder i följande ordning.

Adonis och Venus med en hind (Adonis var en ung, skön jägare, älskad af Venus, skönhetens gudinna).

Acteon (en jägare, som af Diana, månens och jagtens gudinna, förvandlades till en hjort, för det han öfverraskat henne och hennes nymfer i badet).

Pluto (underjordens gud, betecknas med en treuddig spira).

Venus med en svan.

En flodgud med en urna.

Laocoon med sina tvenne söner. (Laocoon var en af Apollos offerprester: han ingick äktenskap emot gudens vilja, hvarföre denne skickade tvenne ofantliga ormar, som söndersleto Laocoons båda söner, hvilka den olycklige fadern fåfängt sökte skydda; ormarne söndersleto sedan äfven honom sjelf.)

Bacchus, lekande med en gosse (Bacchus var vinets gud).

Tvenne brottande män.

Efter denna vackra gräsplan vidtager en annan och något mer upphöjd, hvaruppå fordom funnos tiovattensprång. Sedan komma, åter något högre, fyra terrasser. De äro omgifna af höga, täta och dubbla häckar och hafva planterade pyramider, rundlar och salonger, med af täta häckar omgifna promenadplatser samt här och hvar höga, mörka trädgrupper. Den venstra, längst bort belägna terrassen är af Konung Adolph Fredrik inrättad till en så kallad ”lefvande theater” med grönskande amphitheater, parterr, scen och kulisser. Midt framför står *Apollo* (skaldekonstens gud), af hvit marmor. Bakom terrasserna, eller vid slutet af trädgården, vidtager en vild och skogrik park, som slutar med en tvärtöfver gående allé; bakom denna ligger en hög trädbevuxen kulle, kallad ”Munckens Backe” (efter anläggarens namn), hvilken utgör fonden af trädgården. Öfverst på Munekens Backe står en vacker grupp af *Castor och Pollux* (tvenne tvillingbröder och förtroliga vänner, som efter döden blefvo förvandlade till stjejnbilden ”Tvillingarne” på himlen). På backens sluttning står en staty, föreställande *Pan* (skogsguden). Båda dessa grupper äro af hvit marmor och kunna ses från slottet genom den midtför belägna alléen.

Till venster om trädgården ligger ”Floras Kulle”, en vacker blomsteranläggning, uti hvars midt man ser en bildstod af hvit marmor, hvilken föreställer *Flora* (blomstergudinnan). Denna kulle har den täckaste belägenhet; man uppstiger dit på branta stigar, hvilka slingra sig upp mellan vild barr- och löfskog, och hvarimellan man har den herrligaste utsigt öfver Mälaren och den nedanför flytande ån, hvilken likt en silfvergördel omsluter och sammanhåller naturens grönskande mantel. I närheten afFloras Kulle har man *Kina* Slott och *Alphyddan*, hvilka särskildt skola heskrifvas.

På norra borggården, midt emot Operahuset, mellan de fyra paviljongerna, står Apollo i hvit marmor, i något mer än naturlig kroppsstorlek, af någon okänd Italiensk mästare. Det är Apollo di Belvedere, om hvars skönhet Winckelmann förtjust utropar: »jag tager sjelf vid dess åskådande en ädlare ställning.»

Intill »Hertig Carls paviljong» (södra stenpaviljongen) finnes en vacker blomsterträdgård, omgifven af täta syrenhäckar; den kallas vanligen »paviljongsträdgården» och har skugglika löfsalar, rika blomsteranläggningar samt en karusellgunga; den har blifvit anlagd i sednare tider.

b) **Engelska Parken och Svanholmarne.**

Norr om Franska Trädgården, invid dess sida. ligger »Engelska Lustparken», rik på mångfaldiga konstens och naturens behag. Då man från östra sidan eller förbi Operahuset först inkommer i densamma, inträder man i en lund af alar, som är genomkorsad af promenad-vägar. Nedom denna lund slingrar sig en genom konsten tilldanad å i flerfaldiga bugter på de frodigaste, af träd och buskar skuggade fält. Åt venster leder en nätt bro till en stor ö, hvarpå finnas flera skugglika trädgrupper. Till höger mellan lummiga alar är en hvälfd bro, som förer till *»Dianas Holme»*, midt på hvilken man ser en vacker bild af gudinnan. Längre fram, då man följer denna sida af parken, kommer man öfveren skön ängsmark, in i en djupt skuggrik lund, vanligen benämnd *»Philosophernas*

Lund», emedan statyer af några philosopher och hedniska gudomligheter der stå mellan trädgrupperna. Vid slutet af denna lund finnes en stor rund plan, från hvilken rundt omkring utgå en mängd höga alléer, bildande liksom strålar, utgående från samma medelpunkt. Denna plats kallas ännu »Karusellbanan», och det var här som Gustaf III ofta höll sina lysande tornerspel och karuseller. Längre bort är ett stort grönskande fält, hvarest finnas flera kretsar, omgifna af höga alléer. Här var äfven fordom planterad en *labyrint*, hvilken sedan blifvit förvandlad till tvenne stora kretsar, den ena inom den andra.

Under Gustaf III:s tid skulle en kusk en afton hemta någon på Drottningholm; han for af misstag in uti labyrinten och körde der hela natten utan att kunna komma ut förr än på morgonen, då han ropade på folk.

I Engelska Parken finnas flera vackra holmar, omslutna af den breda, lugna vattenytan och prydda med vackra boskéer; dessa kallas »Svanholmarne», emedan en mängd svanor finnes der; dessa äro tama och komma majestätiskt simmande emot vandraren samt förhöja traktens högtidliga skönhet på ett mäktigt sätt. Särskildt förtjenar observeras en liten holme med en ovanligt vacker *häng-* eller *slokbjörk;* då man nedkommer i parken från Operahuset och går vägen rakt fram, skall man, då man hunnit nära stranden, se den till venster, och man kan ej undgå att beundra denna höga, sällsynt vackra björk. På denna holme äro flera vackra blomsteranläggningar,hvilka H. M. Konung Carl XV och H. M. Drottning Lovisa som Kronprins och Kronprinsessa sjelfva verkställt, då högstdesamma äfven läto röja och putsa denna ö. Man såg då hur DD. KK. HH. egenhändigt förde spaden och räfsan, sålunda lemnande ett *blomstrande* minne af deras intresse för denna holme.

Konung Gustaf III har anlagt Engelska Parken, och under Gustaf IV Adolphs tid föreslogs, att den höge anläggarens byst eller staty skulle resas på någon af dessa holmar; men förslaget bragtes aldrig till verkställighet. På en af de längst bort belägna holmarna, hvarest man ser liksom början till en byggnad af sten på en hög grön kulle, och hvilken nu kallas «ruinen”, skulle statyen hafva blifvit rest.

Denna herrliga trakt bjuder den rikaste naturomvexling; vilda, dystra lunder, leende holmar och uddar, skimrande vattenledningar, gröna fält och svalkande promenadplatser.

Denna park prydes, oberäknadt Dianas staty, af följande bildstoder (på norra sidan):

Pythagoras (en grekisk philosoph, som efter döden högt vördades af sina anhängare).

Herkules

Germanicus (en furste af Augusti hus).

Antinous (kejs. Hadriani sköna gunstling).

På södra sidan stå:

Amor (kärleksguden, på en liten holme).

Mars (krigets gud).

Mars och den unga Achilles tillsammans Illiadens yppersta hjelte bär namnet Achilles; han var en skön yngling, son af Thetis och Pelevs, samt ”osårbar”, utom i den ena hälen).*c*) **Götiska Tornet och Orangeriet**

Nära Lofö-vägen, bakom Engelska Parken, reser sig ett högt torn, ämnadt att bli bygdt i rent Götisk stil. Nertill är det fyrkantigt, men ofvan första våningen, och fortfarande uppåt, åttkantigt samt täckt med bly- och kopparplåtar. Uppför 124 trappsteg stiger man till tornets spets, der ögat möter en vidsträckt och omvexlande utsigt; Cathrina kyrkas tornspets i Stockholm synes äfven härifrån. Sjelfva tornet består af en förstuga och tvenne salar öfver hvarandra.

Götiska Tornet är bygdt af Konung Gustaf III; men man vet icke till hvad ändamål; somliga påstå, att det byggdes endast för att höja landskapets utseende, andra för att der inrätta en optisk telegraf: hvad

”snillekonungen” egentligen haft för afsigt dermed, är icke godt att gissa; hvem förmådde följa *hans* tankars och idéers skiftande och vidsträckta färd!

Norr om Engelska Parken ligger *Orangeriet* med sin trädgård, som är mycket blomsterrik och har en mängd fikon-, pomerans-, lager-, mulbärs- och andra dyrbara trädsorter. Härbortom ligga de under kungsgården lydande egorna, och det der varande *Ladugårdsgärdet* är historiskt märkvärdigt, emedan Gustaf I, då han i kriget mot Christian II belägrade Stockholm, der skall hafva haft ett af sina läger under den tappra fältöfversten Peder Fredag. Julaftonen år 1521 foro Danskarne ut från Stockholm med 40 skutor ochskärbåtar, i afsigt att öfverrumpla och upphäfva detta för dem mehnliga läger, som betog dem all tillförsel på Mälaren. De skröto under vägen, huru de skulle gästa Peder Fredag och ”smaka hans jultunna.” Men denne, ehuru näppeligen 500 man stark, då han sporde fiendernas förehafvande och såg dem anlända till sundet nedanför Glia, placerade 16 karlar med jägarhorn vidt ifrån hvarannan på bergen och i de omkringliggande skogarna, befallte dem noga gifva akt på hvad i lägret föregick, så att, när de hörde der uppblåsas till strid, skulle de alla blåsa den ena efter den andra. Danskarne stego modigt i land, men blefvo i en hast bestörta, när de från lägret hörde uppblåsas till strid, och rundt omkring från bergen och skogarna samma ljud nådde deras öron. Skallet af de mångfaldiga ljuden injagade hos dem bäfvan, ty de trodde en hop folk vara på alla ställen, der lurarne kallade kämparne till strid. I detta ögonblick störtade Peder Fredag fram med hela sin hop och gjorde bland den förskräckta fienden ett stort nederlag. 200 Danskar stupade på platsen, ännu flera omkommo i vattnet, dit de störtade sig med häst och harnesk, de öfriga i oordning och förvirring om hvarannan skyndade till sina skutor och båtar och kommo, de fleste blodiga och illa sårade, i stor nöd och med oförrättade ärender tillbaka till Stockholm.

*ANDRA AFDELNINGEN.

Kungliga Slottet med Kyrkan, Paviljongerna och Operahuset, Kina, Alphyddan, Kanton, Badhuset och Drottningholms öfriga byggnader.

I. Slottet.

Drottningholms Slott är uppfördt i en vacker byggnadsstil, det är stolt och majestätiskt och kan täfla med hvilket utländskt lustslott som helst i ädel stil, smakfull symmetri och skön belägenhet. På norra och södra sidorna äro tillbyggda flyglar; dessa äro en våning lägre än hufvudbyggningen; de äro uppförda så, att de gå i fyrkant rundt omkring, hvar och en inneslutande en borggård i qvadrat, och hvilka borggårdar äro besådda med gräs och hafva täcka blomsteranläggningar. Utvändigt prydas flyglarne af grönmåladt gallerverk, med drottning Lovisa Ulrikas inbundna namnchiffer. (Som förut är nämndt, var det Lovisa Ulrika, som lät tillbygga flyglarna.) Dessa flyglar hafva äfven hvardera ett torn eller en rundel, hvaraf den ena är inredd till kyrka och den andra till boningsrum. Slottets tak är täckt med koppar, och dertill skola hafva åtgått 200 skeppund. Utvändigt är slottet prydt med gipsbilder, kolonner och pelare, och rundtomkring går en vacker taklist af ornamenter samt med Svenska och Holstein-Gottorpska vapnen i upphöjt arbete. Man inkommer i slottet från *Östra* sidan (sjösidan) genomfem höga, breda arkader, den mellersta, med balkong och 4 pelare, byggd i Dorisk stil, och deröfver synes Svenska vapnet Tre Kronor i upphöjdt arbete. Från *Vestra* sidan inkommer man i slottet genom trenne höga arkader; uti nicher deröfver stå 2:ne marmorstatyer, föreställande *Herkules* och *Adonis*. Trappan till dessa arkader är prydd med utmärkt vackert förgyldt gallerverk, hvarpå finnes, i rik förgyllning, Svenska vapnet Tre Kronor, omgifvet afen lagerkrans. Å denna sida af slottet finnes äfven ett vackert slagur.

Midt igenom hela slottets bredd går en vacker perspectivgång, med 14 stenpelare, fördelade å ömse sidor. Denna pelargång har hvälfdt tak, och öfver östra ingången till densamma ser man i taket Svenska och Holstein-Gottorpska vapnen förenade i upphöjdt arbete af gips.

I denna gång stå tvenne mythologiska grupper i brons: den ena föreställer *Mars och Venus*, den andra *Dejanira, som af Herkules befrias från Centauren Nessus*. (Nessus var ett vidunder, hälften menniska och hälften häst; han ville bortröfva Dejanira, som var trolofvad med Herkules, men dödades af denne.)

Utom bottenvåningen har Slottet tvenne stora våningar, till hvilka tvenne breda trappor leda; å ömse sidor om dem ser man ståtliga pelare och kolonner, och dessa, likasom väggarne, prydas rikt af det vackraste upphöjda arbete uti gips, föreställande troféer, blomsterguirlander och ornamenter, och på flera ställen Drottning Hedvig Eleonoras namnschiffer samt målade medaljonger med mythologiska figurer.*Fjorton marmorbyster*, föreställande Romerska kejsare och Götiska konungar, stå uti nischer, fördelade i bägge förstugorna. På några af dem finnas namn; dessa äro (i nedre förstugan): *Segerrif, Ataulius, Valia, Theodosius.*

I öfra förstugan:*Antoninus Pius.*

På de öfriga bysterna äro namnen nästan utplånade.

Vid öfra trappan, å ömse sidor, stå *nio statyer i kroppsstorlek*, alla af hvit marmor och verkliga konststycken: skada, att man icke vet deras mästares namn. Dessa statyer föreställa de *nio Sånggudinnorna*, nämligen: *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymnia, Urania* och *Calliope*. (De nio Muserna eller Sånggudinnorna voro beskyddarinnor för vetenskaper och skön konst.)

Midi för dessa statyer ser man *Apollo*, lagerkrönt och med lyran i hand, och å ena sidan längre upp står *Minervas* staty. (Minerva var vishetens och krigets gudinna.) Dessa båda sistnämda statyer äro äfven verkliga konststycken af hvit marmor.

Då man från östra sidan gått uppför första trappan, har man på bägge sidor de vackraste perspektivmålningar, föreställande det inre af en byggnad, eller 4 rum efter hvarandra, med fönster i fonden. Längre upp å ömse sidor äro målade grupper af österländska figurer, med turbaner och solfjädrar.

Taken uti förstugorna äro prydda med de vackraste målningar; *nedra förstugans tak* föreställer en *Romersk fältherres segertåg uti en triumfvagn*. Vagnen drages af 4 hästar, dem segraren sjelf kör, i det han krönes af *äran* med en lagerkrans. Förevagnen föras troféer och krigsrustningar samt en mängd fångar, och efter vagnen komma Romerska senatorer. Detta är måladt af *I. Sylvius*.

Öfra furstugutaket, hvars hvalf är lika högt med sjelfva slottet, föreställer *Olympen* med en mängd gudar och gudinnor. Främst sitter *Jupiter* (öfverguden) och krönes af *Odödligheten* med en stjernekrans, måladt af *Sylvius*. Öfverst i taket står H. E. (Hedvig Eleonora), och deröfver synas *Apollo* och *Minerva* hålla lagerqvistar. Nedanför ser man *Dygden*, hvilande på en sky; hon tyckes gifva någon befallning åt en flygande engel, hvilken håller *Lasten* fängslad i bojor. På andra sidan synes äfven *Dygden* sittande uti skyn och med sin spira visande på evighetens sinnebild, en *orm*, som biter sig uti stjerten.

I hörnen ser man följande emblemer:

En paradisfogel med öfverskrift: »Semper Sublimus» (alltid hög).

Ett granträd med öfverskrift: »Recta se tollet. in Altum» (rakt sträcker det sig i höjden).

En solros med öfverskrift: »Cælestes Sequitur Motus» (följer himmelens rörelser).

Ett par ax (öfverskriften här är borta).

Fyra målade medaljonger finnas äfven i detta tak; de föreställa forntida drottningar, öfver hvilka äfven läsas latinska inskriptioner; öfver den första står:

Thamyris Got. Regina (Götisk drottning).

Den andra medaljongen:

Disa Suecorum Regina (Svearnes drottning).Den tredje:

Amalasuentis Got. Regina. (Götisk drottning.)

Den fjerde medaljongen är alldeles utplånad.

De ofvannämda allegoriska målningarne äro af den utmärkte konstnären *David Klöcker Ehrenstrahl*, hvilken odödliggjort sitt namn och sin talent med en mängd målningar på Drottningholm, hvaraf de flesta äro sinnrika allegorier ur konungarne Carl X:s och Carl XI:s samt deras gemålers historia.

Ofvanbeskrifna förstugor med sina stolta pelare, breda, ståtliga trappor, rika, smakfulla ornamenter, konstnärligt vackra statyer och utmärkta målningar äro i och för sig sjelfva verkliga konststycken, hvilkas praktfulla anblick, då man inträder, väcker beundran äfven hos den *sanna kännaren*, och det är med stolthet och glädje vi hogkomma, att allt detta är *Svenskt* så till idé som utförande, ty Svenska konstnärer hafva här utfört hvad Svenska drottningar dikterat: det har allt ifrån *Catharina Jagellonicas* tid varit Sveriges *drottningar* företrädesvis, som förskönat, vårdat och älskat Drottningholm.

Om man går ut en afton, sedan det blifvit mörkt, och betraktar slottet, när det är upplyst i alla fönster, så skall man finna, att det företer en sällsamt vacker anblick; det ligger der då vid sjöstranden som ett genombrutet skimrande *diadem*, af Necken uppkastadt »djupt ur hafvet från demantehällen» för att smycka skogsfruns lockar.

Om man åter ser slottets förstugor en afton invändigt vid belysning af lampor eller lyktor, så intages man ovilkorligt af en egen högtidlig känsla, ty då likna de ett härligt tempel, och man väntarblott, att de hvita bildstoderna, som vid ljusskenet se så hemlighetsfulla och fantastiska ut, skola besvärjande utsträcka sina alabasterhvita armar och hviska:

»Stör ej stillheten i qvällens stunder, Dödlige, med klagan eller knot! Sörj ej *tidens* vexlande sekunder; *Evighetens* dag du går emot!»

Drottningholms slott eger en mängd konstsaker, hvaraf flera hafva stort värde och äro högst dyrbara. Här finnes äfven en stor *porträtt-* och *taflesamling*, hvaraf större delen är af utmärkta mästare. Dessa taflor äro icke numrerade, och på högst få af dem stå mästarnes namn, och de flesta både porträtter och taflor sakna påskrift *hvem* eller *hvad* de föreställa. Af denna orsak har kännedomen om åtskilliga konststycken gått förlorad. Under nästlidna år har dock nämda brist blifvit afhjelpt derigenom, att på taflornas baksidor blifvit påtecknadt, hvad de föreställa, och af hvem de äro målade. Detta har skett med alla de taflor, som icke äro fästa i sjelfva väggen, eller förut hafva påskrift, och om hvilkas mästare m. m. man haft *bestämd* visshet. Nämnda arbete har blifvit verkstäldt genom H. M. Drottning Josephinas föranstaltande och på hennes bekostnad. Ofvan omtalade konstsaker, jemte slottsrummen, beskrifvas här nedan.

Första Våningen.

Då man från östra eller sjösidan uppkommer i slottet och inträder till höger, ligga rummen i följande ordning:Norra Stånddrabantsalen. Mindre vaktrummet. Conseljrummet. Gustavianska sängkammaren. Konung Oscar I:s förmak. Konung Oscar I:s sängkammare. Konung Oscar I:s skrifrum. Kongliga bibliotheket. Marmorkabinettet. Fordna myntkabinettet. Fordna mineraliekabinettet. Fordna naturaliekabinettet. Drottningens skrifkabinett. Drottningens toilett. Drottningens sängkammare. Drottningens röda förmak. Drottningens gula förmak. — Dessa 5 sistnämda rum kallas med ett gemensamt namn för *»Drottningens våning»*, emedan Sveriges drottningar bebo dem under sitt vistande på Drottningholm.

Ehrenstrahlska rummet. Schaggrummet. Nedra galleriet. Ministerrummet. Biljardsalen. Konung Carl Johans galleri. Audiensrummet. Röda kabinettet. Blå skrifrummet. Röda förmaket. Gröna sängkammaren. Dessa 8 sistnämda rum kallas *»Konungens våning»*, emedan den vanligen varit bebodd af Sveriges konungar under deras vistande på Drottningholm.

Toiiettrummet. Silfverrummet. Gula kabinettet. Blå salongen. Röda salongen.

Å andra sidan förstugan finnas nedanstående rum:

Mindre kabinettet. Sängkammaren. Skrifrummet. Liten vaktsal. — Dessa sistnämda 9 rum kallas »Furstliga våningen», emedan den ofta bebos af konungahusets furstliga medlemmar. I denna våning bruka äfven fremmande furstar bo.

Södra Stånddrabantsalen. Förstugan.*Beskrifning på rummen och deras konstsaker.*

Norra Stånddrabantsalen.

Detta rum är klädt med historierade gyllenläderstapeter, och taket är måladt med prydliga ornamenter.

Följande taflor finnas här:

En svart björn. Detta är en afbildning af den stora björn, som skjuts vid Svartsjö den 28 Juni 1681 i konung Carl XI:s närvaro.

En Lapp, åkande i Akkja och körande en Ren. Efter berättelse skall det vara samma Lappman, som sedan blef adlad till Renstjerna, efter det han, då Norrmännen en gång gjorde infall i öfra delen af Sverige, hastat med underrättelsen derom till Stockholm med den skyndsamhet, att han på 48 timmar tillryggalade 124 mil. Äfven berättas, att renen skall hafva stupat på Riddarhustorget i Stockholm.

En turk, ledande en kamel. Detta är turken Schabbasch, som uti Ungern blef tagen af Riksrådet Nils Rjelke och sedan omvänd till kristna läran.

6 porträtter i knästycken af Carl XII:s generaler.

Mindre vaktrummet.

Detta har blå väggar med förgyllningar och målningar i blad och blommor.Conseljrummet.

I detta rum höll konung Gustaf III sina konseljer, då han vistades på Drottningholm. Väggarne här äro målade i Pompejansk färg och prydas af förgylldа lister. Trettiofyra taflor af gamla Franska skolan finnas i detta rum, de flesta af utmärkta mästare. Då man inkommer från mindre vaktrummet och vänder sig åt *venster* samt börjar vid *nedersta* taflan intill dörren och sedan går uppåt och alltjemt fortsätter på samma sätt, så komma taflorna i följande ordning:

Ett gungande fruntimmer, af Lancret.

Ett blomsterstycke på trä, af Blume.

Bad i en skog, af Qubüsson.

Tvenne nymfer och ett barn med en personifierad flod.

Venus med sina nymfer på vattnet, af Baucher.

Porträtt af ett fruntimmer, föreställande Flora, måladt på trä af Rosslin.

Collin Maillard, af Lancret.

Ett blomsterstycke på trä, af Blume.

En skogspark, af Qubüsson.

En dame med en modehandlerska vid sin toilette, af Baucher.

Tivoli med templet och vattenfallet, af Baucher.

Adonis tager afsked af Venus, af Le Moine.

Ett fruntimmer med en korg, af Nattoise.

Det inre af en bondstuga, måladt på trä af Chantreaut.

Ett fruntimmer med räkningar, af Chantreaut.

En tvätterska, af Chardine.

En mor med sitt barn vid toiletten, af Chardine.

Susanna i badet, af L'arepeueque.

Atys och Camilla, af Coges. (Atys var en ung vacker herde, som älskade Camilla.)

Ett fruntimmer med sin söm, af Chardine.

Badande fruntimmer, af Pater.

Ett barn till bords, af Restou.

Ett fruntimmer, som låter påsätta skridskor, af Laucret.

Ett fruntimmer med tvenne dufvor, af Nanotte.

En mor, som ger sina barn mat, af Chardine.

Jupiter och Leda, med en nymf, af Baucher. (Leda älskades af Jupiter, hvilken besökte henne under skepnaden af en svan.)

Ett porträtt, föreställande fru Roslin, af Roslin.

En målare i sitt arbetsrum, på trä, af Chardine.

Det yttre af en bondstuga, af Chantreaut.

Ett fruntimmer med en bok, af Chardine.

En qvinna, som tappar ur en tunna, af Chardine.

En död hare vid en kittel, af Chardine.

Peus-et-il la raipris, af Baucher.

Paris dom, af Coypel. (Paris var en vacker konungason och herde, som skulle döma, hvilken som var skönast af de trenne gudinnorna Venus, Juno (gudadrottningen) och Minerva. Han gaf Venus priset.)

Tvenne frukt-dörrstycken, af Despertes.Gustavianska sängkammaren.

Sjelfva rummet är måladt med högblå färg, pelarne och listerna förgyllda med äkta dukatguld och de 4 lackerade dörrarne sirade med förgyllda ornamenter, rika och praktfulla. Golfvet är lagdt med cypress- och valnötträd, buxbom och ebenholz och skall hafva kostat 1400 Rdr Specie. Konungens säng står i alkoven, omgifven med pelare å ömse sidor. Täcket och omhänget, äfvensom gardinerna och tapeterna i alkoven jemte en skärm med broderier af Lovisa Ulrica, är alltsammans af ljusblått sammet a Peyrons fabrik och rikt inväfdt med äkta guld.

Ehrenstrahls mästarepensel har prydt väggar och tak i detta rum med härliga allegoriska målningar, hvilka hafva afseende på konung Carl X:s och drottning Hedvig Eleonoras lefnad. Målningen midt i taket antyder på det nämda konungaparets förmälning och föreställer *Guds Försyn*, sittande på en med strålande klarhet omgifven sky, med i handen en spira, och vid denna spets ett klarskådande öga, som allt ser och regerar och synes välsigna tvenne nedanför ur skyn utsträckta händer, som omfatta hvarandra. Härmed vill konstnärn antyda, att Carl Gustafs och Hedvig Eleonoras förmälning skett efter Guds styrelse och under hans välsignande hägn.

I hörnen af denna målning finnas 4 emblemer eller medaljonger drifven och förgylld messing, 4 fot långa och 3 fot breda. De hafva alla afseende på konung Carl X:s död och enkedrottningens sorg deröfver.*Den första*, från venster om alkoven, företer jordgloben midtuti, ofvanföre månen sväfvande i skyarna, längre ned den nedgående

solen, som ännu kastar några strålar, men dock icke kan upplysa månen för den mellanskymmande jordens skull. Denna sinnebild har följande omskrift: *Grata sequar semper* (Jag skall alltid tacksam följa) och antyder, att, likasom månen under sin förmörkelse ej upplyses af solen, men icke desto mindre följer denna, tilldess förmörkelsen är förbi, så följer ock drottningen med sin hogkomst konungen, till desshon får återse honom och med honom åter förenas.

Den andra föreställer en klart flammande eldslåga, sinnebild af det gudomliga ljuset; längre ned ser man tvenne händer, en mans och en qvinnas; hvardera håller en brinnande fackla; men facklan i mannens hand synes nära utslocknad. Omskriften *Consilio Dei* jemte hela sinnebilden antyder, att konungens jordiska lif utslocknat *efter Guds allvisa råd.*

Den tredje företer ett litet altare, hvarpå man ser en brinnande eld; ofvan, på himmelen bland stjernorna, ser man den elementariska himla-elden jemte dessa ord: *Ibi tandem lassa quiescam* (uttröttad skall äfven jag der en gång finna hvila), hvarmed konstnärn vill säga, att, såsom eldens låga alltid stiger upp mot himlen, så äro ock drottningens tankar och önskningar fästa på hennes gemål i höjden.

Den fjerde medaljongen föreställer en ström och på sidorna om denna tvänne händer, som hålla en hvalfbåge eller en midtitu delad ring och sträcka sigmot hvarandra, men kunna för den mellanflytande strömmen icke förenas. Omskriften är: *donec transeat* (tilldess han lupit förbi) och betecknar, att, när tidens ström försvunnit, så skulle drottningen återförenas med sin gemål.

Midt i taket öfver alkoven har konstnärn föreställt Carl XI:s födelse, i det han begagnat dikten om *Parcerna* eller ödets gudinnor. Dessa voro *Clotho* (som håller lefnadstråden), *Lachesis* (som spinner den) och *Atropos* (som afklipper densamma).

Dessa ödets gudinnor sitta här i en sky. *Clotho* mottager det nyfödda barnet, öfver hvilket sväfvar en engel, som håller i handen en kunglig krona, att dermed kröna den nyfödde. *Lachesis*, vårdarinnan af menniskans lefnadsår, klädd i gul drägt, griper efter tråden, som barnet håller i handen, för att skydda och bevara dess lif. *Atropos*, annars alltid färdig och tillhands att afklippa lifstråden, sitter afsides, synes sofvande och släpper saxen ur handen.

Målningen på ena väggen af kammaren, till venster från alkoven, är en fortsättning af den föregående och har afseende på Carl XI:s uppfostran.

Lachesis föreställes här uppnystande tråden, för att bevara det unga lifvet. Konungens skyddsengel visar henne åtskilliga redskaper, som förebilda vissa dygder, och antyder henne att på dem uppnysta tråden. Man ser trenne böcker, som föreställa, den ena *Religionen*, den andra *Lagskipningen*, den tredje *Historien*. Jemte dessa ser man *Minervas* sköld, som betecknar vishet och förstånd; *Apollos* luta, som häntyder på vetenskaperna; *Mercurii* staf, som utmärker försigtighet och erfarenhet i verldsliga saker;Svärdet och Vågskålen, sinnebilder af rättvisan; Harnesk, Fanor och Spjut, hvarmed förstås krigskonsten, samt *Hercules'* klubba, kännetecken af tapperhet, styrka och magt. Under det nu *Lachesis* på dessa sinnebildliga redskaper uppnystar konungens lifstråd, uppväxa häraf *lagrar* och *palmqvistar*, som beteckna ära och triumf; *olivqvistar*, som gifva tillkänna fred; *vallmoknoppar*, som antyda säkerhet och lugn, samt *hveteax*, som bemärka rikedom och öfverflöd.

Här bredvid, på ömse sidor om dörren, äro tvenne emblemer i drifven och förgylld messing, hvilka afse den föregående allegorien.

Den ena föreställer ett sönderslaget urverk, med omskrift: *Numquam nisi juncta moventur* (blott tillbörligen sammanfogade kunna de röras), hvilket antyder, att, såsom ett ur icke kan gå rätt, utan att alla dess delar äro harmoniskt och tillbörligen sammansatta, så kan äfven en konung icke tillbörligt och med vishet styra ett folk, om han icke hos sig eger alla dygder förenade.

Det andra företer en kunglig krona, liggande på ett smedjestäd, och derbredvid allehanda guldsmedsverktyg. En hand ur skyn med en hammare tillsmider kronan och gifver henne dess skapnad. Omskriften lyder: *Hinc forma decorque* (häraf skick och prydnad). Detta, tillämpadt på den unga prinsens uppfostran, vill säga, att genom en god daning och bildning skulle han ledas till konungsliga dygder.

Målningen midtemot, på andra väggen till höger om alkoven, är en sinnebildande föreställning af den odödliga ära, som väntade konungen.*Konungens skyddsengel*, som manat Lachesis att på dygdernas sinnebilder uppnysta den gyllene lifstråden, ses nu bevara densamma för Atropos. Han står höjd mot himmelen och har i handen de sinnebildliga redskaperna, hvarpå konungens lifstråd blifvit uppnystad. Atropos synes vilja stiga upp till honom och framräcker saxen för att af klippa tråden; men han nedtrycker henne med den andra handen och håller den hopnystade gyllene tråden mot himmelen; en hand sträcker sig fram ur skyn, fattar ena ändan af den gyllene tråden och uppvindar den till himmelen.

Äfven på denna sida af kammaren, på ömse sidor om dörren, finnas tvenne emblemer, som, lika med de förra, hafva afseende på föregående allegorier.

Det ena föreställer Aurora eller morgonrodnaden med den uppgående solen och har följande omskrift: *Semper ubique simul* (alltid och allestädes tillika). Såsom morgonrodnaden och solen oskiljaktigt följa hvarandra, så äfven dygden och äran.

Det andra föreställer en qvinna, sittande på en regnbåge, nådens sinnebild; hon sträcker sin hand mot himlen, med följande omskrift: *Hac ducimur illuc* (genom denna ledas vi dit), hvilket antyder, att, såsom vi genom nåden ledas till dygden, så äfven genom dygden till oförgänglig ära.

Här finnas dessutom:

En eldskärm, med Gustaf III:s porträtt uti en sorts gobelin; den är rikt prydd med förgyllningar och har en kongl. krona. Porträttet, som är likaväfdt på båda sidor, är således dubbelt och arbetadt af *Johan Sproch* i *Petersburg*.

Tvenne stora dyrbara Urnor; dessa fick Gustaf III i present af kommersrådet Hall i Göteborg.

Kejsarinnan Catharina II:s af Ryssland byst i gips.

Ett utmärkt vackert bord med mosaik-inläggningar och bord af en messingsskifva, inlagd med guld.
Då den stora reparationen här företogs, låg nämda bord sönderbrutet och undangömdt, men blef genom konung Oscars försorg och på hans bekostnad åter satt i ordning.

»Gustavianska» sängkammaren företer sålunda en verkligt praktfull anblick, som nästan, i anseende till den starka förgyllningen, bländar ögat; men den har tillika någonting dystert mystiskt, och med någon inbillning till hjelp kan man i den djupa alkoven tycka sig se »snillekonungens» blodiga skugga och höra de qvalfulla suckarne af hans olycklige son, hvilken var den *sista*, som sofvit i detta rum.

Från alkovens ena sida i denna sängkammare leder en så kallad »löndörr» upp till andra våningen; den går ut genom en blinddörr, är belagd med kläde och ökar för den, som känner dess tillvaro, det intryck af nästan hemlighetsfull bäfvan man erfar i detta praktrum.

Konung Oscar I:s Förmak.

Detta har gredelina oljemålade väggar med förgyllda lister och prydes af *28 porträtter* i bröstbilder af kungliga personer samt *tvenne dörrstycken*.Då man inkommer från konseljrummet och börjar till *venster* med nedersta porträttet, går uppåt och fortsätter sålunda rad efter rad, så komma porträtterna i följande ordning:

Konung Carl XIII som barn, pastellmålning, af Lundberg.

Konung Adolph Fredrik, i pastell, af Lundberg.

Konung Gustaf III, i gobelin.

Drottning Lovisa Ulrica (Adolph Fredriks gemål) *som äldre*, i olja, af Roslin.

Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta (Carl XIII:s gemål) *som yngre*, i olja.

Drottning Lovisa Ulrica, i pastell, af Lundberg.

Drottning Hedvig Eleonora af Holstein-Gottorp (Carl X Gustafs gemål) *som yngre*, i pastell.

Hertig Fredrik Adolph, i pastell, af Lundberg.

Prins Fredrik af Holstein (Carl XII:s systerson), i olja.

Drottning Lovisa Ulrica, i pastell, af Lundberg.

Drottning Sophia Magdalena (Gustaf III:s gemål), i olja.

Prinsessan Sophia Albertina, i olja.

Konung Gustaf III, i olja, af von Breda.

Detta porträtt lärer vara det sista, som togs af konung Gustaf; det är taget tvenne dagar efter sedan konungen blef skjuten.

Prins Henrik af Preussen (Lovisa Ulrikas bror), i pastell, af Lundberg.

Prinsessan Sophia Albertina, i pastell, af Lundberg.*Konung Adolph Fredrik*, i pastell, af Lundberg.

Ett furstligt fruntimmers porträtt, i pastell.

Drottning Lovisa Ulrica, aftagen 1735 i pastell, af Lundberg.

Drottning Sophia Magdalena, i pastell, af Lundberg.

Konung Gustaf III som barn, i pastell.

Konung Adolph Fredrik, i pastell, af Lundberg.

Kronpretendentens, grefvens af S:t Albans (Carl Eduard Stuarts) gemål.

Konung Carl XII, i olja, af von Breda.

Drottning Carolina Mathilda af Danmark, klädd som karl, i pastell.

Detta lärer vara taget efter den drägt, drottningen en gång bar, då hon under ett jagtparti var klädd till karl. I denna jagt deltog äfven ministern Struense; medan jagten pågick, uppstod ett svårt oväder, då drottningen och Struense sökte skydd i en bondstuga, der de voro okända. De fingo då höra folkets resonnemang om »Drottning Carolina och den mägtige ministern Struense».

Konung Carl XIII som barn, i pastell, af Lundberg.

Konung Gustaf III som barn, i pastell, af Lundberg.

Prinsessan Sophia Albertina som barn, i pastell, af Lundberg.

Ett fruntimmersporträtt i svart slöja eller dok, i pastell.

Detta porträtt säges skola vara en kopia efter ett äldre porträtt af *kejsarinnan Maria Theresia af Österrike*.

I konung Oscars förmak finnas dessutom:

Tvenne dörrstycken i olja, hvaraf det ena, föreställande en hund, af le Port, är ett utmärkt konststycke. Det andra dörrstycket, som föreställer *frukt*, är äfven utmärkt vackert.

Prinsessans af Lamballe byst uti Bisquit. Denna byst, vid pass tre qvarter hög, är ett af de utmärktaste konststycken man kan se i den vägen; man måste beundra den finhet och den konstnärliga smak, hvarmed de minsta detaljer äro utförda, och man frestas tro, att mästaren haft det sköna originalet för sina ögon, då bysten gjordes. Prinsessan af Lamballe var utmärkt för sin skönhet, sin älskvärdhet och sin vänskap för den olyckliga *Drottning Marie Antoinette* i Frankrike. Hennes trofasta vänskap bestod alla ödets skiftningar, alla prof, och hon blef slutligen mördad under den stora Franska revolutionen, då hennes afhuggna hufvud bars på en värjspets framför drottningens ögon.

Konung Oscar I:s sängkammare.

Såsom en verklig motsats till konung Gustaf III:s sängkammare, der den förbländande prakten endast kyler, icke tillfredsställer och värmer sinnet, framstår, nära intill belägen, konung Oscar I:s sängkammare. Här äro väggarne endast klädda med enkla Franska tapeter och hafva inga taflor. Sängen, visserligen förgylld, har dock gardiner och täcke blott af grönt siden, utan guldfransar och gyllene väfnader. Detta är det enklaste rummet i hela slottet af alla dem, som den kungliga familjen bebor; men det har dock det kostbaraste, dyraste ochoutplånligaste minnet af alla, ty *här* hvilade Sveriges ädlaste, mildaste och mest rättänkande konung, Oscar I, den sista sommaren före sin långa dödskamp, och här har hans högsinnade maka, drottning Josephina, kärleksfull, hjeltemodig, tålig och outtröttlig vakat vid hans läger och gifvit sitt folk ett exempel af så högt och sannt qvinnovärde, sjelfförsakelse, undergifvenhet och förtröstan, att vår historia icke kan framvisa ett motstycke.

Konung Oscar I:s skrifrum.

Väggarne här äro af mellanblå färg, målade med olja och hafva förgyllda lister. Här finnas 32 taflor, hvaraf de flesta hafva stort värde. Då man inkommer från konung Oscars förmak och börjar med nedersta taflan till *venster*, går uppåt och fortsätter på samma sätt, så komma taflorna i följande ordning:

En rekognoscering i storm, af le Paone.

Porträtt af Lucretia, knästycke i gobelin. Denna tafla skänktes till konung Gustaf III af Påfven Pius VI.

Apollo, lagerkrönt, af Rosslin.

Bacchus och Ariadne, af de la Gronee. Ariadne var konung Minos' på Kreta dotter. Hon öfvergafs af Theseus, en ryktbar hjelte, hvilken hon, medelst tillhjelp af ett nystan, befriat ur den beryktade labyrinthen på Kreta. Hon blef sedan förmäld med Bacchus.

Merkurius och *Aglae*, af de la Gronee. Aglae var den yngsta af *Gratierna*. Dessa voro tre: *Euphrosyne, Thalia* och *Aglae* och voro egentligen skönhetens och behagens gudinnor.

Neapolitansk dans, af Sablet.*Ariadne*, af Wertmüller. Denna tafla är ett konststycke och framställer Ariadne vid det tillfälle, då hon öfvergafs af Theseus på ön Naxos. Hennes ansigte uttrycker en stum hopplös sorg, och ögonen äro tårfyllda.

Diana och *Endymion*, af de la Gronee. Endymion var en skön herde, som hvilade i en grotta på berget *Latmus*, der Diana blef kär uti honom.

Amor och *Psyche*, af de la Gronee. Psyche var en ung, skön prinsessa, som blef förmäld med Amor; hon hade aldrig sett huru hennes gemål såg ut, emedan han alltid besökte henne sedan det blifvit mörkt, och lemnade henne före dagningen. Psyche intogs en gång af begär att se sin gemåls anletsdrag, och, tvärt emot ett gifvet förbud, tog hon en lampa och lyste på Amor, medan han sof. Hans skönhet väckte hennes beundran; men i detsamma föll en het droppe från lampan och väckte Amor. Han flydde då från den öfver hans förlust sörjande Psyche. Hon blef sedermera i Olympen förenad med Amor och begåfvad med odödligheten.

En man, som låter åderlåta sig, för att kunna föda sin familj, af Sablet. Det vackra ämnet för denna tafla skall grunda sig på en sann händelse; en familjefader med hustru och många barn var stadd i stor fattigdom. För att

kunna försörja de sina, lät han en fältskärslärling öfva sin konst med att slå upp ådern på hans arm, och för detta erhöll han betalning, tillräcklig för att under någon tids förlopp föda familjen.

En af de nio sånggudinnorna, af Roslin.

En bombardering, af Le Paone.

Sibylla Persica, uti gobelin. Denna skänktes till konung Gustaf III af påfven Pius VI.

Ett Schweiziskt landskap, af Lautenborg.

Sammanstötning i storm mellan en slup och en galèr, af Vernet. Denna tafla är ett verkligt konststycke.

Maria med barnet, af Vernet.

Ett vattenfall, af von Hjerten.

Sibylla Persica i mosaik. Detta är ett utmärkt konststycke; sjelfva ramen är af gediget silfver, uti drifvet, förgyldt, konstfullt arbete. Den är en gåfva af Pius VI till konung Gustaf III.

Ett Schweiziskt landskap, af von Garten.

Storm och skeppsbrott, af Vernet. Detta är ett utmärkt vackert konststycke.

Christus undervisar Martha och Maria, af Bourgignon.

Ett landskapsstycke, sydt med silke, af grefvinnan Bjelke, född Düben.

Blommor i en vas, af Michalot.

Kapucinermunkar till bords med några qvinnor, af le Chree.

Mucius Scævola framför offerelden, af Poussin.

Under Romerska republikens första tider belägrades Rom af Etruskernas konung Porsenna, hvilken hotade den nyligen grundade friheten. Då beslöt en hjeltemodig adlig yngling att rädda sitt fädernesland på det sätt, att han begaf sig ut till fiendtliga lägret för att med dolk mörda Porsenna. Af misstag mördade han i stället konungens skattmästare; han blefdå gripen af vakten och framförd till Porsenna, hvilken hotade att bränna honom lefvande, om han icke upptäckte de anslag, som förehades mot konungens lif. Då framgick Mucius till en närstående offereld och sade: »På det du må se, huru sådana personer akta kroppsliga smärtor, hvilka sträfva efter ära och sjelfständighet för fosterlandet, så se hvad jag gör!» Derpå sträckte han högra handen öfver elden, och frivilligt lät han den uppbrännas intill benen med en utomordentlig själsstyrka och förklarade, att 300 Romerska ynglingar med samma köld för faran hade sammansvurit sig mot konungens lif. Detta storartade drag verkade så på Porsenna, att han genast lössläppte Mucius, slöt fred med Romarne och tågade derifrån. Sedan skänkte senaten ett stycke land till och lät resa en ärestod åt Mucius Scævola, som belöning för det han räddat fäderneslandet.

Oedipus med sina barn, af Gagnereaux. Oedipus var konung af Thebe. Han dödade sin fader och blef sedan sin egen moders gemål, utan att han dock visste derom. Då detta slägtförhållande upptäcktes, utstack Oedipus af förtviflan sjelf sina ögon och förjagades af sina söner.

En liten flicka med frukt, af Van Loo (sitter öfver kakelugnen).

Christus och den Samaritanska qvinnan, af Bourgignon.

Venus qvarhåller Adonis.

Diana i mosaik. Detta är ett högst dyrbart och utmärkt konststycke, infattadt i en förgylld ram afdrifvet silfver. Taflan är äfven en gåfva till konung Gustaf III af påfven Pius VI.

Dörrstycken, tvenne allegoriska.

Fyra medaljonger, föreställande: *Konung Gustaf III. Drottning Sophia Magdalena. Madame du Barry. Madame de Roches.*

Dessutom finnas i detta rum:

Konung Oscar I:s skrifbord, begagnadt af konungen under hans vistelse på Drottningholm.

Detta bord är af mahogny, har svart beklädnad och en bord af inlagdt trä samt förgyllda messings-ornamenter på fötterna och sidorna.

En porphyrvas, vid pass en half aln hög. Den har följande inskrift:

»Den första vas, som blifvit gjord i Sverige af porphyr från Elfvedals socken i Dalarne år 1787.»

Flera dyrbara pjeser och urnor; tvenne hvita marmorbyster; tvenne kinesiska afgudar, prydda med äkta perlor och stenar, samt *en liten byst af gjutet tackjern, stämde pä en pelare af porphyr.* Denna byst föreställer Gustaf IV Adolf som kronprins.

Kongliga Bibliotheket.

Detta är ett långt, utmärkt vackert rum, hvilket helt och hållet är en skapelse af drottning *Lovisa Ulrika*. Detta rum är oförändradt i samma skick som under Gustavianska tiden och är en bild af den tidens prakt och dess uppfattning af skön konst och vitterhet. Väggarne här äro lackerade och prydda meden mängd ornamenter af skulpturarbeten, öfverdragna af äkta förgyllning. Öfver fönstren ser man liggande figurer af gips, föreställande *Fama* (ryktets gudinna) och flera mythologiska gudomligheter.

Öfver dörrarna stå 4 särskilda inskriptioner, nämligen:

Artibus Pectora Mollescunt Asperitasque Fugit. Ovidius. (Genom konsterna förmildras hjertat, och dess hårdhet försvinner.)

Cordis et Oris Optima est Harmonia. (Hjertats och munnens öfverensstämmelse är den bästa.)

Carmine Fit Viva Virtus Expersque Sepulcri. Ovidius. (Genom skalden göres dygden lefvande och oförgänglig.)

Neque Si Chartæ Silent quod Bene Feceris Mercedem Tuleris. Horatius. (Ej heller får du lön för det goda du gör, om häfderna förtiga det.)

På väggarne finnas 4 medaljonger, hvilka hafva nedanstående inskriptioner:

Vincit Ingenium Probitas, Statius. (Redlighet är bättre än snille.)

Moniti Meliora Sequamur. Virgilius. (Underrättade om det goda, eftersträfvom det.)

Vita et Pectore Puro. Horatius. (För den, som är ren till hjerta och lefnad.)

Studio Minuente Labores. Ovidius. (Genom flit minskas arbetet.)

De böcker, som här finnas, äro uppställda i 13 bokhyllor af cederträ; de äro smakfullt ordnade och bundna i praktfulla band med förgyllningar. Drottning Lovisa Ulrika lade första grunden till denna boksamling, för det mesta bestående af Franskaverk, som sedan mycket tillökades af Gustaf III. Samlingen har nu omkring 2,900 särskilda band. De dyrbara manuskripter och originalbref, som här funnits, förvaras nu på kongl. bibliotheket i Stockholm.

Midt på golfvet stå tvänne stora marmorbord, och mellan dessa ett skrifbord, hvarpå hefinnes ett *skriftyg* af brons och Sachsiskt porslin samt en ovanlig *lineal* af granit. Då drottning *Lovisa Ulrika* och konung *Gustaf III* arbetade uti bibliotheket, sutto de vid detta skrifbord.

Här finnas ock:

En stor Vas, or ner ad med löfverk och en Drake af brons. Denna vas är ett sällsynt konststycke; den har inskrifter på Arabiska språket och äfven Arabiska målningar. Bronsarbetet på denna vas är ditsatt under *Lovisa Ulrikas tid*. Man vet icke, hvarifrån denna vas ursprungligen kommit, och högst eget är, att en pendant dertill lärer finnas i Granada i Spanien.

En käpp, utskuren af konung Adolf Fredrik.

En mängd vackra mytologiska bilder och grupper af alabaster och brons. Då man inkommer i biblioteket från konung Oscars skrifrum, så stå dessa bilder på borden i följande ordning:

En man, som anfalles af ett lejon.

Bacchus med en skål i handen.

Eskulap (läkarekonstens gud).

Antinous (en af Penelopes friare). Penelope, drottning af Ithaka, var gift med Ulysses. Då denne måste resa till Trojanska Kriget och var borta i 20 år, fick den sköna drottningen en mängdtillbedjare och friare (det sages 100); men hon var sin gemål obrottsligt trogen och gynnade ingen. Då hon ej ville visa någon företräde, började de hota henne, och hon hittade då på, för att uppehålla tiden, att uppsätta en väf och lofvade, att, när hon väft ner densamma, skulle hon göra sitt val. Friarne sutto bredvid henne alla dagar för att efterse, att hon verkligen väfde; men år efter år förgick, utan att väfven blef färdig, ty Penelope ref om nätterna upp hvad hon väfde om dagarna. Slutligen spriddes ett rykte, att Ulysses var död, och då tvingades Penelope att göra ett val bland de enträgna riddarne. Hon lofvade då, att den, som kunde spänna Ulysses' båge, skulle få hennes hand. Ingen kunde dock detta. Då framträdde en tiggare; han spände bågen med lätthet och jagade ut alla friarne, ty det var Ulysses sjelf, som under denna förklädnad hemkommit. Han blef nu återförenad med sin trogna maka.

En af de nio sånggudinnorna.

En Romare.

Fideus (en ung skön gosse, af några ansedd för *ärlighetens gud*).

Venus.

Meleager (en ryktbar jägare och en af hjeltarne i jagten efter Calydoniska Vildsvinet.

Prins Paris.

Jupiter.

En af sånggudinnorna.

Silenus (Bacchi fosterfader).

Venus.

En Romarinna.

Merkurius.En Faun med ett barn. (Fauner voro ett slags vidunderliga halfgudar, som vistades i skogarna.)

Diana.

En Filosof.

Andromeda och Draken. Andromeda var en konungadotter, som var nog förmäten att vilja täfla med *Juno* i skönhet. Som straff härför blef hon fastkedjad vid en klippa, för att der slukas af en ryslig hafsdrake. Men heroen *Perseus* dödade draken och förmälde sig med Andromeda.

Centauren Nessus och Dejanira.

Faustinus (en tapper, from och vis Italiensk furste).

Lejonet, som rifver oxen.

I biblioteket förvaras äfven uti bordslådorna en mängd medaljer och mynt samt flera historiska saker och kuriositeter, såsom: en näsduk, hvilken varit Erik XIV:s; en gulddosa med af Lovisa Ulrika svarfvad yta af sköldpadd; en silfversked, som varit Gustaf I:s; en ring, Gustaf II Adolfs; Bo Jonson Grips sigill (omkring 400 år gammalt); en äkta bergkristall m. m.; men som dessa saker med det snaraste lära skola flyttas till *Nationalmuseet i Stockholm*, så vore det utan ändamål att här uppräkna och beskrifva dem.

Marmor-kabinettet.

Väggarne här äro af marmor, och här finnas äfven tvänne bokhyllor med böcker från samma tid som de, hvilka förvaras uti biblioteket. Kakelugnens kolonner äro af *verd-antique*, och derimellan står en stor urna af brons.Här förvaras:

Meleager, antik byst af marmor.

Silentes, antik byst af marmor.

Bildhuggerikonsten, liggande staty af marmor, af *Anton Gay.*

En ljuskrona af Sachsiskt porslin.

Tvänne stora vaser eller urnor af Italiensk marmor. Dessa äro utmärkt dyrbara konststycken; de äro öfver 4 alnar höga och hafva prydnader af alabaster, föreställande figurer och ornamenter.

En modell af Isistemplet uti Pompeji. Denna modell hemförde konung Gustaf III från Italien. Den är skuren af kork, är omkring 3 alnar i qvadrat och är med sina pelare, arkader och freskomålningår ett konststycke af högsta interesse, hvars största värde ligger deri, att det troget afbildar den uppgräfda stadens ruiner, så att man af denna modell får den tydligaste föreställning derom. Denna, jemte de öfriga modeller af ruiner, som här nedan nämnas, hör till Drottningholms interessantaste föremål, och man häpnar vid tanken på den mängd af ovärderliga antika konstskatter, som haft sin vagga uti Pompeji och Herculanum, och som der äfven fått sin graf.

Städerna Herculanum och Pompeji, belägna några mil från Neapel, blefvo alldeles begrafna vid ett utbrott af eldsprutande berget Vesuvius. Detta skedde natten mellan den 24 och 25 Augusti, 79 år efter Christi födelse under kejsar Titi första regeringsår. Under nära 1600 år lågo dessa städer alldeles begrafna och blefvo först i början af sjuttonde århundradet upptäckte af en händelse. Prinsen af Elbeuf företog sig nämligen att då anlägga en trädgård medvilla i grannskapet af Portici, och denna villa blef af honom prydd med alla antiqviteter af marmor han kunde komma öfver. Då fick prinsen köpa några sådana af sällsynt skönhet utaf en bonde, som sade sig hafva funnit dem vid uppgräfvandet af en brunn. Nu köpte prinsen sjelfva platsen, der brunnen var, och lät der anställa undersökningar. Inom kort tid uppgräfdes der en mängd sällsynt dyrbara saker. Då lät kejserliga regeringen i Neapel (man tror af afundsjuka öfver de rika fynden) förbjuda all gräfning på detta ställe. När 15 år derefter Neapel och Sicilien fingo sin egen konung uti Spanska infanten Don Carlos, lät denna furste åter börja med gräfningarna; 18 fot under jorden upptäcktes nu hela staden Herculanum, och inom 8 år hade man der upphemtat så många dyrbara saker, att kungliga lustslottet i Portici deraf fick ett museum, som öfverträffade alla antiqvitetssamlingar i verlden. Sedan började man uppgräfva äfven Pompeji och bringade i dagsljuset en stor del af husen, ett par tempel och åtskilliga andra byggnader af den fordom präktiga staden. Här finnas äfven lemningar af en theater och ruinerna af gudinnan Isis tempel (Isis var de gamla Egyptiernas förnämsta gudinna). Detta tempel är förnämsta qvarlefvan af denna stad och föreställes här i ofvannämda korkmodell så som det i verkligheten befinnes. Alla de kolonner, som instängt gården, och en del af dem, som utgjorde peristilen (pelarsalen) framför templet, till hvilket man uppgår på en trappa, äro ännu qvar. Templet är uppfördt af tegel, öfverdraget med gips, och man ser der ännu gården, jemte en inre sida med målad vägg. Stenlagda gatan vid ingången äroförändrad. Midtuti templet synes en nisch, hvarest *Karpokrates'* (tystnadens gud) bild är målad. Å templets grund är en större byggnad till venster och en mindre till höger. Till venster vid ingången är

hufvudaltaret, hvarpå brännoffren förrättades, och på båda sidor om trappan stå små altaren, men på hvarje sida nedom peristilen ett fristående offeraltare. Till venster finnes en löntrappa för presterna. Af de trenne halfportar, som stängde templets ingång, var den ena i behåll, fastän sönderslagen hängande på sina hakar. Mellan pelarne omkring förgården stå åtskilliga smärre offeraltaren; till venster äro några boningsrum för presterna. Bakom templet åt *höger* är ett större rum med öppna arkader, hvars golf har en dyrbar mosaik-inläggning. Till *venster* är ett annat mindre rum, hvaruti man fann trenne bilder, nämligen *Priapus* (trädgårdsskötselns gud), *Venus* och *Bacchus*.

Då allt detta uppgräfdes, fann man i det större af dessa rum benranglet af en menniska (förmodligen en prest), sittande vid ett marmorbord; det synes, som skulle han varit sysselsatt med att äta fisk, ty flera fiskfenor lågo på bordet. Han hade, liksom tusentals af stadens innevånare, blifvit lefvande begrafven. I samma rum funnos äfven några kokkärl.

Mynt-kabinettet.

Här fanns fordom en dyrbar *mynt-* och *medaljsamling*, liksom det uti de nästgränsande *naturalie-* och *mineralie-kabinetten* äfven funnits en högst värderik samling af naturalster och mineralier, samlade af *Lovisa Ulrika* och *Gustaf III*. Allt detta hardock blifvit flyttadt, dels till Stockholms Myntkabinett och Vetenskapsakademi, dels till UpsalaDenna uppgift läses i *Svenskt Konversationslexikon, första delen, sidan 346*, och bestyrkes dessutom i *Upsala*, hvarest samlingarne förvaras i *samma* skick, hvari de befunno sig, då de kommo från Drottningholm. Hvad *mynt-* och *medaljsamlingen beträffar*, så blef största delen strax efter drottning *Lovisa Ulrikas* död af dåvarande förvaltaren öfver densamma, *Ristell*, i egennyttig afsigt borttagen, och han sjelf reste till England. Många år förgingo, utan att man visste, hvart den dyrbara samlingen, mest bestående af guldmynt, tagit vägen. Slutligen lyckades det *Riksantiqvarien B. E. Hildebrands* bemödanden att år 1853 återfinna myntsamlingen i *banken*, der den blifvit pantsatt. Året derpå eller 1854 blef den af Riksens Ständer öfverlemnad till Stockholms myntkabinett, der den nu förvaras. Att dylika samlingar flyttas till hufvudstadens muséer, der *alla* hafva beqvämt tillträde till desamma, synes naturligtvis vara det rättaste.. Väggarne i detta rum, som nu blifvit förvandlade till ett konstkabinett, äro boiserade, skulpterade och förgyllda, och här finnas å ömse sidor 8 medaljonger, med porträtter af skulpteradt och förgyldt arbete, omgifna af blad och blomsterguirlander. En mängd konstsaker, hvaraf de flesta äro af högt värde, förvaras här. Då man inkommer från *marmorkabinettet*, stå dessa saker i följande ordning (på bordet):

En liggande flodgud med en vattenurna, af gips.

En Romersk kejsares byst, af hvit marmor.

Modell af Minervas tempel i Rom, skuren i kork. Denna ståtliga ruin uti Rom är en af forntidens största öfverlefvor och, näst Pantheon, den bäst bibehållna.

En vas af grå lera.

Modell af en del utaf Tivoli, med ruiner af Sibylla Tiberinas tempel, skuren i kork. Sibylla Tiberina var en af de äldsta och mest ansedda bland de framtiden förutsägande mör, om hvilka de Gamle berätta. Staden Tivoli, ej långt belägen från Rom, utvisar ännu ett hus, som uppgifves hafva varit bebodt af den ryktbara Sibyllan. Dessa ståtliga ruiner äro dock egentligen lemningar af Romerska kejsaren Hadriani lustslott.

En liggande Venus, af marmor.

En Romersk kejsares byst, af hvit marmor.

Modell af en ruin utaf ett tempel i Pestum, skuren i kork. Detta tempel, beläget uti Nedra Italien, anses vara 2600 år gammalt.

En byst af marmor, klädd med plasma desmeraldo, och agat, är mycket dyrbar.

Modell af Vestas tempel i Tivoli, skuren af kork. (Vesta var kyskhetens och den husliga sällhetens gudinna.)

En fruntimmersbyst, af marmor.

Modell af Metelliska familjens grafvård i Rom, skuren i kork. Utanför Capeniska porten, vid Appiska vägen, finnas flera förfallna grafvårdar öfver gamla Romerska ätter. Den ofvannämda är särdeles vacker och väl bibehållen. Denna modell, liksom de 4 förutnämda, hemfördes från Rom af konung Gustaf III.

En Romersk kejsares byst, i hvit marmor.

En liggande flodnymf, af gips.

Maria Magdalena, staty af hvit marmor (står intill dörren); ett utmärkt konststycke.

I fönstren finnas:

En gladiator (kämpe, som stred med vilddjur), i brons.

En häst, af brons.

En större häst, af brons.

En liggande gladiator, af brons.

Juno med påfogeln, af brons.

Meleager, i brons.

En Egyptisk idôl (afgud), af lera.

En antik amphora (ett slags kärl), af lera.

En häst, af brons.

Gustaf II Adolphs byst, i vax.

Dianas staty, i brons.

Philosophen Diogenes med lyktan, staty af brons. Diogenes, en af forntidens störste philosopher, gick en gång och lyste med lykta midt på dagen. Då man frågade honom, hvarför han så gjorde, svarade han: »Jag söker efter *menniskor*.» — En skarpare ironi mot menskligheten kan man knappast höra.

Philosophen Diogenes med en tupp (vaksamhetens sinnebild), grupp i brons.

Tvänne grottor af olika stuffer.

Tvänne brottande qvinnor, grupp i brons.

En Herkules. Detta är ett konststycke, kopia i *terra cotta* på fot af svart lera, af *Sergel*.

En staty af brons, föreställande Segern.

En liten Amor i brons.

En gladiator af brons.

Voltaires byst i gips.*Bacchus, räckande drufvor till Leoparden*, grupp i brons.

En Egyptisk idôl, af lera, stående på en trefot. Denna är en utmärkt raritet; den är öfver 3000 år gammal och hitförskaffades genom doktor Hasselqvist.

Ett schatull af lava, med förgyllningar. Har tillhört drottning Ulrika Eleonora.

Drottning Lovisa Ulricas byst, af gips, modellerad af Sergel.

En kinesisk idôl, af brons, *ridande på ett monster* (vidunder).

En häst, af förgylld brons.

En skål af svart och hvit marmor. Det bord, hvarpå ofvannämda saker stå, är af cederträd med marmorskifva. Här stå äfven *tvänne mindre förgyllda pelarbord, med Sibiriska agatskifvor.* De äro således mycket dyrbara.

Mineralie-kabinettet.

Här äro väggarne boiserade och prydda med rikt förgyllda skulpturarbeten.

Här förvaras:

Tvänne vackra marmorbyster af prinsarne Gustaf och Ulrik. Dessa prinsar voro Carl XI:s söner och dogo helt unga.

En större grupp i Terra merite (en sorts fin lera). Denna grupp föreställer Gustaf III som ung gosse, hvilken, biträdd af *Dygder*, arbetar sig uppför ett högt berg. Der emottages han af *Minerva*; bakom henne framskymta ett palmträd och en pyramid; en *Genius* fäster på den sednare en sedel medföljande påskrift: *Macte Nova Virtute Puer, Sic itur ad Astra.* Vid foten af berget ligger ett lejon.

Naturalie-kabinettet.

Här prydas väggarne utaf medaljonger med porträtter af namnkunniga Svenskar, nämligen:

Carl von Linné. Carl de Geer. Samuel Klingenstjerna. Anton von Swab. Nils von Rosenstein. Gottschalk Valerius.

Här finnes äfven:

Bilden af dvergen Bebé. Denna dverg var proportionerlig och välskapad, vid pass 5 qvarter lång. Den bild, som här finnes af Bebé, har alldeles hans längd och vext, och ansigtet är ett vaxaftryck af hans eget. Samma kläder, som bilden nu bär, skall den verkliga dvergen hafva burit. Bebé var bondson från Lothringen och vid sin födelse så liten, att han hela det första året låg uti en sko. År 1737 kom han till konung Stanislaus och lefde vid hans hof i Luneville. Der hade han i hörnet af en sal i slottet sin egen lilla byggning, ordentligt inredd i flera rum med förmak, sängkammare o. s. v., hvilka rum dock voro så små, att knappt en hund Kunde dit inkrypa, och hela byggnaden liknade till storleken en modell till ett hus. En gång vid en högtid bars han in på konungens bord i en pastej. Han gick vanligen klädd i polsk drägt eller husarkläder, var för öfrigt både qvick och förståndig samt uppnådde en ålder af nära 30 år. Dvergen *Bebé* skall hafva tillhört drottning Lovisa Ulrika, som fick honom i present af konung Stanislaus.Drottningens skrifkabinett.

I detta rum äro väggarne klädda med grönt siden och förgyllda lister.

Här står ett bord, hvilket tillhört *Gustaf III* och har hans krönta namnchiffer.

Äfven finnes här en större tafla af utmärkt konstvärde; den föreställer *Den Heliga Jungfrun med barnet* och är målad af *Trevisani*. Det underbart djupa uttrycket i moderns ansigte och det höga himmelska uttrycket i barnets ögon fängsla åskådaren med verklig beundran.

Drottningens toilett.

Här äro väggarne klädda med grön och hvit sidendamast och förgyllda lister.

Drottningens sängkammare.

Väggarne äro här klädda med röd och hvit sidensars och förgyllda lister samt prydas af rikt förgyllda skulpturarbeten. En stor präktig trymå är inboiserad öfver kakelugnen.

Drottningens röda förmak

är klädt med röd Svensk sidendamast och förgyllda lister samt rikt förgyllda och upphöjda ornamenter. Den *ljuskrona*, som finnes här, har en kula af *äkta bergkristall*, hvilken skall vara en af de största bergkristaller, som finnas; den är således högst dyrbar.Drottningens gula förmak.

Väggarne hafva här beklädnad af gul Svensk sidendamast och förgyllda lister samt förgyllda upphöjda Qrnamenter öfver dörrarna. Här finnas några konstsaker af högt värde, nämligen:

En antik ljuskrona, af gediget ciseleradt silfver. Då konung Oscar I företog den stora reparationen å Drottningholms slott och derunder lät genomsöka alla förvaringsrum, påträffades, som förut är nämdt, en mängd mer eller mindre dyrbara saker, några af mycket stort värde, och deribland uti ett skräprum den omnämda kronan, hvilken säkerligen legat der mycket länge, ty den var alldeles svart af tidens åverkan. Konung Oscar lät då renovera och iordningsätta denna dyrbara pjes, som troligtvis icke sedan »tredje Gustafs *lysande dagar*» fått sprida sin *lysande dager* uti konungaborgen.

En dyrbar bordstudsare af brons med porslinsfigurer. Denna är ett ovanligt konststycke; hufvud-figuren föreställer *Fama*, åkande uppå en char, dragen af 5 hästar.

Denna bordstudsare påträffades i samma rum som ljuskronan och blef genom Hennes Majestät Dr. Josephinas försorg renoverad och iordningsatt.

Ett skrin af slipad bergkristall och silfver. Detta kallas ännu för »Drottning Lovisa Ulrikas juvelskrin», emedan hon deri skall hafva förvarat sina dyrbaraste juveler. Det är vid pass tre qvarter långt och halftannat qvarter högt. Kristallen derpå är fint graverad och har flera figurer. Silfret, som innefattar densamma, är utmärkt väl arbetadt utiornamenter, och derpå synes Lovisa Ulrikas kongl. namnchiffer, inbundet. Detta skrin är ett dyrbart konststycke af första ordningen; ty man vet, att bergkristall anses så kostbar, att den slipas och sättes i kejserliga och kungliga kronor, och detta skrin har dessutom *det* värdet att vara ett konstarbete.

Ehrenstrahlska rummet.

Detta rum är ett af de förnämsta i hela slottet i anseende till de 6 stora taflor, som kläda dess väggar, och hvilka äro målade af Ehrenstrahl, hvarför rummet äfven bär den store mästarens namn. Dessa taflor äro utmärkta så väl för de sinnrika allegoriska idéerna deri, som ock för utförandet och den praktfulla koloriten. Som dessa taflor förtjena att närmare beskrifvas, så göra vi det efter den förklaring af allegorierna, som Ehrenstrahl sjelf lemnat deröfver. De föreställa det märkvärdigaste under *Hedvig Eleonoras förmyndareregering* och Carl XI:s historia från 1660 till 1693, nämligen:

Den första taflan, nära 8 fot bred och 12 fot, 2 tum hög (samma höjd hafva alla de öfriga taflorna i detta rum), häntyder på enkedrottningens förmyndareregering under hennes sons minderårighet.

Enkedrottning Hedvig Eleonora, i sitt 24:de år, klädd i purpurmantel, fodrad med hermelin, sitter på en thron. Till höger om henne synes *Tron*, med ett gyllene kors i handen; *Kärleken*, med ett barn på armen, och bredvid tvänne andra barn, som samtala med hvarandra; derefter *Hoppet, Godheten* och *Uppriktigheten*. Dessa samteligen presentera enkedrottningen ett porträtt af hennes son *Carl XI*, i hans5:te års ålder; Tron håller porträttet, och Hoppet fäster vid dess band sitt ankare; med högra handen mottar enkedrottningen porträttet och vänder ansigtet åt detsamma, såsom ville hon gifva tillkänna, att hennes sons uppfostran utgjorde förnämsta föremålet för hennes omsorg. Till venster om drottningen ses ett roder, inskuret med Carl XI:s namn och de kungliga regalierna. Drottningen håller sin hand på rodret; *Rättvisan, Ädelmodet, Tapperheten, Försigtigheten* och *Måttligheten*, bemärkande de 5 höga embetena, som deltogo i förmyndareregeringen, hjelpa henne att föra det. De nedersta trappstegen af thronen äro beklädda med tapeter; men det öfversta, nära 1 fot högt, af elfenben infattadt i guld, föreställer i bildhuggeri den fred, som blomstrade under denna riksstyrelse, efter Esaias bildrika liknelse i II Cap. och 6 vers: »Ulfvar bo tillsammans med lamb, parder ligga ibland kid, en liten dräng drifver

tillhopa kalfvar och ung lejon.» Nedanför, till höger om thronen, står *Härligheten* i sin skrud, vänder sig till drottningen och visar med handen på *Byggnads-, Målare-* och *Bildhuggare-konsten*, hvilka synas till venster framför thronen. Den förstnämda presenterar drottningen grundritningen till *Drottningholms* slott, hvarvid sitta några barn, som öppna andra ritningar, nämligen af *Strömsholm, Gripsholm, Wadstena* och *Ulriksdal*, bland hvilka dock Strömsholm och Drottningholm, såsom af drottningen från grunden uppbyggda, utmärka sig framför de andra, som af henne blott blifvit förskönade och förbättrade. Den andra, Målarekonsten, sitter vid en ritbok, tecknar och gör utkast till ritningar; bredvid stå tvänne barn, afhvilka det ena håller pallett och penslar och jemte det andra ser på hennes teckningar och utkast; Bildhuggarekonsten åter står liksom afvaktunde drottningens befallning och håller i handen en modell till Carl X Gustafs bröstbild.

Den andra taflan föreställer Carl XI, mottagande riksstyrelsen af enkedrottningen.

Konungen sitter på thronen, klädd i konglig mantel; till venster sitter hans moder, enkedrottningen, som till honom öfverlemnar spiran. Framför thronen på trappan ses *Svea* i vördnadsfull ställning, klädd i blå mantel; hon räcker konungen på ett hermelinshyende den kungliga kronan; till venster om henne framräckes Svärdet, Äplet och Nyckeln af Svenska Dygderna, som tyckas glädja sig öfver denna väntade högtidliga stund. Till venster om thronen ses Tapperheten med riksbaneret; nedanföre Göta Lejon, som med fröjd ser på den unga konungen; framför lejonet stå tvänne barn med en hjelm och tvänne andra med ett harnesk, hållande i beredskap den unga konungens krigsrustning.

Den tredje taflan, nära 8 fot bred, föreställer början af Carl XI:s och Danska prinsessan Ulrika Eleonoras förmälning.

Öfverst till höger, i strålande klarhet, sitter *Guds Försyn*, förordnande den höga förmälningen; till venster i luften *Ryktet*, som gifvit dertill första anledningen, derigenom, att det från ena riket till det andra utropat de kongl. personernas höga egenskaper, hvarpå *Skyddsengeln* och *Dygden*, höjande sig mot skyn, biträdde af några englar, sammanbinda konungens och prinsessans namn C. XI. U. E., som omgifvasaf ett strålande sken; öfver namnen sväfva små kärleksgudar, som äfven hjelpa till att sammanbinda dem; tvänne andra hålla i handen brinnande facklor, hvilkas lågor sammansmälta i ett. Inunder, nederst på taflan, synas tvänne af vatten åtskilda länder: Sverige och Danmark. På Svenska sidan ses Helsingborg, på den Danska Köpenhamn. Nordiska Lejonet ligger på Svenska sidan; bredvid detsamma synas några barn med olivqvistar i händerna; ett af dem visar lejonet de höga namnens förening, bådande en beständig fred mellan de Nordiska rikena; det andra pekar på Nordstjernan, som står midt öfver lejonet, och vill likasom säga: att, så oföränderlig hon är, skall äfven det nordiska lejonets hjerta vara under alla ödets skiften.

Den fjerde taflan. Innan Carl XI:s och Ulrika Eleonoras förmälning hann gå i fullbordan, uppkommo fiendtligheter emellan Sverige och Danmark. Under tiden anmälde sig kejsar Leopold hos Danska prinsessan; men hon var icke böjd för kejsarens tillbud, och då ändtligen freden återställde det goda förhållandet mellan de nordiska rikena, gaf hon sin hand åt Carl XI.

Kärleken, Troheten, Beständigheten, Endrägten, Försigtigheten, Sagtmodigheten och *Freden* förena sig mot *Afunden* och *Kriget*, som velat hindra den lyckliga föreningen. Försigtigheten nämligen hviskar till Sagtmodigheten och ber henne öfvertala *Mars* att nedlägga vapnen; hon öfvertalar honom äfven dertill genom sin anborna vänlighet och mildhet; han lemnar henne svärdet; spjutet ligger på jorden, sönderbrutet, och krigstacklan synes slockna. Sagtmodigheten med mildt och leende ansigteomlindar Mars med ett hvitt band, och han öfverlemnar sig villigt åt henne. Afunden trampas till jorden af Troheten; Kärleken, Beständigheten och Endrägten sammanfoga konungens och drottningens porträtter, dem englar, sväfvande i skyn, bekröna med lagerkransar, och Freden håller triumferande begge porträtterna sammanbundna vid deras öfversta ända. På afstånd ser man Fredens barn tillsluta *Jani* tempel. Högt uppe ses Himmelen öppna sig och utgjuta ett strålande sken öfver det höga konungaparets porträtter.

Den femte taflan sitter främst, på rummets mellersta vägg, lika hög med den förra, men 10 fot bred; hon föreställer rikets lyckliga befästande genom födelsen af thronarfvingar.

Svea, under bilden af en majestätisk qvinna, klädd i gyllenduksmantel, fodrad med hermelin, står på ett högt marmorfundament och har bredvid sig det nordiska lejonet; framför henne synes ett altare, hvarpå tre englar lägga kronprinsen Carl XII:s och prinsessorna Hedvig Sophias och Ulrika Eleonoras porträtter; för dessa nedlägger Svea de kungliga regalierna på de fyra riksståndens vägnar, hvilka här föreställas under bilden af fyra qvinnor; den ena, *Ridderskapet* och *Adeln*, klädd till hälften i militärisk, till hälften i civil drägt, har i handen en greflig och en friherrlig krona samt adlig hjelmprydnad; den andra, *Presterskapet*, klädd i messeskrud, har på hufvudet en biskopsmössa och under armen bibeln; bredvid dessa stånd stå Rättrådigheten och Kärleken, och vid deras fötter ligga böcker samt harnesk och spjut; den tredje, *Borgerskapet*, håller i handen *Mercurii* staf, till betecknande af handel och slöjder;den fjerde, *Bondeståndet*, klädd i korta landtmannakläder, har på hufvudet en krans af hveteax och blåklint och håller i handen en runstaf, inskuren med en beständig almanacha; bredvid dessa stånd synas Försigtigheten och Arbetsamheten jemte Ymnighetshornet, hvarur framvälla guld, silfver och allehanda ädla frukter. Något högre upp synes *Fosterlandskärleken, Troheten* och *Endrägten* omfamnande hvarandra; Troheten håller högra handen med tvänne finger uppräckta i höjden, likasom i samtliga ständernas namn afläggande trohetseden. På ömse sidor, i en klar sky, synas de fyra aflidna prinsarne (Carl XI:s söner) och i höjden ryktet med en basun, på hvars fana står skrifvet: *Vivunt in æternum*. (De lefva i odödlighet.) Nederst på postamentet, hvarpå Svea står, läses följande inskrift: *Stabilimentum Regni* (Rikets befästelse). Framför stå tvänne barn, hvilka hålla en rund sköld, omgifven af en orm, som biter sig i stjerten (sinnebild af evigheten). I skölden läser man så väl de ännu då lefvande som de aflidna kongl. barnens namn och födelseår.

Den sjette taflan föreställer Carl XI:s fredliga regering.

Svea sitter, i majestätlig blå mantel, beströdd med guldkronor, på en upphöjd thron, och med högra handen förenar hon *Rättvisan* och *Freden*, glädjande sig öfver deras inbördes samhällighet; hennes venstra hand understödjes af *Försigtigheten*, åtföljd af *Beständigheten*; hennes högra hand hvilar på *Aktsamheten* med cirkel och måttstock; vid hennes fötter sitter *Välmågan* med Ymnighetshornet; bakom synas spetsar af fanor och skeppsmaster. Vidtrappan till thronen ligga de tvänne Svenska lejonen; det ena synes lekande sönderrifva åtskilliga fanor och krigssaker; det andra leker med fyra små Fredens barn.

I taket midt öfver detta rum har samma konstnär anbragt en målning, som antyder på den odödliga ära Sveas konungar, isynnerhet dess Carlar och Gustaver, förvärfvat genom sin tapperhet och sina höga egenskaper.

I skyn sväfvar *Ryktet* och blåser i basunen; *Tapperheten*, ledsagad af *Dygden* och *Äran*, har på skölden tecknat ett G. och C. med 3 kronor. *Dygden* och *Äran* fatta äfven i skölden och, jemte några englar, beströ den med palmqvistar och lagerkransar; bredvid *Tapperheten* ligger *Göta Lejon*. Vid Ryktets ljud öppna sig skyarna, ur dem framstiger *Odödligheten* med en stjernkrona och pryder dermed skölden. I de öfre skyarna synes en del af fixstjernorna, Lilla Björnen, Polstjernan, Draken, Stora Björnen, Norra Kronan, Hercules, Pegasus, Lutan, Örnen, Vintergatan, Svanen, Perseus och Andromeda, hvilka alla tyckas med beundran beskåda denna högtidliga scen.

Ännu fem smärre stycken ofvanför dörrarna höra äfven till detta rums ypperliga målningar.

Det första. Kronan ses ligga på ett blått, guldbroderadt hyende jemte en lagerqvist. På sjelfva postamentet ligger en öppen furstlig krona, jemte en antik, af lager genomslingad murgrönkrona. Underskriften: *Majestas Publica* (Allmänna högheten).

Det andra. Svärdet ligger på ett hyende, lika med det föregående, jemte palmqvistar och en bok. Vid sidan ses en Romersk Fascis, betecknande högstadomaremagten. Underskriften är: *Custodia Legum* (Lagarnas vård).

Det tredje. Spiran ligger på ett blått hyende; bredvid ses harnesk, hjelm och skeppsroder, utmärkande

krigsmagten till lands och vatten. Underskriften är: *Tutela Civium* (Folkets försvar).

Det fjerde. Äplet, på ett lika hyende, hvarjemte ses en uppslagen bok, palmqvistar, ax och blommor. Underskriften är: *Cura Religionis* (Religionens vård).

Det femte. Nyckeln jemte Ymnighetshornet och en blomsterkorg, med underskrift: *Vita Imperii* (Styrelsens lif).

Schaggrummet.

Väggarne här äro klädda med rödt schagg, och öfver dörrarna finnes drottning *Hedvig Eleonoras* kongl. namnchiffer, inbundet i förgylld målning.

I taket midt öfver detta rum har Ehrenstrahl anbragt en målning, som föreställer:

Huru *Hjeltesnillet*, ledsagadt af *Dygden*, lemnar *Tiden* efter sig och vid sidan af *Hercules* ilar mot den strålande *Äran*, som synes i höjden med tvänne lagerkransar. Längre ned ses *Försigtigheten*, som håller i handen en skära, och framför Hercules *Äktenskapets* Gud med facklan, Tiden med sitt glas, *Minerva* med en engel samt de *Fria Konsterna*. En latinsk inskrift tyder taflans innehåll och lyder i öfversättning sålunda: »Hjeltesnillet, af Dygden ledsagadt, ilar framom den långsamma Tiden och tillika med Hercules flyger till den strålande Äran, som i högra handen håller en lagerkrans, hvilken hon visarden framilande, och med den venstra lagerkröner den tvehöfdade Försigtigheten. Hymens Gud ökar imellertid dess sälla förhoppningar, och de Fria Konsterna hylla med vördnad det höga Snillet.»

Nedra Galleriet.

Detta är äfven ett praktfullt rum och historiskt dyrbart, ty väggarne äro klädda med 10 stora, mästerligt utförda taflor, föreställande *Konung Carl X Gustafs segrar*. Dessa härliga bataljstycken äro målade af *Philip Lemcke* efter *Erik Dahlbergs* teckning. *Den första föreställer första dagens drabbning vid Warschau den 18 Juli 1656, då Carl Gustaf angrep konungens i Polen. Johan Casimirs, 174,000 man starka armée.*

Man ser, huru de Svenska förtrupperna drifva tillbaka de Polska, hvarpå den förenade Svenska och Brandenburgska arméen häftigt beskjuter Polackarnas läger; desse åter anrycka i full marsch öfver en bro för att intaga höjderna och vilja falla Svenskarna i flanken, men blifva af dessa drifne tillbaka. Svenska och Polska arméernas ställning och rörelser, staden Warschau, Prag-skogen, Weichsel-floden, Rudiska och Palcoviska träsken m. m. utvisas allt på denna tafla, der äfven konungen med flere furstar och generaler äro porträtterade.

Den andra föreställer andra dagens drabbning.

Brandenburgarne ställa sig i slagordning och hafva Bialalenkaskogen och Svenska arméen till ryggvärn och betäckning. Svenskarne beskjuta starkt Polska lägret, och Polackarne måste draga sig dittillbaka. Imellertid tränga 6000 Tatarer genom Bilalenkaskogen, för att falla den förenade Svenska och Brandenburgska arméen i ryggen; men *Carl Gustaf* går dem till mötes med en del af reservtrupperna och tvingar dem att draga sig tillbaka till ett moras, der de, blottställda för Svenska kanonerna från höjderna och skansarna, lida en ansenlig förlust. Polska arméen uppställer sig imellertid i slagordning och angripes af den Svenska och Brandenburgska, som formera en halfcirkel framför Polska lägret. En hop Polackar anfalla i fullt språng den venstra Svenska flygeln, men bli så slagne, att få undankomma; — *Carl Gustaf* sjelf var dock härvid i mycken fara, i det han, anfallen af 7 Tatarer, med stor möda räddade sig. — Mot aftonen, sedan 10,000 Tatarer blifvit i grund slagna, formerar Svenska arméen en triangel med 3 fronter och artilleriet framföre. Fiendens armée innehar Poviaterhöjden. Här synes äfven staden Warschau, Weichsel-floden m. m.

Den tredje. Sista dagens drabbning, då Svenskarne vunno en fullkomlig seger.

Polackarne, anfallna i sitt förskansade läger, öfvergifva detsamma, lemna artilleri, fanor och standarer i sticket och fly i största oordning öfver bryggan till Warschau, sättande bryggan i brand.

Den fjerde föreställer fältslaget vid Philipove den 12 Okt. 1656, då fältmarskalken gref Gustaf O. Stenbock slog

Polska arméen under Litthauiska storskattmästaren Conieczewski.

Svenskarnes venstra flygel framkommer ur en tät skog och fattar der posto. Den högra defilerar öfver ett moras. Polackarne och 10,000 manTatarer ställa sig i slagordning i en halfcirkel, men taga redan vid första anfallet till flykten.

Den femte. Drabbningen vid Gnesen den 27 April 1656. då Carl Gustafs broder, hertig Adolph Johan, i grund slog Polska generalen Czarnecki och eröfrade fiendens hela artilleri, bagage, pukor, fanor och standarer.

Taflan visar Svenska arméens slagordning före slagets början; högra flygeln bestod af 19, den venstra af 12 regimenten. Den högra defilerar genom ett trångt pass och kom icke att deltaga i slaget, hvilket afgöres af venstra flygeln ensam, som tillika med de Svenska dragonerna tvingar Polackarne att taga flykten in i en stor skog, hvarifrån de äfven blifva utjagade, (Numrorna på taflan, till och med 31, utvisa regimenterna, jemte den ordning hvart och ett innehade.)

Den sjette. Slaget vid Golumbo, då Carl Gustaf den 8 Febr. 1656, tvänne månader innan det förra levererades, slog samme Polske general Czarnecki.

Utvisar arméernas rörelser och chargeringar, Weichsel- och Wieperströmmarna med is belagda, samt byn Golumbo jemte de träsk och moras, hvaröfver Svenska arméen passerade. Konungen med flera generaler äro här aftagna.

Den sjunde föreställer Polska fältherren Potocki, afläggande trohetseden vid Sandomir, den 3 Nov. 1655, till Svenska generalen Douglas, som mottog den på sin konungs vägnar. De härvid närvarande herrar jemte Polska arméen, med främsta fingarna höjda, äro väl uttryckta.*Den åttonde.* Trohetsedens afläggande af Polska Ständerna, genom furst Koniecpolki till fältmarskalken grefve Wittenberg, som mottog eden på konungens vägnar, nära intill Krakau den 16 Okt. 1655.

Den nionde föreställer Carl Gustafs namnkunniga tåg öfver Bält den 1 Febr. 1658. Konungen ses här omgifven af flera Tyska furstar och fältherrar.

Den tionde. Fältslaget på Fyen den 30 Jan. 1638, då *Carl Gustaf* tågade ur Holstein, gick öfver isen på Lilla Bält, slog vid Ifvernäs Danska generalen Gyldenlöwe och tog honom jemte 5 Danska rådsherrar samt större delen af den fiendtliga arméen till fånga, med kanoner, fanor och standarer.

Den utvisar konungens marsch från byn Heilshem i Holstein till Brandsön; några sqvadroner drunkna och gå förlorade; konungen i fara för några fiendtliga kanoner; Danska infanteriet nedlägger gevär.

Utom dessa finnas här tvänne smärre stycken öfver dörrarna, som föreställa:

Det ena, huru *Carl Gustaf*, i affären vid Warschau andra dagen, i hast blef omringad af 7 Tatarer, som ville bemägtiga sig honom, men togo förskräckte till flykten, sedan konungen sjelf sträckt till marken 3 af dem och öfverste Trafvenfeldt tvänne.

Det andra, huru samma konung i slaget vid Ifvernäs så ifrigt förföljde en Dansk trupp, att han till slut befann sig alldeles ensam med Dahlberg, hvilken lenmade konungen på en liten höjd ochsjelf skyndade att kalla Lybeckers regemente till undsättning.

Äfven i taket är en målning anbragt, som på ena ändan föreställer en sjöstrid, på den andra en drabbning till lands; till venster om den förra sitter *Mars*, till höger *Historien*; till venster om den sednare *Segern*, till höger *Krigsgudinnan*, allesamman hvilande på troféer.

Under alla dessa taflor stå namnen på de uti kriget med ära deltagande regimenterna, samt deras anförare, och truppernas rörelser. Detta galleri är 72 fot långt och 40 fot bredt.

Ministerrummet.

Väggarne här äro klädda med rödt sammet och förgyllda lister, och här finnas 25 porträtter och taflor. Då man inträder från *nedra galleriet* och går till *venster* samt börjar med taflorna nedifrån och går uppåt, så komma de i följande ordning:

Minerva, hållande Carl XII:s porträtt som barn, i en medaljong, af Ehrenstrahl.

Prins Johan Wilhelm af Nassau-Dietz Oranten, knästycke i olja.

Furstinnan Sophia Dorothea af Braunschweiq-Lüneburg. (Hertig Georg Wilhelms af Zelle yngsta dotter, förmäld med konung Georg af England), knästycke i olja.

Konung Fredrik II af Preussen, knästycke i olja, af Kock.

Konung Fredrik I af Sverige, knästycke i olja, af Kock.*Drottning Ulrika Eleonora* (Carl XII:s syster), knästycke i olja, af Kock.

Tvänne bataljstycken, i olja.

Konung Gustaf III vid 6 års ålder, hel figur, i olja.

Hertig Fredrik IV af Holstein, knästycke i olja.

Denne Fredrik var förmäld med prinsessan *Hedvig S ophia*, Carl XII:s mest älskade syster. Han stupade i sin ålders blomma (vid 30 år) i Carl XII:s leder, under slaget vid *Klissow* 1702. Vid underrättelsen om hans död frågade Carl, om hertigen hade sitt harnesk på sig; och då detta bejakades, sade konungen: »det var ändå väl, eljest hade jag fått bannor af enkedrottningen.»

Hertiginnan Hedvig Sophia af Holstein (den ofvannämda Fredriks gemål), knästycke i olja.

Konung Fredrik II i Preussen som barn, klädd till flicka och lekande med en hund, hel figur i olja.

Konung Fredrik Wilhelm I af Preussen, knästycke i olja.

Drottning Ulrika Eleonora (Carl XI:s gemål), knästycke i olja, af Kock (kopia efter Ehrenstrahl). I det ena hörnet af denna tafla ser man 4 englar, hvilka föreställa Carl XI:s och hans gemåls 4 barn, som dogo i späd ålder.

Konung Carl XII som ung, knästycke i olja.

Drottning Sophia Dorothea, Konung Fredrik Wilhelm I:s af Preussen gemål, knästycke i olja.

Konung Fredrik Wilhelm I af Preussen som yngre, knästycke i olja.*Ett bataljstycke*, i olja.

En general till häst, i olja, af Lemcke.

Carlskrona skeppsdocka, i olja.

Konung Fredrik II i Preussen, hel figur i olja.

På denna tafla är konungen aftagen vid 14 års ålder och föreställer *David med slungan*, utmärkt väl målad. På sidan synes Goliath.

Tvänne bataljstycken, i olja.

Konung Gustaf III:s besök i Fahlu grufva, i olja, af Hillerström.

Prinsessan Fredrika Amalia, konung Fredrik III:s af Danmark andra dotter och Carl XI:s svägerska, målad af Ehrenstrahl, knästycke i olja.

Biljardsalen.

Väggarne här äro klädda med gobelinstapeter och hafva 8 taflor och porträtter. Midt på golfvet står ett stort präktigt biljardbord, klädt med grönt kläde.

Till *venster* från Ministerrummet äro taflorna placerade i följande ordning:

Konung Ludvig XVI af Frankrike, hel figur i kroppsstorlek och infattad i präktig förgylld ram, i olja, målad af Roslin.

Kejsarinnan Catharina II af Ryssland, hel figur i kroppsstorlek och äfven infattad i förgylld präktig ram, i olja, kopierad af *Kraft* efter *Roslins* original på Gripsholm.

Drottning Ulrika Eleonora (Carl XII:s syster) *som helt ung*, i olja, af Ehrenstrahl.

Konung Carl XI till häst. Detta är ett afEhrenstrahls verkliga mästerstycken; konungen är der aftagen uti kroppsstorlek, ridande en ståtlig häst och klädd uti karuselldrägt. Af denna tafla har man flerfaldiga kopior.

Prinsessan Amalia af Preussen (?) *vid 18 år* (konung Fredrik Wilhelm I:s dotter och Lovisa Ulrikas syster), knästycke i olja. (Detta porträtt synes af misstag hafva kommit uti en ram, prydd med Svensk-Preussiska vapnet.)

Konung Carl XI i Romersk drägt, hel figur i olja, målad af *Anna Maria Ehrenstrahl*. Carl XI är här föreställd som *Apollo*, dödande den Pythiska ormen. Anna Maria Ehrenstrahl (sedan presidentskan *Wattrang*) var dotter till den store D. K. Ehrenstrahl, som här målat så många taflor; hon var, som fadern, stor artist.

Konung Carl XI:s kröningstafla, af Ehrenstrahl. Denna tafla är mycket stor, den upptager hela väggen och är äfvenledes ansedd såsom en af de yppersta af denna mästare. Konungen sitter der på en thron, omgifven af rikets högsta herrar, hvilkas namn och nummer finnas på en inskrift å taflans ena sida. Dessa namn föreställas på en pappersrulle, som hålles af *Ehrenstrahl*, hvars porträtt här är tydligt taget af honom sjelf. Riksdrotset *Pehr Brahe* och erkebiskop *Stigzelius* påsätta kronan; riksrådet *Axel Sparre* håller spiran; riksrådet *Gustaf Banér* svärdet; rikskansleren *Magnus Gabriel de la Gardie* äplet och riksskattmästaren *Sten Bjelke* nyckeln. Konungens moder, drottning *Hedvig Eleonora*, synes till höger uti en loge. På baksidan af denna tafla har Ehrenstrahl tecknat sitt namn, som han eljestsällan brukade, hvilket också knappast behöfs, ty man igenkänner den store mästaren ändå i sjelfva stilens ädelhet, teckningens klarhet och koloritens styrka, förenad med smak och harmoni.

Tvänne dörrstycken finnas; det första föreställer:

Historien och Ryktets gudinna, mästerlig allegori af Ehrenstrahl, det visar:

Historien, under bilden af en djupsinnig qvinna, sitter vid ett bord i ett bibliothek; bredvid sig har hon trenne böcker, som enligt påskrifterna innefatta Sveakonungarne Gustaf I:s, Gustaf II Adolfs och Carl X Gustafs bedrifter och äro prydda med lagrar och palmqvistar; på bordet ligga *Bibeln* och *Lagboken*, och på dem hvilar en ny öppen bok, i hvilken Historien uppskrifver Carl XI:s bedrifter; hon fortsätter från föregående sida och tecknar (på Lat. spr.):

»*Första Boken af Sveakonungen Carl XI:s historia,*

— sådant skall ingen ålder, ingen tid förtiga. Sedan derföre förgängelsen beröfvat oss en så stor furste, har i hans ställe den oändligt gode Guden gifvit oss kronprinsen Carl XI, som föddes år 1655, och redan i sin spädaste barndom lät skönja så höga dygder, säkra antydelser om hvad man inom kort af honom hade att vänta, att det öfver den stormägtige konungens dödliga frånfälle högt bedröfvade fäderneslandet, likasom förlossadt ur sitt bekymmer och sin sorg, återreste sig i det allmänna hoppet om en ny sällhet. Ty med tilltagande ålder tillväxte så hans själsegenskaper, att dygd och förstånd hos honom mognade framför åren, emedan redan i sin barndom han visade sig som en tapper yngling och i sinungdom som en man, ja, som en väl uppfostrad, dygdig, gudfruktig, rättvis, nådig, vis och kysk prins, behaglig både för Gud och menniskor. Under sådan gudomlig försorg har han tillträdt riksstyrelsen år MDCLXXII och har genast utmärkt början af sin regering med höga bedrifter. Ty — — —» Här med ordet *ty* vänder sig historiens gudinna liksom frågande till *Fama*, som föreställes under skepnaden af en skön, luftig qvinna klädd i himmelsblå mantel, och med en basun i handen.

Öfver andra dörren finnes en mindre målning, föreställande *Apollo, dödande den Pythiska draken.*

Konung Carl Johans Galleri.

Detta är en stor vacker sal, hvars väggar äro klädda med taflor i olja, alla föreställande scener ur *Konung Carl Johans lefnad*, och deribland 6 stora bataljstycken, framställande tillfällen ur Konung Carl Johans fälttåg, då han inlagt lysande ära som fältherre och krigare. Då man inkommer från Biljardsalen och går åt *venster*, komma taflorna i följande ordning:

Staden Pau i Frankrike, målad af Fahlcrantz. Pau är konung Carl XIV Johans födelsestad; det hus, hvaruti *Bernadotte* bodde, har blifvit bevaradt i sitt dåvarande skick, och det rum, der han föddes, visas nu för främlingar som en af stadens märkvärdigheter. Pau har inom sina murar äfven sett en af Frankrikes ryktbaraste konungar födas, nämligen *Henrik den Fjerde*, som såg dagens ljus i stadens gamla slott, der man ännu visar ett *sköldpaddskal*, som påstås hafva varit hans vagga. KonungLudvig Philip af Frankrike lät på sednare tiden reparera och ordna den förfallna borgen, till hvars prydande konung Carl Johan lät öfversända några vackra Svenska porphyrarbeten.

Utsigt af Göta kanal.

Staden Örebro, af Fahlcrantz.

Revy på Ladugårdsgärdet under konung Carl XIV Johans tid 1838, af Dahlström.

Slaget vid Dennewitz den 6 Sept. 1813, af A. C. Wetterling. Vid detta tillfälle afgjorde Carl Johan (dåvarande kronprins af Sverige) den lysande segern emot den tappre marskalk *Ney*, som anförde Fransmännen, hvilka på denna dag förlorade 16.000 man, 50 kanoner, 2 till 300 krutvagnar, mera än 6000 gevär, tre örnar och ett standar.

Konung Carl XIV Johan till häst, af Kjörboe. Detta är en stor, praktfullt utförd tafla, der Kjörboe utvecklat hela sitt konstnärskap. Konungen är der aftagen i kroppsstorlek och rider en ståtlig, brun häst; bakom synas *excellensen Brahe* och några andra af konungens svit, äfven till häst.

Göta kanals öppnande, af A. C. Wetterling.

Slaget vid Leipzig den 17, 18 och 19 Okt. 1813, af C. A. Dahlström. Vid detta tillfälle afgjordes den lysande segern af Carl Johan (dåvarande kronprins af Sverige), hvilken blott sista dagen deltog uti bataljen.

Slaget vid Lübeck den 6 Okt. 1806, af C. A. Dahlström. Under denna batalj stredo Preussarne med nästan vansinnig tapperhet, men måste vika för Fransmännen, hvilka anfördes af Carl Johan (då marskalk af Frankrike och prins af Ponte-Corvo).Den 7 Nov. på morgonen måste general *Blücher* kapitulera; hela hans stab, tretton fanor och fyrtio kanoner voro dagens troféer.

Slaget vid Halle den 17 Okt. 1806, af P. Krafft. Denna batalj började klockan 9 på morgonen och fortfor till långt inpå natten, då Fransmännen, anförda af Carl Johan (då Prins af Ponte Corvo) och Preussarne, anförda af prins Eugène af Würtemberg, å bägge sidor gjorde under af tapperhet. Fransmännen segrade dock; deras troféer voro 6000 fångar, 4 fanor, 32 kanoner och nästan hela Preussiska arméens bagage. Det var vid detta tillfälle, på samma slagfält, som kejsar Napoleon sedan yttrade om Bernadotte: »*han* tviflar på ingenting, *jag* skulle icke våga mig att med mindre än 60,000 man storma denna position». (Bernadotte hade företagit anfallet med omkring 15,000 man.)

Öfvergången af Rhen den 4 Juli 1796, af C. A. Dahlström. Vid detta farliga tillfälle visade Carl Johan (som då var divisionsgeneral i Franska republikanska arméen) stor rådighet och tapperhet; han behöll segern mot Österrikarne, som ville hindra öfvergången, och eröfrade ifrån dem 400 fångar, 2000 säckar hafre, 30 vagnar med bröd och 150 trosshästar.

Bivouac före slaget vid Gross-Beeren den 23 Augusti 1813, af A. C. Wetterling.

Carl Johans-statyns aftäckande i Stockholm 1853, målad af Bennet. Denna tafla har det förträffligaste perspektiv; man igenkänner der genast kungliga familjens alla medlemmar, jemte närvarande höga herrar och hofdamer, tjenstgörande militärer samtflera af dem, hvilka som åskådare voro närvarande vid denna högtidlighet.

Konung Carl Johans hyllning i Stockholm 1818, af Bennet.

Trenne dörrstycken finnas här.

Det ena af dessa är måladt af *Ehrenstrahl* och är ett porträtt af honom sjelf; det föreställer:

Målarekonsten, under bilden af en skön qvinna, står vid sidan af Ehrenstrahl, som sitter framför en ledig duk; hon stödjer sin ena arm på hans axel, ser på honom och presenterar honom pallett och penslar, likasom uppmanande honom att måla något. Han åter, hållande i handen en krita, såsom ville han teckna något på den framför honom uppspända duken, ser sig om och synes rådfråga *Målarekonsten* samt *Uppfinningens Genius*, som står på andra sidan om honom, hvad han skall måla; Uppfinningens Genius håller i ena handen ett litet papper, visar med andra handen på detsamma och ser på honom. På papperet läsas följande ord: Immortales pinge Majestatum laudes (Måla Majestäters odödliga beröm). Öfverst sväfvar ett barn med en masque, hvilken hänger vid en gyllne kedja. Barnet antyder kärleken till konsten, masquen och kedjan sjelfva konsten eller måleriet.

De tvänne andra dörrstyckena äro af *Schröder* och föreställa:

Det första. Minnet, under bilden af en åldrig man, lyssnande till *Inbillningskraften*, som i skepnad af en ung flicka står vid gubbens sida och synes tilltala honom. *Omdömet*, under bilden af ett stadgadt fruntimmer, står midt emot och hvilarhanden på en bok, som ligger på altaret, med inskrift Le Jugement, l'Imagination et Memoire (Omdömet, Inbillningskraften och Minnet).

Det andra föreställer:

Dygden, under skepnad af en väpnad qvinna, följd af *Talangen* och beledsagad af det goda *Ryktet*, den förra föreställd af ett ungt fruntimmer med pallett i handen, den sednare under bilden af en vingad flicka. Inskriften nedanföre: La Vertu, le Talent et la Reputation (Dygden, Talangen och det goda Ryktet).

I *Konung Carl Johans galleri* finnas dessutom ett stort, dyrbart bord af porfyr från Elfdalen, med vackra inläggningar, samt tvänne byster af brons af konungarne *Gustaf II Adolf* och *Carl X Gustaf.*

I taket är en målning, som föreställer: *de tre Gracerna* sväfvande i skyn.

Audiensrummet.

Tapeterna här äro af gobelin och föreställa händelser ur *Jephtas lif*, nämligen huru, sedan han besegrat *Amoreernas* och *Amoniternas* konungar, hvilka vägrat honom att draga genom deras land, han gör Gud ett löfte, att, om han äfven öfvervunne de *Moabiters* konung *Balack* och hemkomme med fred, skulle han, Herran till tackoffer, offra det första honom mötte utanför hans husdörr. Jephta segrade, anställde för sina krigsmän ett stort gästabud, kom sedan hem, och den första han träffade var hans *enda älskade dotter*, som kom honom till mötes med en lagerkrans, att dermed kröna sin fader. Man ser först Jephta i striden, sedan hans gästabud, mötetmed dottern och faderns sorg. Sista taflan föreställer det sista sorgliga uppträdet, då den unga flickan skall offras, omgifven af den knäböjande, förtviflade fadern och sina ungdomsvänner. Dessa tapeter äro mästerligt väfda och kunna anses för stora konststycken.

I detta rum står äfven ett stort *kinesiskt skåp* från drottning Lovisa Ulrikas tid. Det innehåller en mängd virade silkesdockor, hvilka smakfullt och i schattering äro så ordnade, att de kläda hela skåpet invändigt. Utvändigt är detta skåp äfven ett konststycke; det är utmärkt väl inlagdt med olika träsorter, föreställande silkesarbetet i Kina; dörrarne öppnas medelst ett konstlås och skjutas på messings-skenor å ömse sidor: i nedersta kanten står: »*Nils*

Petter Stenström, Schatullmakare (förmodligen namnet på den person, som gjort foten till skåpet).

Röda Kabinettet.

Här äro väggarne klädda med rödt siden, och här finnas 52 porträtter i olja af vår tids utmärktare qvinnor och män, både inom den sköna konstens, vetenskapens och litteraturens område, och hvaraf flera ännu lefva. Dessa porträtter äro:

C. Karsten. J. T. Sergel. E. Martin. C. M. Bellman. F. M. Franzén. E. A. Ehrensvärd. S. Ödman. C. von Linné. G. P. Creutz. C. P. Thunberg. F. B. Schwerin. J. Kellgren. Lehnberg. Anna Maria Lenngren. O. J. Södermark. L. Hjortsberg. J. Svanberg. B. H. Crusell. J. Byström. A. Laurent. C. A. Agardh. J. O. Wallin. N. von Rosenstein. H. Järta. G. Wahlenberg. C. F.Gyllenborg. P. von Afzelius. B. B. von Platen. C. G. af Leopold. C. G. Rogberg. Eufrosyne (fru Nyberg). C. J. Fahlcrantz. N. W. Almlöf. A. F. Lindeblad. Jenny Lind (fru Goldschmidt). B. E. Fogelberg. C. von Breda. P. D. A. Atterbom. E. Tegnér. J. D. Valerius. E. G. Geijer. E. Fries. J. G. Oxenstjerna. J. Berzelius. C. F. af Wingård. J. Schwartz. C. P. Hagberg. Fredrika Bremer. C. Forssell. O. U. Torsslow. P. H. Ling.

Blå Skrifrummet.

Väggarne här äro klädda med blå och hvit blommig damast, och här finnes en mängd vackra taflor och porträtter, hvilka, då man inkommer från *röda kabinettet* och går åt venster, komma i följande ordning:

Drottning Hedvig Eleonora (Carl X:s gemål), bröstbild i miniatyr, målad af D. K. Ehrenstrahl.

Drottning Sophia Magdalena (Gustaf III:s gemål), hel figur i miniatyr.

Prinsessan Sophia Albertina, hel figur i miniatyr.

Czar Peter I af Ryssland, bröstbild, miniatyr i olja. Detta porträtt är taget i kejsarens yngre år; på baksidan af detsamma står: »Alexis Michaelowitz Czarens i Moskwa Feodors Äldre son, med Andra gifte, Nathalia Nariskin, som sedan kallade sig Keyser Peter Allexievits den förste uti Ryssland.» *Fecit Güstaff B. Manderfeldt.*

Drottning Ulrika Eleonora (Carl XI:s gemål), bröstbild, miniatyr i olja.

Konung Gustaf IV Adolf som barn, hel figur i miniatyr. (Detta porträtt har blifvit uppsatt i sednare tider.)

Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta (Carl XIII:s gemål), hel figur i miniatyr.

Konung Carl X Gustaf, bröstbild i miniatyr, målad af D. K. Ehrenstrahl.

Konung Carl XII till häst, i miniatyr, måladt af *konung Stanislaus Leczinsky i Polen*. Konung Stanislaus var en af Carl XlI:s största beundrare, och han hade äfven honom att tacka för Polska kronan, ty tolfte Carl brukade »*med sitt svärd plocka kronor och skänka bort*» (säger Tegnér), och då Stanislaus vistades i Södra Sverige 1712, målade han denna tafla och skänkte den åt sin kungliga vän. Stanislaus var ganska skicklig artist, likasom hans dotter, *Maria Leczinska* (sedermera Ludvig den Femtondes af Frankrike gemål). Nämda tafla har följande inskrift: »Justice Sagesse Fermeté, Grandeur d'Ame et Valeur, Feraient mieux ce Portrait que l'art et ma Couleur (rättvisa, vishet, ståndaktighet, själens höghet och mod skulle bättre teckna detta porträtt än konsten och mina färger). På baksidan af denna tafla har konung Stanislaus sjelf skrifvit följande:

Carol. XII R. Sveciæ. Stanislaus Smg: R. Polon: Fecit mense martio 1712 in Christianst.

Denna tafla har således ett *dubbelt* historiskt minne och eger derför stort värde. Den har i många år legat gömd i ett magasin, och man visste knappast att den fanns, då *H. M. drottning Josephina* under innevarande år lät framsöka och upphänga densamma. Äfven porträtterna af *HedvigEleonora, Ulrika Eleonora, Carl X Gustaf* och *Czar Peter I*, hvilka finnas i samma rum, hafva legat undangömda, men blefvo i år genom H. M. Drottning Josephinas försorg framsökta och uppsatta. Hvad *Czar Peters* porträtt beträffar, så är det en verklig raritet, ty

porträtter af honom från den tiden äro högst sällsynta.

Kongliga Wasa och Holstein-Gottorpska familjernas mindre porträtter uti olja; de utgöras utaf: Gustaf I Wasa. Erik XIV. Johan III. Sigismund. Carl IX. Gustaf II Adolf. Drottning Christina. Carl X Gustaf. Carl XI. Carl XII. Ulrika Eleonora. Fredrik I. Adolf Fredrik. Lovisa Ulrika. Gustaf III. Carl XIII. Prinsessan Sophia Albertina. (Dessa tre sistnämda som barn.)

Sju taflor i gouache, föreställande händelser ur Svenska historien.

Hertiginnan Hedvig Sophia (Carl XII:s syster) vid 4 års ålder, lekande med en hund.

Röda Förmaket.

Detta rum har röda sidenklädda väggar med förgyllda lister och 9 taflor och porträtter, hvilka, då man inkommer från *blå skrifrummet* och går åt *venster*, komma i följande ordning:

Carl XI:s gemål, bröstbild.

Gustaf IV Adolf som barn, bröstbild i pastell (detta är hitflyttadt i sednare tider.)

Ett fruntimmersporträtt, i bröstbild. På baksidan af detta porträtt står: »Peint par G. me Spümy en Novembre 1769 a la Haye.»

Drottning Ulrika Eleonora d. Y. (Carl XII:s syster), knästycke i olja.

Konung Carl XI sittande, i helfigur, af Ehrenstrahl.

Konung Carl XII, aftagen helt ung före slaget vid Narva, af Regnaud.

Carl XI:s gemål, helfigur af Anna Maria Ehrenstrahl.

Drottning Lovisa Ulrikas mor, med en liten hund, knästycke. Denna tafla är ett vackert konststycke; det ligger smak och talent i minsta veck. minsta hermelinskant på den rika och luftiga drägten, och man måste beklaga, att namnet på den mästare, som målat detta, är obekant.

Carl XI i hel figur, af Anna Maria Ehrenstrahl.

Gröna Sängkammaren.

Här äro väggarna klädda med grönt siden och förgyllda lister, och öfver dörren finnes ett måladt stycke.

Toilettrummet.

Här finnas 39 taflor och teckningar, hvaraf dock ingen enda har något egentligt *konstvärde*, men några hafva värderikt *historiskt* minne. Dessa taflor äro: Tvenne landskap af prins Carl (Carl XIII). Ett landskap i blyerts af prins Gustaf (Gustaf III). Tvenne vyer i blyerts af Gustaf III. Landskap, laveradt af Sophia Albertina. Landskap, laveradt af drottning Lovisa Ulrika. Tvenne taflor med hårdukssöm. En tafla på rödt papper af Gustaf III. Fem taflor i gouache. Vy af ett slott. Ett porträtt i olja. Ett porträtt i glas och ram. En handteckning i krita. Vy af Waxholm i blyerts af prins Carl (Carl XIII). Vy afDjurshamn af Carl XIII. Fyra laverade stycken. Fjorton handteckningar. Tvenne Basreliefer i elfenben.

Silfverrummet.

Detta kallas så, emedan väggarne äro klädda med dyrbara gyllenläderstapeter, inboiserade med blått och silfver. Del är ett verkligt praktrum; taket prydes af upphöjda ornamenter i blad och blomsterfestoner, och dessutom har det *tvenne dörrstycken med figurer i olja*; det är inredt till sängkammare och har ofta varit kungligt gästrum. Då prins Napoleon af Frankrike var här för några år sedan, bodde han här.

Gula Kabinettet.

Väggarne här äro klädda med gult halfsiden, och der finnas *tvenne dörrstycken*, mythologiska figurer, målade i olja.

Blå Salongen.

Väggarne här äro klädda med blått siden och förgyllda lister. Här finnas *tvenne målade dörrstycken*, hvaraf det ena föreställer *Sjöguden Scamander*, det andra *figurer*.

Röda Salongen.

Här äro väggarne klädda med rödt siden, och här finnas *tvenne dörrstycken*, föreställande landskap, målade i olja. Denna sal prydes dessutom af 17 i förgyllda ramar infattade oljefärgsporträtter utaf flera af deras excellenser rikets herrar, fältmarskalkar och generaler, nämligen: Statsministern grefve G. af Wetterstedt, Generallöjtnanten friherre Lagerbring,Fältmarskalken grefve H. H. von Essen, Generallöjtnanten grefve C. Löwenhjelm, Fältmarskalken grefve von Stedingk, Generalen grefve G. Löwenhjelm, Fältmarskalken grefve F. Wrede, Riksmarskalken grefve M. Brahe, Fältmarskalken grefve Sandels, Vice amiralen grefve B. von Platen, Fältmarskalken grefve C. Mörner, Excellensen grefve C. De Geer, Generalen grefve C. J. Adlercreutz, Generalen grefve Björnstjerna, General Lefrén, General C. von Cardell, General Hård.

Lilla Vaktrummet.

Här äro väggarne målade i grått och ljusblått och hafva inga taflor.

Mindre Förstugan.

Här finnes en mycket stor oljefärgstafla, som föreställer *Drottning Ulrika Eleonora d. Ä:s kröning*, målad af Ehrenstrahl.

Å andra sidan förstugan ligga:

Mindre Kabinettet.

Väggarne här äro målade och förgyllda och hafva tvenne vackra *Gobelinstaflor* samt *4 dörrstycken*, föreställande djur, målade i olja, samt porträtt af *en ung hvit neger*, född år 1753 af en neger och negrinna på kusten Angola, målad af Peroneaux.

Sängkammaren.

Här äro väggarne klädda med vackra förgyllda franska tapeter, och tvenne utmärkt vackra dörrstvcken finnas här; det ena föreställer *Historiens gudinna*, det andra *Minerva.*Skrifrummet.

Väggarne här äro klädda med dyrbara gobelinstapeter, hvilka föreställa scener ur Trojanska kriget, och kakelugnen är prydd med gipsornamenter och Svenska vapnet.

Följande taflor och porträtter, alla af värde, finnas i detta rum:

Revy på Ladugårdsgärdet 1834, då kejsar Nikolaus af Ryssland var närvarande, af C. A. Dahlström.

Drottning Sophia Dorothea Agatha af Preussen, knästycke (sittande öfver dörren).

Tvenne dörrstycken af Ehrenstrahl. Det ena föreställer *Bildhuggerikonsten*, presenterande en bröstbild af hvit marmor. *Målarekonsten* med palett lägger handen på axeln af *Minnet*, som ses på knäet hålla en bok; i boken står en oläslig text. Bakom synes Minnets tempel. — De här föreställda bilderna skola, efter berättelse, vara porträtter af Ehrenstrahls döttrar, och hela målningen säges äfven hafva afseende på någon familje-anekdot i Ehrenstrahls hus. Det andra dörrstycket föreställer *Venus*, sittande i skyn; *Cupido* hvilar på gudinnans knä; hennes vagn, förspänd med svanor, synes högre upp i skyn, och nedanför henne stå *de tre gracerna*. Härunder läses: *"Venus et les Trois Graces."* (Venus och de tre behagens gudinnor.)

I taket på detta rum finnes en målning af J. Sylvius, som föreställer *Vårens gudinna*, beströende jorden med

blommor.Lilla Vaktsalen.

Har äro väggarne beklädda med tapeter, och en mängd taflor och porträtter af mer eller mindre värde finnas här, nämligen:

En tafla med trenne personer i hela figurer, »hvilka föreställa *Furstinnan Maria Louisa*, Landtgrefve Carls af Hessen-Cassel andra dotter, *Furstinnan Anna Charlotta Amalia*, Markgrefvens af Baden-Durlach gemål, samt *Prins Carl Henrik*, Prins af Nassau-Dietz-Oranien, målad af van Dyck. Porträtter af tvenne furstar. Porträtt af Bellman, i pastell. Vy af Sveaborg, af Martin. Krigsfolk till häst, af Bourgouignon. Tvenne kavallerister, af Lemcke. En tvätterska, som spår. Porträtter af tvenne fruntimmer, i pastell. En gosse, som läser. En gumma, som läser vid spiseln. En byggnad med förbiflytande ström. Tvenne landskap med figurer. Ett landskap med foglar. Tvenne sjöstycken. En tafla med hundar, målad af Ehrenstrahl. En tafla med hundar. Tvenne arkitekturstycken.

Södra Stånddrabantsalen.

Här äro väggarne klädda med ypperliga jagtstycken af Ehrenstrahl, hvilka allesammans äro verkliga konststycken. De föreställa:

Räfjagt. En stor hund. En elg och en hund. Hjortjagt. Vildsvinsjagt. En hund med en tjäder. Björnjagt. Lejonjagt. En sofvande jägare med tvenne hundar (denna jägare föreställer konung Carl XI).

*

Andra Våningen.

Då man från uppgången ingår till venster, komma rummen i följande ordning:

Större Drabantsalen. Konung Oscar I:s galleri af samtida regenter (Contemporains). Drottning Josephinas galleri af samtida kejsarinnor och drottningar. Gobelinsförmaket. Öfra galleriet. Generalsalen. Gröna salongen. Yttre konversationsrummet. Inre konversationsrummet. Litet vaktrum. Mindre drabantsalen. Öfra förstugan.

Större drabantsalen.

Väggarne i denna sal äro målade i guld och hvitt och hafva upphöjda ornamenter och blomsterfestoner. Taket är måladt af Sylvius och föreställer: Phaeton, Solens son, då den eldige ynglingen utbad sig tillstånd af sin fader, att en enda dag få köra solens vagn, fick det äfven, men körde än himmelen än jorden för nära, så att berg och skogar antändes, källor och floder uttorkades, hvarföre han af Jupiter genom en åskstråle med hästar och vagn nedstörtades i floden Eridanus. — I hörnen har konstnärn anbragt en sinnebildlig föreställning af de fyra elementerna: Jorden, en qvinna, hvilande mot jordklotet, hvarpå Polstjernan synes jemte en kruka med en vinranka; Luften, en sväfvande engel med en påfogel; Elden, en qvinna, som med en Salamander i handen sitter vid ett brinnande kärl; Vattnet, en qvinna med fladdrande segel öfver sig; bakom i hafvet synes ett skepp.Konung Oscar I:s galleri af samtida regenter (contemporains).

Detta är ett af slottets vackraste rum, för hvars närvarande praktfulla och utmärkta skick man har konung Oscar I och drottning Josephina gemensamt att tacka. Då den ofta nämnda reparationen å Drottningholm företogs af konung Oscar, befanns den då så kallade *rikssalen* i ett mer förfallet tillstånd än de flesta af slottets öfriga rum. Den upptogs af en provisionel skräpig theater med kulisser, bänkar och stolar, och de fordom präktiga väggarne voro alldeles förstörda. Öfver all denna vandalism nedblickade Olympens alla gudar och gudinnor, ty Chavau har i taket anbragt en förträfflig målning, som föreställer *Gudarnes boning*. Åt denna sal egnade konung Oscar en särdeles omsorg och satte den i bättre skick än den någonsin förut varit; väggarne äro boiserade, hvitmålade och rikt prydda med äkta förgyllningar, vid taket går en praktfull relief, öfverdragen med äkta förgyllning, och golfvet är utmärkt väl inlagdt med olika träslag. Tvenne stora, ytterst dyrbara trymåer, infattade i breda ramar, öfverdragna med äkta förgyllning, pryda den ena långväggen (å den andra äro fönstren anbragta) och återgifva så väl målningarna i taket som ock de praktfulla väggarna på ett sätt, som fängslar åskådarens beundran. Som förut nämndt är, kostade ensamt denna sals iordningsättande sålunda 22,000 Rdr, hvilket konung Oscar af egna medel

bekostade.

Taket i denna ovanligt höga sal är hvälfdt och målades af den utmärkte konstnären *Chavau* år 1699(hvilket äfven står tecknadt i det ena hörnet) samt förtjenar att närmare beskrifvas.

Det föreställer Olympen. — Öfverst i skyn ses Jupiter och Juno; öfver dem sväfvar Odödligheten ined tvenne guldkronor. Bredvid, på ena sidan, sitter Neptunus med ett litet barn, blåsande vattenbubblor, på den andra hans gemål Amphitrite. Dernäst Pluto med Proserpina. Från ena ändan synes Mercurius framsväfvande; från den andra Apollo, eller Solen, framåkande i sin vagn; längre fram ses Mars, Minerva och Diana; efter dem Janus och Nereus jemte de fyra årets tider; sedan Iris med Gracerna, efter dem Flora och Pomona: derpå Vulcanus och Venus, ledsagade af Cupido och Hymen; sedan åter Saturnus, och sist de tre Ödets gudinnor, Clotho, Lachesis och Atropos, jemte Eolus och Pan. Bronsbilderna i hörnen föreställa de fyra elementerna: Jorden, Vattnet, Elden och Luften.

Hennes Majestät drottning Josephina, som med stort intresse följde ofvanbeskrifna sals iordningsättande, meddelade — medan reparationen ännu fortgick — sin höge gemål ett förslag, nämligen att göra den till ett galleri af *Konung Oscars samtida regenter i Europa*. Denna tanke af Hennes Majestät omfattade konungen med glädje, hvarefter salens ornering till detta ändamål fortsattes. Som Hennes Majestät drottning Josephina närmare eller fjermare är beslägtad med de flesta af Europas hof, meddelade H. M. desamma sin önskan om porträtterna, af hvilka det ena efter det andra sändes till H. M. drottningen såsom gåfvor af de höga originalen. Med undantag af kejsar Nikolai afRyssland (som dock snart lärer hit anlända) hafva samtliga porträtterna redan länge innehaft sina platser.

Dessa porträtter äro tagna i kroppsstorlek, de flesta äro verkliga konststycken, t. ex. drottningens af Spanien, konungens af Belgien, konungens af Grekland, konungens af Portugal, konungens af Nederländerna m. fl., och allesammans äro infattade uti breda, praktfulla ramar, öfverdragna med äkta förgyllning och öfverst prydda med kejserliga eller kungliga kronor. Öfverst i salen ser man *Konung Oscar I:s* porträtt; konungen är der iklädd svensk generalsuniform och Serafimerkedjan. Då man inkommer från Drabantsalen till detta galleri och går till venster, följa porträtterna i följande ordning:

Konung Fredrik VII af Danmark. Konung Fredrik Wilhelm IV af Preussen. Kejsar Franz Joseph I af Österrike (måladt af Anton Einsle). Kejsar Napoleon III af Frankrike. Konung Oscar I af Sverige och Norge (af Staaff). Drottning Victoria I af England. Kejsar Nicolaus I af Ryssland (skall intaga rummet dernäst, hvarest den för längesedan färdiggjorda ramen väntar). Påfven Pius IX, (af fröken Adlersparre). Konung Maximilian II af Bayern, (af M. Echten). Konung Johan I af Sachsen, (af F. Gonne). Konung Otto I af Grekland, (af F. Dübeck). Konung Don Pedro V af Portugal, (af Bergue). Drottning Isabella II af Spanien. Sultan Abdul Medschid af Turkiet (af Rubens Manassee). Konung Leopold I af Belgien. Konung Georg V af Hannover. Konung Wilhelm III af Nederländerna (af Pieneman).

Öfver dörrarna sitta uti stora medaljonger, äfvenledes infattade i dyrbara förgyllda ramar, porträtter i bröstbild af:

Konung Victor Emanuel II af Sardinien. Konung Wilhelm I af Würtemberg. Konung Ferdinand II af Neapel och Sicilien.

Sålunda klädt, företer Konung Oscars galleri af samtida regenter den mest storartade anblick; det är på en gång kungligt praktfullt och konstnärligt smakfullt, och verkliga kännare, som rest mycket och sett mycket i olika länder, öfverensstämma deri, att man sällan någonstädes i Europa kan få se ett skönare galleri. För den vackra tanken att göra det till *konung Oscars Contemporains-sal* står nationen i förbindelse hos drottning Josephina, så väl för det *historiska* som för det *konstvärde*, denna samling eger, och under nästförflutna år har H. M. drottning Josephina behagat *skänka* den i detta galleri befintliga dyrbara porträttsamlingen till Drottningholm, således till *staten*, som i detta praktrum eger ett outplånligt minne af konung Oscar och drottning Josephina gemensamt.

Drottning Josephinas Galleri af samtida Kejsarinnor och Drottningar.

Detta är ett stort, utmärkt vackert rum, hvars väggar äro klädda med blommigt siden och förgyllda lister. Här finnas utmärkt vackra porträtter af *drottning Josephinas samtida kejsarinnor och drottningar*; dessa äro målade i olja, tagna i bröstbilder och infattade i utmärkt praktfulla, med äkta förgyllningöfverdragna ramar. Nämda porträtter äro gåfvor till H. M. drottning Josephina af de höga originalerna, och det företer en lika ovanlig som behaglig anblick att se en sådan mängd af *sköna* kejsarinnor och drottningar, hvilka alla äro *samtida*. Då man från konung Oscars galleri kommer in i drottning Josephinas, har man *Kejsarinnan Eugenies af Frankrike* porträtt till höger. Detta porträtt är i knästycke, således större än de öfriga, samt har blifvit placeradt ensamt på en större vägg så, att dagern från ett närbeläget fönster på det fördelaktigaste framställer den sköna bilden i dess breda, ytterst praktfulla ram, som är öfverdragen med äkta förgyllning.

Då man från konung Oscars galleri går åt venster, äro porträtterna placerade i följande ordning:

Kejsarinnan Elisabeth af Österrike, född prinsessa af Bayern. *Drottning Josephina af Sverige och Norge*, född prinsessa af Bologna, sedan af Leuchtenberg och Eichstädt. (Detta porträtt är kopieradt af fröken Adlersparre, efter professor Tirks originalporträtt.) *Drottning Elisabeth af Preussen*, född prinsessa af Bayern. *Drottning Maria af Bayern*, född prinsessa af Preussen. *Drottning Amalia af Sachsen*, född prinsessa af Bayern. *Kejsarinnan Alexandra af Ryssland*, född prinsessa af Preussen. *Drottning Sophia af Holland*, född prinsessa af Würtemberg. *Drottning Maria Theresia af Neapel*, född erkehertiginna af Österrike. *Drottning Amalia af Grekland*, född prinsessa af Holstein-Oldenburg. *Kejsarinnan Eugenie af Frankrike*, född hertiginna af Teba, grefvinna Montijo. *Drottning Maria af Hannover*, född prinsessa af Sachsen-Altenburg.

I detta galleri stå 4 mycket höga *kandelabrer*, en i hvartdera hörnet. De äro högst ovanliga samt verkliga konststycken. På en fot, prydd med utmärkt väl arbetade bronsornamenter, står en hög urna eller vas af dyrbart porslin, hvaruti man ser en stor, vidt utgrenad bukett med väl arbetade blad och blommor af brons, och i hvarje blommas kalk (de äro 14 i hvarje bukett) är anbragt en ljuspipa. Då ljusen äro tända i dessa kandelabrer, har det hela utseendet af en strålande blombukett af bländande glans. Sjelfva urnorna i dessa kandelabrer funnos förut, men allt det dyrbara bronsarbetet har konung Oscar I på egen bekostnad låtit ditsätta.

Gobelinsförmaket.

Väggarne här äro beklädda med de ypperligaste gobelinstapeter, föreställande händelser ur Jasons och Medeas lif. (Jason var en grekisk prins och hjelte samt gyllne skinnets eröfrare; han var förmäld med den sköna trollféen Medea, men öfvergaf henne och gifte sig med konungadottern Creusa, och i förtviflan och af hämndkänsla mördade då Medea med dolk sina och Jasons båda söner.) Dessa tapeter, hvilka äro afdelade i trenne stora taflor, inväfda uti sjelfva tyget, hafva följande trenne deviser:

”Jason infidèle à Medée, épouse Créuse, fille du Roi de Corinthe.” (Jason, otrogen mot Medea, gifter sig med Creusa, konungens i Korinth dotter.)

”Jason engage sa foi à Medée, qui lui promet les secours de son Art.” (Jason förpligtar sig till trohet mot Medea, hvilken lofvar honom bistånd af sin konst.)

”Medée poignarde les deux fils qu’elle avoit eu de Jason, embrase Corinthe et se retire à Athénes.” (Medea mördar med dolk sina begge söner, som hon hade haft med Jason, itänder Corinth och tager sin tillflykt till Athén.)

Dessa gobelinstapeter, liksom alla de, hvilka finnas på Drottningholm, sägas vara trophéer från Trettioåriga Kriget; de äro allesammans verkliga konststycken och lära vara tagna uti Prag, der så mycken rikedom af konstalster fanns.

Fyra dörrstycken med figurer, målade i olja, finnas ock i detta rum.

Öfra Galleriet.

Detta är lika stort med det nedra och prydes af tolf präktiga bataljstycken ur de namnkunnigaste af de fälttåg, som konung Carl XI sjelf bivistat. Dessa taflor äro äfven målade af *Philipp Lemcke* efter *Erik Dahlbergs* teckningar: de blefvo målade och uppsatta på sin närvarande plats på drottning Hedvig Eleonoras (Carl XI:s moders) föranstaltande.

Fyra af dessa taflor föreställa den minnesvärda drabbningen vid Lund den 4 Dec. 1676.

Första taflan föreställer Svenska högra flygelns seger under Carl XI:s eget befäl öfver fiendens venstra, som anfördes af konung Christian V i Danmark.

Den Andra: drabbningarna mellan Svenskarnas venstra och Danskarnas högra flygel, då begge råkade i oordning.

Den Tredje: huru konungen på eftermiddagen, sedan han, enligt taflan 1, slagit och förföljt fiendens venstra flygel, med 9 sqvadroner slog 21 fiendtliga,trängde sig genom 2:ne fiendens sqvadroner och derpå förenade sig med sin venstra flygel, som stod under Lund.

Den fjerde: huru, sedan konungen förenat sig med sin venstra flygel, Danskarne, å nyo angripna, tvungos att i största oordning taga till flykten, lemnande i sticket allt sitt fotfolk, Holländska matroserna, artilleri, bagage, 2000 fångar och valplatsen öfverhöljd med döda.

Femte taflan föreställer slaget vid Landskrona, den 14 Juli 1677, på Ylleshed vid Rönneberga högar, då Svenskarne under sin konungs eget anförande åter segrade öfver Danskarne, som likaledes anfördes af sin egen konung, Christian V.

Sjette taflan: huru Riksmarskalken grefve Gustaf Otto Stenbock befriade Bohus fästning och slott och tvang Norska arméen att upphäfva belägringen.

Sjunde taflan: huru samma Gustaf Otto Stenbock, sedan han med tillhjelp af en fältbrygga och båtar satt sig med arméen öfver elfven och den 19 Juli 1678 fattat posto på Hisingen, derifrån undandref Danska arméen, hvilket förmådde fienden att följande dagen upphäfva den förr omtalta belägringen.

Attonde taflan visar utsigten af slottet och staden Malmö, som af konungen af Danmark belägrades från den 6 Juni till den 5 Juli 1677.

Nionde taflan föreställer Svenskarnes seger under fältmarskalken grefve Gustaf Otto Königsmarks anförande på Rügen den 8 Jan. 1678, då Danskarne med deras allierade under general Rumohrs befäl blefvo i grund slagna.

Tionde taflan afbildar slaget vid Fyllebro, nära Halmstad, der Carl XI i grund slog Danskarne, som belägrade sist nämnda stad, tog till fånga deras befälhafvare, Duncam, och eröfrade 11 metallkanoner, 30 fanor och standarer m. m.

Elfte och *Tolfte* taflorna äro dörrstycken och föreställa, den ena, huru Carl XI i slaget vid Lund, jemte generalerna Ascheberg och Dahlberg, med yttersta fara förenade sig med sin venstra flygel, i det han måste hugga sig igenom 21 fiendtliga sqvadroner; den andra, huru han i samma fältslag, sedan han förföljt fiendens venstra flygel, ensam med grefve Dahlberg, blef omringad af en hop fiendtliga drabanter.

I taket finnes en utmärkt vacker målning, som föreställer Svea under bilden af en majestätisk qvinna, sittande i skyn. Hon krönes af *Äran* och *Försigtigheten* med en palmkrans, Fredens sinnebild. Till höger om Svea sväfvar *Ryktet*, krönt med lager och hållande i handen palmqvistar. Till venster sitter *Tapperheten* med spjutet, hållande i ena handen en utsläckt fackla, i den andra en lagerqvist. *Domaremagten, Handeln, Slöjderna* och *Jordbruket*, alla under sina sinnebilder, betecknande lugn, fred och välmåga, fullända det hela. Rundtomkring finnas ännu flera medaljonger, som i sinnrika emblemer antyda på Carl XI:s ärofulla regering.

Dessutom prydes detta rum intill taket med en bred bord af förgyldt skulpturarbete. Å ömse sidor om detta galleris långsidor finnas fönster, först utåt sjösidan och sedan åt förstugan, hvars ypperliga målningar i taket,

härifrån (galleriet) sedda, taga sigutmärkt väl ut, liksom de å ömse sidor om trappuppgången placerade *nio Sånggudinnorna*; detta allt i förening med de mästerliga bataljstyckena, förlänar galleriet ett verkligen praktfullt utseende.

Generalsalen.

Väggarne i detta stora, något dystra rum äro gulmålade, boiserade och hafva förgyllningar. Här hänga uti förgyllda ramar 18 porträtter i knästycke af Carl XII:s mest namnkunniga generaler samt hjeltekonungen sjelf.

Dessa porträtter äro alla målade af *David von Kraft*, systerson till Ehrenstrahl, och föreställa:

Konung Carl XII (på främsta väggen mellan fönstren). Till venster derifrån sitter ett porträtt, på hvilket namnet är utplånadt.

General Giertta. Ett porträtt, på hvilket namnet är borta. *General Mörner. General von Essen. General Armfelt. General Ekeblad. Ett porträtt*, på hvilket namnet äfven är borta. *General Rehnschöld. General Beckern. General de la Gardie. General Schoultz. Ett porträtt*, med namnet bortfallet. Troligen är general *Magnus Stenbocks* porträtt bland dem, på hvilka namnet saknas. *General Strömfelt. General Wachtmeister. General Hård. General Sparre. General Horn.*

Här finnas dessutom trenne stora taflor, som föreställa:

Carl XII:s landstigning på Seland, d. 26 Juli 1700.

Slaget vid Narva, den 20 November 1700.

Carl XII:s öfvergång af Dunaströmmen och Sachsernas nederlag 1701.

Öfver dessa taflor, som äro infattade i förgyllda ramar, finnes Svenska vapnet, skulpteradt och förgyldt.

Gröna Salongen.

Väggarne här äro klädda med grönt siden och förgyllda lister, och öfver dörrarna finnas vackra förgyllda skulpturarbeten.

Nedanstående porträtter pryda detta rum:

(Till venster, då man kommer från Generalsalen:)

Konung Ludvig XV af Frankrike i hel figur. Detta är en mycket stor tafla, och porträttet är taget, då konungen var helt ung; den är ett riktigt konststycke och infattad i en dyrbar förgylld ram, hvaröfver Franska vapnet och en kunglig krona synas.

Drottning Maria Leczinska (Ludvig XV:s af Frankrike gemål och konung Stanislaus Leczinskis af Polen dotter). Detta är ett utmärkt vackert porträtt i hel figur i kroppsstorlek, infattadt i förgylld ram med kunglig krona öfver.

Konung Fredrik I af Sverige, hel figur, infattad i förgylld ram med kunglig krona öfver.

På Stockholms slott finnes för närvarande ett utmärkt vackert porträtt af *drottning Desideria*, som är måladt af Westin; det är i hel figur i kroppsstorlek, taget i drottningens yngre år och omgifvet af en förgylld bred ram samt prydt med kunglig krona. Detta porträtt har drottning Desideria behagat skänka till Drottningholms samlingar, och lärer detsamma snart komma att flyttas till Drottningholm, der det skall placeras i Gröna Salongen, som var drottning Desideriasförmak de år, hon som enkedrottning bebodde Drottningholm.

I denna salong står *en hög fyrkantig bordstudsare*, som är ett dyrbart *svenskt* konststycke från 16-hundratalet; den har inläggningar af guld och är belagd med slipadt spegelglas samt prydes med förgyllda ornamenter.

Utom den vanliga siffertaflan, finnas tvänne andra, hvilka utvisa, att man kan ställa uret att spela 4 olika musikstycken, nämligen en *psalm, aria, menuett* och *marsch*.

Denna bordstudsare var ibland de saker, som under sednaste reparationen framsöktes ur skräprummen på Drottningholm, och blef sedan genom Hennes Majestät drottning Josephinas försorg renoverad och iordningsatt.

Yttre Konversationsrummet.

Väggarne här äro beklädda med de utmärktaste gobelinstapeter, och öfver dörrarna finnes vackert förgylldt skulpturarbete.

Främsta väggen föreställer *Theseus*, offrande oxen till den *Delphiske Apollo*, i kanten på denna tafla står, inväfdt i sjelfva duken: *»Thesée Domte le Taureau de Marathon Et L'offre en Sacrifice A Apollon»*.

Det ligger ett helt kapital i blott denna väggbeklädnad, och kännare hafva sagt, att detta är ett af de utmärktaste gobelinsstycken, som man någonsin kan få se, och att det knappast kan betalas med penningar.

En dyrbar kinesisk kakelugn finnes här; den är en gålva till *Gustaf III* af *Kejsaren i Kina*och skall hafva kostat 10,000 riksdaler riksmynt. Ett större konststycke i den vägen kan man knappast få se; den har en ädel och lätt resning, är prydd med förgyllningar samt en mängd kinesiska målningar och tvänne större kinesiska bilder.

Fåtöljerna i detta rum hafva öfverklädsel af fint tapisseri i kulört silke, hvilket *H. M. drottning Josephina* broderat.

Inre Konversationsrummet.

Här äro vackra gyllenläderstapeter, som konung Oscar I låtit sätta upp, sedan de genom hans försorg blifvit framtagna från ett skräprum och renoverade. Här finnas *tvänne dörrstycken* i olja, föreställande landskap, samt 32 porträtter i bröstbild, målade i olja och infattade i ovala, förgyllda ramar.

Af dessa porträtter äro 5 mans- och 27 fruntimmersporträtter; de höra allesammans till konung Ludvig XIV:s hof, och bland dem befinnas konung Ludvig sjelf och flera af Bourbonska familjen, samt: Madame de Roqelaure. Madame de Montespan. Madame La Mark De Louvois. Madame Thérèse D'Autriche. Mademoiselle De Lafonce. La Duch-D'Orleans. Madame De Laforce. Madame De Stuades. Madame De Vantadour. Madame De Louvois. Mademoiselle De Pienne. Madame de Blois. Madame La Dauphine.

Och på motsatta väggen:

Konung Ludvig XIV. Madame De Montauban. Madame La Duchesse De Foix. Madame De Graucly. Madame De Polignac. La Princesse De Conti. Madame de Sudre. La Duchesse de Bourbon. Madamede Nevers. Madame La Dauphine. Madame De Bouillon. Madame De Maintenon.

Litet Vaktrum.

Väggarne här äro enkelt blåmålade.

Mindre Drabantsalen.

Väggarne här äro målade i stuck med hvita ornamenter; taket är måladt af Sylvius och föreställer de fyra årstiderna sålunda:

Nederst sitter Våren, en nymf, och jemte henne Vestanvädret, blomsterkrönt. Närmast intill henne Sommaren, under bilden af en i luften sväfvande genius, med en sädeskärfve under armen. Högre upp Hösten, som bär under armen ett frukthorn och i handen en drufva. Vintern föreställes under bilden af en gammal gubbe och ett fruntimmer i vinterdrägt. Högst upp synes Tiden med sin lia, borttagande ett litet barn. På ömse sidor ses blåsande vädergudar; i hörnen frukter och blomster, jemte stående bilder, som understödja sjelfva platfonden; mellan dessa åter 4 arkader och derimellan 4 byster.

Slottets öfriga taflor.

Utom dessa ofvannämnda praktrum, som endast bebos af kongl. familjen och dess medlemmar samt kongl. gäster, finnas en mängd andra rum i slottet för uppvaktningen, och deribland flera utmärkt vackra med hvälfda

tak och upphöjda ornamenter i gips. I dessa rum finnas flera taflor och porträtter af mer eller mindre värde, och främst må nämnas en tafla,som hänger uti rummet N:o 79 och föreställer *Sanningen*, allegori af Ehrenstrahl.

Detta är en stor tafla, infattad i förgylld ram, och den anses af kännare för Ehrenstrahls största mästerverk; önskligt vore, att den blefve flyttad till något taflemuseum i Stockholm, ty derigenom bereddes allmänheten ett lättare tillfälle att beskåda densamma.

Som nämndt är, föreställer denna tafla den nakna *Sanningen*, som här betecknas af en skön, blottad qvinna. Sanningen har varit öfverhöljd af *Lögnens* täckelse och hvilar nu med högra handen på en bok, vid hvilken *Hoppets* ankare ligger. *Tiden*, med tillhjelp af *Försigtigheten*, upplyfter täcket, hvarefter *Rättvisan* åter upphjelper henne. Lögnen och Lasterna draga sig tillbaka för den uppdagade Sanningen och dölja sig uti mörkret, bakom Försigtigheten. Lögnens täckelse ser prydligt ut, men framdraget i ljuset befinnes det vara en väfnad af ödlor, skorpioner och spindlar samt andra giftiga insekter. Fransarne omkring täckelset äro hufvuden, tungor och stjertar af ormar. *Rättvisans* svärd och vågskål ligga bredvid, till tecken, att rättrådigheten ej kan utöfvas, förrän Sanningen blifvit upprättad. Under taflan står: *Suppressa et sola Spe laetata Veritas Tempore et Prudentia revelata, propulsa Invidia, per Justitiam erigitur.* (Den förtryckta sanningen, som har endast hoppet öfrigt, upptäckes af tiden och försigtigheten och uppreses af rättvisan, sedan afunden blifvit förjagad.)

Denna tafla säges skola hafva afseende på en vigtig process, hvaruti Ehrenstrahl varit invecklad, och hvilken rättegång han äfven vann.I rummet N:o 80 finnas följande porträtter och taflor:

Konung Carl X Gustaf, bröstbild. *Stjernhjelm*, bröstbild. *Bellman*, bröstbild. *Ett fruntimmersporträtt*, som säges skola vara *drottning Marie Antoinettes*, bröstbild.

Fem taflor, hvilka föreställa: *En flod* med fiskare. *Landskap med ruiner. Vy af Gripsholm* vid månsken. *Landskap med sjö. Vingåkerskulla* med sitt barn.

Dessa porträtter och taflor hafva varit konung Oscar I:s, men tillhöra nu H. M. konung Carl XV.

I rummet N:o 81: *Tvenne kinesiska taflor* (tillhöra äfven H. M. konungen).

I rummet N:o 112: *Drottning Carolina Mathilda af Danmark*, bröstbild. *Fru Schröderheim* (Elis Schröderheims fru, omtalad för sin skönhet, qvickhet och sin bitande satir), bröstbild. *Mademoiselle de Chartres*, bröstbild, infattad i oval ram.

I rummet N:o 155: *Tvenne dörrstycken* i olja.

I rummet N:o 156: En tafla, föreställande *publik spisning på Stockholms slott* under konung Gustaf III:s tid, målad af Hillerström. En tafla, föreställande *drottning Lovisa Ulrika* med sina trenne söner, prinsarne Gustaf, Carl och Fredrik Adolf som helt unga.

I rummet N:o 157: Porträtt i bröstbild af *drottning Lovisa Ulrika*, målad af Pasch, *Konung Ludvig XVI af Frankrike*. *Drottning Marie Antoinette af Frankrike* (båda dessa äro bröstbilder i tusch).

*

Då denna beskrifning lägges under pressen, innehafva taflorna och porträtterna i slottet den här uppgifna placeringen; dock kan det vara möjligt, att en eller annan af dem flyttas om, men som på nästan hvarje taflas baksida står hvad den föreställer, kan man ändock lätt få reda på densamma.

Slottskapellet.

Då slottet sednast reparerades, blef äfven slottskapellet satt i sitt närvarande ordnade och vackra skick. Väggarne äro målade i stuck, och kyrkan prydes af pelare och kolonner. Altartaflan är målad af Schröder och föreställer *den heliga Nattvarden*: den är infattad i en ram, som prydes af skulpterade bronsornamenter.

Här finnes en kunglig läktare, klädd med rödt schagg, tvenne andra läktare för hofvet samt predikstol och orgelläktare, klädda med rödt kläde.

Ett *altartäcke* och tvänne *messhakar* finnas af sammet med präktigt broderi af guld och ornerade med rika guldfransar och galoner.

Paviljongerna.

Den så kallade *norra borggården* är byggd i fyrkant; på dess norra sida ligger *operahuset*, på den södra gafveln af slottet samt *slottskapellet* och på östra och vestra sidorna ligga 4 *paviljonger* eller flyglar, hvardera 2 våningar höga och innehållande 12 à 14 rum. Dessa paviljonger bebos under sommaren ibland af kungliga familjens medlemmar och alltid af uppvaktningen under de kungligas vistande på Drottningholm.

Dessa paviljonger benämnas ännu efter kongl. Holstein-Gottorpska familjens medlemmar, hvilka bebodde desamma, nämligen: *Hertig Carls paviljong, Prinsessan Albertinas paviljong, Hertig Fredrik Adolphs eller Norra kyrkopaviljongen*, och *Södra kyrkopaviljongen*.

Uti dessa paviljonger finnas en mängd taflor och porträtter, hvaraf några hafva högt konstvärde. De äro

I Hertig Carls paviljong:

En hvit björn, målad af D. K. Ehrenstrahl. *Staden Pau. L andskap med figurer. Prinsessan Sophia* (Carl XII:s syster) som helt ung, med en bok. *Drottning Ulrika Eleonora* (Carl XII:s syster) som barn, med tvenne hundar. *Karta öfver Frankrike. En gubbe med tre barn*, pastellmålning af Lundberg. Teckning öfver *dekorationen på Drottningholm* vid Gustaf III:s återkomst från Finland 1785, ritad med penna af Sneck. *Utsigt af Jerusalem. Utsigt af Ephesus. Utsigt af Athén. Utsigt af Tunis.* Dessa 4 sistnämnda taflor äro uti gouache tagna af den för sin stora beresenhet omtalade *Louis François Cassas*; de äro med den trognaste noggrannhet aftagna på sjelfva ställena och äro de utmärktaste konststycken, man i den vägen kan få se.

Nio sjöstycken, af Elias Martin. *Teckningar öfver fester, gifna på Drottningholm år 1785. Porträtt af en general.* En tafla med *trenne furstliga och flera andra personer*, stående omkring en vagga med tvenne barn, hvaraf det ena skall vara *Henrik af Navarra. En herdinna med får. Ett fruntimmer med lejon*, af Sparrgren. *Porträtt af konung Carl XI*, bröstbild af Ehrenstrahl. *Porträtt af konung Carl XII*,bröstbild af Ehrenstrahl. *Tvänne karuseller*, hållna på Drottningholm 1776, målade i olja af Hillerström (Närmare beskrifning på dessa taflor finnes i denna boks tredje afdelning bland Gustaf III:s fester.)

I hertig Fredrik Adolphs paviljong finnas:

Jesu liknelse om skattpenningen. Konung Fredrik I:s bröstbild, i olja. *Drottning Ulrika Eleonora* (Fredrik I:s gemål). *Tvenne stora taflor*, föreställande *karuseller på Drottningholm. En italiensk folkfest*, målad af Depréz. *Ett fruntimmersporträtt. Tvenne Orrar. Gustaf III krönes af Segergudinnan vid Svensksund*, allegori, målad af Depréz. (Denna tafla är så stor, att den alldeles bekläder den ena höga och breda långväggen i rummet). *En vattennymf*, målad af Van Loo. *Prinsessan Sophia* (Carl XII:s syster) som barn, målad af Ehrenstrahl. *Vy af en theater i Paris. Ett mansporträtt. Tvenne dörrstycken* i olja. *Carl X Gustaf* och hans gemål, Hedvig Eleonora, båda knästycken af Ehrenstrahl. *Carl XI*, knästycke af Ehrenstrahl. *Drottning Ulrika Eleonora* (Carl XI:s gemål), af Ehrenstrahl. *Enkehertiginnan Fredrika Amalia af Holstein* (Carl XI:s svägerska och Fredrik III:s af Danmark dotter), af Ehrenstrahl. *Dörrstycke*, föreställande *hundar*, af Ehrenstrahl. *Tvenne dörrstycken*, föreställande barn, af Ehrenstrahl.

Rummet N:o 7 i denna paviljong är klädt med präktiga gobelinstapeter.

I Prinsessan Albertinas paviljong finnas:

Ett fruktstycke. Ett sjöstycke. Karusell vid Drottningholm, af Martin. *Turkiska Sultanen tillhäst*, omgifven af sin

hedersvakt. *Vy af Gripsholm. Vy af Drottningholm* (Denna tafla har en dyrbar ram af drifvet silfver). *Utsigt af Stockholm*, af Martin. *Vy af Sveaborg. En sjöstad. Handteckning i tusch. Venus*, i gouache. *Christus och herdarne*, i olja. *Carl X Gustaf*, i handgemäng med Polackarne, i olja. *Tvenne bataljstycken. En familjetafla*, i olja. *Ett mythologiskt stycke. En bonde*, bröstbild i olja, af Kraft. *Storm och skeppsbrott. Ett fruntimmersporträtt. Tvenne damer i kostymer. Silhouett af hertigen af Småland* (Gustaf III:s son). *Tvenne bataljstycken. Vy af Neapel och Vesuvius*, af Bur. *Vy af Rom*, af Holst. *Tvenne bataljstycken. Landskap med ruiner. Trenne gravyrer*, ur Quisotto. *Tvenne italienska vyer. Trenne gravyrer* ur »L'Enfant prodigue». *Landskap i olja. En teckning i svartkrita. Tvenne Landskapsstycken* i gouache af Billmark. *Tvenne af Evangelisterna*, sydda i silke och guld. *Fruntimmer i en skogspark. Venus' tempel. Amors tempel. Konung Carl Johan* mottager tro- och huldhetsed, större tafla i oija.

I södra Kyrkopaviljongen:

Vargjagt, målad af Ehrenstrahl. *Fyra Italienska vyer. Drottning Christinas thronafsägelse*, af Oreus (mycket stor tafla). *Fem Gravyrer. En tafla med frukt och blommor. Drottning Hedvig Eleonoras* (Carl X:s gemåls) kröning, stor tafla af J. Oreus. *Tvenne gravyrer*, föreställande scener ur L'Enfant prodigue. *Tvenne gravyrer. Sju porträtter af barn* (troligen Carl XII och hans syskon). *Fyra italienska vyer. En tafla med 12 små porträtter. Landskap i blått siden.Drottning Christinas kröning*, stor tafla af J. Oreus. *Gustaf III:s besök på målareakademien*, af Hillerström. *Venus med tre amourer. En tafla i mosaik. Tvenne taflor*, målade på glas. *Sju italienska vyer. Björnjagt*, af Ehrenstrahl. *Porträtt af Jakob Jonas Björnstål* (Professor i österländska och grekiska litteraturen, omtalad för sin stora beresenhet, död 1779).Som förut är nämndt, har förf. vid taflornas beskiffning, i afseende på artisternas namn och deras stafningssätt, *ordagrannt* följt en på stället befintlig inventariiförteckning.

Theaterhuset.

Det theaterhus, som i äldre tider fanns på Drottningholm, afbrann år 1762, den 26 Aug. Elden kom lös under en representation på theatern, vid hvilket tillfälle kongliga familjen och en stor mängd åskådare voro närvarande och med möda undkommo att bli inbrända. Derefter uppfördes det nuvarande operahuset, som är vackrare och mycket större än det förra; det invigdes den 9 Juli 1766. Operahuset har en vacker, rymlig theater, en stor konglig loge och flera läktare och loger för åskådare samt flera bänkrader.

I operahuset finns dessutom en mängd rum, hvaruti nedanstående taflor, flera af högt värde, förvaras:

Carl XII:s födelse, allegori af Ehrenstrahl. *Rikssalen i Stockholm* vid en riksdags öppnande. *Tjäderlek*, af Ehrenstrahl. *Orrlek*, af Ehrenstrahl. *Bataljen vid Viborg 1788*, af Depréz. *Bataljen vid Högland 1788*, af Depréz. *Slaget vid Svensksund 1788*, af Depréz. *Gustaf IV Adolf som barn. Tvenne dörrstycken*, hvaraf det ena föreställer ett *indianskt djur*, måladt af Ehrenstrahl. *Gustaf III:s Kröningstafla*, af Pilo. Denna tafla började konstnären i sittsjuttionde år, men medhann aldrig att fullt sluta densamma; man ser på taflan Kronan påsättas Konungen af Erkebiskop Beronius och Öfverste Marskalken Ad. Horn. Till höger om Konungen står *Hertig Carl*, till venster *Hertig Fredrik Adolf*. Bakom Konungen hålles riksbaneret af riksrådet Fr. Ribbing; främst vid sidan af altaret står riksrådet Fr. Sinclair; jemte honom och Ribbing de öfrige rikets Rådsherrar, grefve P. Kalling, Baronerna Ch. Reuterholm, C. Funck, Joach. von Düben, C. Ridderstolpe, And. R. Wrangel, C. Ehrencrona m. fl., alla i sina rådsdrägter. Fältmarskalken grefve Axel Fersen står vid konungens högra sida, klädd i Seraphimer-Ordens drägt. Biskoparne vid högra sidan af altaret, superintendenterna vid den venstra. Något tillbaka från kröningsstolen sitter Drottningen på sin thron, omgifven till venster af riksråderna grefvarne Joh. Gyllenstjerna och Joach. Beckfriis, till venster af riksrådens fruar. I fonden ses de i kyrkan uppbyggda läktarne för Rikets Ständer samt åskådarne. Närmast till altaret stå Ridderskapet och Adeln, anförde af landtmarskalken Ax. Gabr. Lejonhufvud; vid sidan om riksbaneret synes talemannen för borgarståndet, borgmästaren i Stockholm, C. Fr. Sebaldt, och jemte honom talemannen för bondeståndet, Joseph Hansson.

På ena sidan af operahuset är en stor sal, som håller 36 alnar i längd och 15 i bredd, och här brukade Gustaf III ibland roa sig sjelf och andra med publika spisningar. Till denna sal leder från trädgården en hög stentrappa, å ömse sidor prydd med *sjölejon* af hvit marmor. På andra sidan om operahuset är en stor bana, hvarest hoffolketfordom brukade anställa bollspel, brottningar och dylika förlustelser.

Kina Lustslott.

»Du sköna gränsmakt mellan skilda zoner, Vid dina minnen vakna hoppets toner...

På slottets sydvestra sida, bortom den s. k. Franska trädgården, finnes en härlig skog af barr- och löfträd, och der ligger *Kina Lustslott*; till denna dystra, något aflägsna trakt leda flera alléer af ståtliga kastanieträd från slottsträdgårdens breda gångar. Vanligen anser man, att drottning Lovisa Ulrika anlagt Kina; detta är dock ett misstag, ty det är hennes gemål, konung Adolf Fredrik, som låtit bygga detsamma. Der Kina nu ligger, var fordom ett kärr; detta lät konungen fylla och lät planera vägen dit, till hvilket kostsamma arbete åtgingo 4 år. För att fira sin gemåls namnsdag år 1752, hade konung Adolph Fredrik, drottningen ovetande, låtit bygga Kina slott och skänkte det till drottningen den nämda dagen. Kina byggdes af trä på gamla arsenalgården i Stockholm, under öfverintendenten Adelcrantz' inseende. Möblerna till slottet voro i hemlighet beställda i hoffolkets namn, och konungen sjelf hade gifvit ritningen till allt och bestod penningar till allt. Som det skulle bli en surpris för drottningen, så hölls saken mycket hemlig, och det hette, att slottet var beställdt af grefve Tessin och skulle flyttas till Åkerö. När slottet var färdigt, fördes det i hemlighet på »flåttar» till Drottningholm, der det i all tysthet uppsattes på sin närvarande plats. Sjelfva Kina slott ligger på en litenupphöjning i skogen; det är bygdt i en halfcirkel i kinesisk stil och har tvenne våningar, sammanbundna af en spiraltrappa. Taket är täckt med förtennt jernbleck och uppbäres af griphufvuden. Utvändigt prydes slottet af ornamenter, torn, kinesiska flaggor och klockor. Kring taket går ett måladt gallerverk, och der stå en mängd kinesiska vaser. För öfrigt är slottet utvändigt måladt i rödt och grönt och företer en lika sällsam som vacker anblick, der det framskimrar i skogens dunkel. Det innehåller 15 rum (utom paviljongerna), hvilka alla äro dyrbart inredda, med möbler, väggbeklädnader och en mängd prydnader, allt i kinesisk stil.

Rummen i första våningen äro:

Marmorsalen, hvars väggar äro af marmor och prydas af förgyllda ornamenter.

Röda kabinettet, har en mängd taflor af kinesiskt lackverk.

Östra eller *gula galleriet*, har öfver dörrarna tvenne kinesiska landskapsstycken.

Gröna matsalen, med målningar af kinesiska figurer.

Konversationsrummet eller *thésalen*, hvarest väggarne äro klädda med inboiserade speglar. Detta är ett särdeles vackert rum, i hvilket stå tvenne consolbord af dyrbar florentinsk marmor.

Gredelina kabinettet eller *drottning Lovisa Ulrikas sängkammare*. Väggarne här äro af gredelin moiré med rika silfvergaloner.

Hvita kabinettet eller *drottning Lovisa Ulrikas syrum*, har väggbeklädnad af hvit atlas med guld- och silfverbroderier af drottning Lovisa Ulrika. Härfinnes en eldskärm, sydd af prinsessan Sophia Albertina och af henne gifven i julklapp till konung Gustaf III år 1784.

Gula kabinettet, har flera taflor af kinesiskt lackverk, deribland en, som föreställer den kejserliga borgen i Peking med dess trenne ringmurar och öfriga vallar. En annan tafla der föreställer den kejserliga slupen, som föres på rullar, då kejsaren, beledsagad af sin hofstat, gör sina lustfärder. I detta kabinett finnas dessutom flera kinesiska inskriptioner på väggarne.

Vestra eller *gröna galleriet*, har öfver dörrarna kinesiska landskapsstycken.

Blå matsalen, med kinesiska bilder på väggarna.

Rummen i andra våningen äro:

Åttkantiga salongen eller *Norra salen*, med väggar af målad väf.

Bibliotheket har väggbeklädnad af kinesiska förgyllda papperstapeter. Den samling af böcker, som här finnes, är inbunden i vackra band, men är för öfrigt obetydlig och af mindre värde.

Södra salen eller *"hviskrummet"* med väggbeklädnad af blommig taft. Detta rum är särskildt märkligt för det egna genljud eller eko, som finnes der, så alt, om man lägger örat till vid den ena väggen, hör man hvad en annan person hviskar vid den motsatta, oaktadt afståndet är ganska stort. Detta rum nyttjade konung Gustaf III till arbetsrum.

Gula kabinettet och *kabinettsförmaket* eller *konungens smårum*, det förra med väggbeklädnad afkinesiska papperstapeter, det sednare af roserade sidentapeter.

En mängd *Kinesiska pjeser* och andra värderika saker förvaras på Kina och stå framställda så, att allmänheten kan få beskåda dem. Här finnas flera hundra Kinesiska figurer och kuriositeter, som Ost-Indiska Kompaniet skänkte till drottning Lovisa Ulrika, sedan hon som gåfva mottagit Kina slott. Bland märkvärdiga saker märkas der äfven:

En möbel, broderad af drottning Lovisa Ulrika. *Drottning Lovisa Ulrikas sybord.* Detta är ett konstfullt inrättadt bord, hvars skifva har dyrbara inläggningar. I bordet är inrättad en sylåda, hvarest fingerborg, sax, pryl m. fl. sytillbehör ännu finnas, hvilka varit begagnade af drottningen, som lärer fått detta bord i present af dåvarande kejsaren i Kina.

En kokosnöt med lock och lås, arbetad af konung Adolf Fredrik.

Ett torn eller tempel, 9 våningar högt, af utmärkt väl arbetadt genombrutet elfenben. (Detta säges skola vara arbetadt af general Magnus Stenbock.) *En kinesisk gryta* och *kastrull* af malm samt en *thékanna* af kalebass, infattad i silfver. *Tullhuset i Peking*, arbetadt af porslin. *En eremit* vid sin boning. *Ett skrin* med Kinesiskt arbete af inlagd sten. *Ett stycke*, arbetadt i korall, föreställande kejsaren i Kina, ridande till sin kröning. *Kinesiska the-koppar af trä. En käpp* af en vinranka, arbetad af konung Adolf Fredrik. *Fyra små Kinesiska bord*, på hvilka stå *ett par broderade Kinesiska tofflor*. *Tvänne par Kinesiska skor. En Kinesisk hatt* af gredelintsiden. Dessa kinesiska plagg, jemte de 4 vackra borden, hvarpå de stå, äro skänkta till Kina samlingar af H. K. H. Hertigen af Östergötland, Prins Oscar, hvilken hemfört dem från sina resor.

Paviljongerna.

Till Kina slott höra 4 mindre paviljonger, som hafva den vackraste belägenhet mellan lummiga trädgrupper. Dessa paviljonger kallas:

Confidencen (för förtroliga kretsar); denna består af blott ett enda större rum, hvars golf har en mekanisk inrättning, så att, vid tryckningen af en fjeder, igenom detsamma uppkommer ett fulldukadt bord med 4 skänkar. Här brukade de kongl. under Gustavianska tiden ofta intaga middag och souper med en förtrolig mindre krets, och hvarvid ingen betjening var närvarande. Äfven i sednare tider har detta konstbord varit begagnadt.

Konung Adolph Fredriks paviljong var fordom inrättad till snickareverkstad, svarfkammare och smedja för konungen, som ofta arbetade här och uppöfvade sig till stor skicklighet i hvarjehanda slöjder.

Biljarden kallas den 3:dje paviljongen och

Silfverkammaren den 4:de; de äro nu bebodda af slottsbetjeningen.

Alléerna till första och andra paviljongerna äro prydda med hvardera 13 stora *kinesiska vaser*, stående på

piedestaler af marmor. I parken, på östra sidan om slottet, ligga *tvenne lusthus*, försedda med grönmålade galler, som konung Adolph Fredrik sjelf förfärdigat. Nära dessa lusthus, midt emot hvarandra, ligga tvenne stora fogelburar eller volierer, den enainrättad för kanariefoglar, den andra för större foglar. Under Drottning Lovisa Ulrikas tid fanns en mängd foglar i dessa burar; de tillhörde drottningen, och hon kunde barnsligt glädja sig åt deras sång och qvitter, då hon, de svala sommaraftnarna, promenerade i de djupa lunder af barr- och löfskog, hvilka omgifva Kina.

På norra sidan om slottet, ligger ett slags tält af trä, täckt med förtennt, måladt jernbleck. Detta begagnades fordom till Corps de Garde, då några trupper för tillfället voro beordrade till Drottningholm. Här förvaras nu konung Adolf Fredriks verktyg, utom svarfstolar, bestående af borr, filar, sågar, hamrar, knifvar m. m., uppgående till ett antal af omkring 900 särskilda effekter.

I detta Kina — en sällsynt uppenbarelse midt uti vår kyliga Nord — hade konungaparet *Adolf Fredrik* och *Lovisa Ulrika* sina angenämaste, sorgfriaste stunder, sin hvila från regeringsomsorgernas tyngd och purpurns ofta tryckande glans; de trifdes der oändligt väl och vistades der ofta långt in på hösten. Här slöjdade konungen och var helt och hållet den milde, menniskovänlige mannen. Här var den stolta drottningen oftast *qvinna*, här brände icke hennes öfverlägsna snille som en bländande åskstråle, det blott lyste mildt som en nordisk sommarsol; här jollrade hon med sina barn, här skämtade hon med sitt eget kön, här roade hon sin närmaste uppvaktning med glädtiga samtal och sysselsatte sig ofta här med att spinna och sy, ty »snilledrottningen» egde äfven stor skicklighet i alla qvinnliga sysselsättningar. Man anmärkte, att drottningen här oftast var vid godt ochjemnt lynne och sig alldeles olik emot i de lysande gyllne salarna på Stockholms slott, der hon aldrig glömde, att hon var *drottning*, då hon deremot i sitt älskade Kina snart sagdt tycktes glömma, att hon någonsin *varit* eller *var* något mera än *qvinna*.

I närheten af Kina slott finnes i parken en liten konstgjord sjö eller damm; derbredvid står en *ek*, vid hvilken är rest ett monument, som har denna inskrift:
»Hennes Kongl. Höghet prinsessan Sophia Albertina planterade närstående ek år MDCCLXVIII.

Alphyddan.

»Der är platsen lugn och vänlig, Rik på sång och blomsterdoft!»

Ur *Svenska Flottans Minnen* af OSCAR FREDRIK.

Öster om Kina slott och icke så långt derifrån, nära »Floras Kulle», reser sig *Alphyddan*, en mindre byggnad, uppförd i konung Oscar I:s tid. Den är byggd i rent Schweizisk stil, har tvänne våningar med tillsammans 7 rum, hvilkas möbler äro af omåladt trävirke och, liksom sjelfva rummens inredning, vittna om den största enkelhet, fullt öfverensstämmande med den täcka, men anspråkslösa byggnaden. Sjelfva hyddan är byggd på en skogbevuxen kulle, som sluttar emot sjön, till hvilken en mina är uthuggen ifrån byggnaden, hvarifrån man sålunda har den härligaste utsigt öfver Mälarens glittrande vatten, dess skogbevuxna kullar och skär, som härifrån förete en vacker Schweizisk utsigt. Denna plats, påhvilken naturen slösat så rika håfvor, är tyst, lugn och fridfull och liksom bevakad af susande, majestätiska furor, granar, björkar och lindar, i hviikas lummiga kronor man om sommaraftnarna hör trastarnas klangfulla korum och om morgnarna gökens och lärkans rika och fullstämmiga hymner och känner det nästan berusande doftet af mångfaldiga blomster från »Floras Kulle». Omöjligt kan man beträda denna plats utan en känsla af stilla frid, af en nästan oförklarlig tillfredsställelse, så skild från den häpnande beundran, man känner vid *Drottningholms* praktfulla slott, och den sällsamma undran, hvaraf man intages vid åsynen af det fantastiskt sköna *Kina*. Denna plats eger för oss Svenskar äfven ett dyrbart minne, ty *Alphyddan* var ett favoritställe för konuug Oscar I; der vistades han dagligen flera timmar den sista sommaren han tillbragte på Drottningholm, hvilket var år 1858. Den, som nämda år vistades på Drottningholm, kunde dagligen se det kungliga equipaget rulla af igenom de skuggrika alléerna och parkerna och slutligen stanna vid Alphyddan, hvarest det höga konungaparet, *Oscar* och *Josephina*, skilda från stora verldens larm, tillbragte

några timmar i ostörd ro. Der kunde man iakttaga, huru, under konungens aftagande helsa, hans gemål på ett rörande sätt omgaf honom med dessa tusende små omsorger, dem endast *kärleken* förmår gifva och *rätt* emottaga. Ville man se, huru en maka uppfyllde sina åligganden, icke endast dem, som *pligten* ålade, utan dem *hjertat* föreskref, så borde man hafva vallfärdat dit; der var Sveriges höghjertade drottning *Josephina* endast *qvinna* och föregick sålunda sitt folk meddet skönaste exempel, hvilket historiens gudinna äfven skal! gömma bland sina oförgängligaste skatter.

Vi kunna ej underlåta, att, vid hogkomsten af drottning *Josephinas* alltid ådagalagda sjelfuppoffring vid en sons, en makes sjukbädd, anföra hvad författaren till »*Ställningar och Förhållanden*» skref om H. M. drottning Josephina uti Novemberhäftet 1852. Det var kort efter sedan prins *Gustaf*, — denna sällsynt älskliga uppenbarelse af en molnfri stjernbild, som »uppgick i Sverige, men nedsjönk bakom Norges fjellar», — utbytt sin jordiska furstekrona mot en *högre*; då konung Oscar, dignande af smärta, nedlades på sjukbädden, och prins Gustafs tvillingsjäl, prinsessan *Eugenie*, äfven sjuknade, samt sorgebudet anlände från drottningens högt älskade broder prins *Max*, som nedanstående sanna och varma utgjutelse nedskrefs af ofvannämdfe författare:

»På denna tafla af mensklig storhets förgänglighet och vanmagt höjer sig ett föremål af sublimt interesse, vördnadsvärdt genom de olyckor, hvilka, slag på slag, hopat sig öfver dess hjessa, ännu mer vördnadsbjudande och beundransvärdt genom sinnesstyrkan att bära dem. *Oscars* maka, *Gustafs* och *Eugenies* moder, *Maximilians* syster, hvi la de en outransaklig Försyn bördan at dessa svidande pröfningar, af detta centnertunga kors på Dina oskyldiga skuldror, om icke för att gifva folken en lefvande förebild af det christliga tålamodets spänstighet, af dygdens stärkande kraft, af viljans magt öfver känslor och ansträngningar? Van vid höghetens förströelser och triumfer, säll i familjkretsens ömma förtrolighet, försakar Du på en gång utan tvekan de förra ochser, utan att qvida, den sednare brista i sina innersta fogningar. Oskiljaktig från *Oscars* sida under glädjens dagar, är Du det nu lika troget under plågans långa nätter. Det är icke med jämmer och tårar du tigger en lättsinnig verld om medlidandets allmosa; Du stänger de tärande qvalen inom eget bröst, för att icke med bedröfvelsens prägel i Din uppsyn öka makens och dotterns oro, hvilka i *Dina* blickar läsa de sanna bulletinerna om sitt tillstånd. Lugnet på *Din* panna sprider sig till *Oscar* och *Eugenie*, mellan hvilkas bägge sjuksängar Du delar Din tid och Dina omsorger. Endast de få ögonblick Du, aflägsnad från de kära lidandes åsyn, rår om Dig sjelf, lemnar Du naturen fritt lopp, och suckarne ila från det beklämda bröstet till Gud, och den frätande smärtans glöd svalkas af ymniga tårar. Den, som utan öfvermod i lyckans dagar uppburit den gyllene kronans glans, och när olyckorna sedermera räcka martyrkronan, icke, medan taggarne stinga, låter förtviflans verop besmitta sina läppar, har redan på jorden genomgått skärselden.»

Kanton.

Vester om den vackra parken, som ligger i slutet af Franska trädgården, är byggd en rad täcka träbyggnader, 10 till antalet, omgifna af små nätta trädgårdar; dessa byggnader likna nästan en vacker stadsgata; de höra under slottet och äro upplåtna till enskilda personer på viss tid. Dessa byggnader kallas med ett gemensamt namn *Kanton*, och här funnos under konung Adolf Fredriks och drottning Lovisa Ulrikas tid flera manufakturverk, nämligen:en *smedja* för polerade eggjern, en för *gröfre smiden*, ett *slip-* och *polerverk*, en *böss-smedja*, en *silkesstrumpfabrik*, en *sidenbandfabrik*, en *knyppelskola*, till hvilken införskrefs en skicklig lärarinna från Brabant, som lärde att förfärdiga de finaste Brüsselska spetsar, och en mullbärsplantage med silkesmaskodling. Alla dessa inrättningar anlades med stor kostnad af det sköna konster och slöjder uppmuntrande konungaparet, på hvars bekostnad fattiga unga flickor och ynglingar här fingo fri undervisning. Efter drottning Lovisa Ulrikas död blefvo dock alla dessa manufakturverk nedlagda, emedan den nytta de åstadkommo icke motsvarade den oerhörda kostnaden för deras underhåll.

Af det här samlade silket öfverlemnade drottning Lovisa Ulrika år 1766 till Rikets Ständers deputerade ett förråd af 5 skålpund rått silke. Dessa visade sin vördnad och tacksamhet för detta drottningens varma nit för slöjderna derigenom, att de togo 5 skålpund silke från mullbärsplantagen i Lund och, jemte det silke, som drottningen hade

skänkt, läto blanda det med guld och silfver och i Stockholm deraf arbeta tvänne praktfulla tygstycken, hvilka högtidligen af Ständerna öfverlemnades till drottningen och dåvarande kronprinsessan (Gustaf III:s gemål), hvilka bägge erhöllo hvar sitt stycke som ett minne af denna Ständernas aktningsgärd.

Badhuset.

På södra sidan, mellan stora slottet och Kina, ligger *Badhuset* tätt intill sjöstranden och omgifvet af lummiga pilar. Byggnadens yttre är nätt ochprydligt; den anlades år 1792 af hertig Carl (sedan konung Carl XIII) och består af 8 rum samt är försedd med beqväma inrättningar så väl för dusch som för kalla och varma bad.

På landsidan af badhuset finnes, då man från slottet passerar södra vägen upp till Alphyddan, ett stort grönskande fält, hvilket uppgifvits hafva varit rätta skådeplatsen för konung Gustaf III:s bardalekar, d. v. s. hans »karusellbana», och den bana, som finnes vid orangeriet, säges i så fall blott hafva varit begagnad af konung *Gustaf IV Adolf* vid hans karuseller. Huru härmed rätteligen förhåller sig, vågar förf. ej afgöra; men allmännast säges dock, att den stora planen vid orangeriet varit äfven Gustaf III:s karusellplats. Troligt är, att så väl denna som den andra planen, vid badhuset, ömsom begagnats under Gustavianska tidens karuseller.

Flera täcka holmar, förenade med prydliga, målade träbroar, finnas uti den vackra konstgjorda å, som flyter på södra sidan om slottet i närheten af badhuset. Bland dessa holmar finnes en, som är särdeles prydlig och vacker; den blef, ifrån att vara en förvildad, stenbunden plats, planterad med träd och blommor och försedd med måladt staket. Detta verkställdes efter egen idé af Drottningholms nuvarande slottsvaktmästare, *Janson*, som fick detta arbete färdigt just till en kunglig namnsdag, nämligen *Josephinadagen*, hvarefter holmen äfven kallats *Josephinaholmen*.

Öfriga till Drottningholm hörande byggnader.

Ståthållareboställets, kalladt Hemmet.

Trädgårdsmästareboställets (vid orangeriet).

Kavaljersbyggningen.

Apothekshuset.

Kanzlihuset (kamrerareboställe); detta är särdeles vackert och smakfullt bygdt och har en *veranda* med fristående pelare.

Inspektorsbyggningen.

Högvaktsflygeln med stall å ömse sidor.

Ekonomiflygeln.

Sjöflygeln (slottsvaktmästarens boställe). Vid gafveln af denna flygel var planen fordom full af skräp; men samma slottsvaktmästare *Janson* har på egen bekostnad afröjt denna plan och planterat en mängd buskar der och anlagt blomsterrabatter, och denna plats är nu en liten prydlig, täck trädgård för sig.

Hertigarnes stall.

Värdshuset.

Kasern för lifregimentets Dragoner, som här hafva sin mötesplats.

Ett *Ridhus* för Lifregimentets Dragoner (är nu under byggnad och tyckes bli särdeles vackert och ändamålsenligt).

Ett *Schweizeri*, anlagdt för resandes beqvämlighet, har täck belägenhet icke långt ifrån ångbåtshamnen.

För öfrigt består Drottningholms kungsgård af 6 mantal, indelade i lotter, hvaraf 4¼ brukas förkungsgårdens

egen räkning och 1¾ äro utarrenderade. Dessa lotter äro:

1. *Edeby* jemte *Lugnet*. 2. *Domtorp* jemte lägenheten *Wiken*. 3. *Engsholmen* och *Kersön*. 4. *Tyska Botten*. 5. Följande holmar i Mälaren: *Fogelön, Skräddarholmen, Fläsklösen, Morgongäfvan* och *Kofsan*. 6. *Björkholmen, Kränkholmen, Granholmen, Tallholmen, Ahlholmen* och *Skären*. 7. *Stångholmen* och *Sotholmen*. Åt enskilda personer äro upplåtna: *Hvilan* på Lofön, *Kersö* på Kersön, *Adelsö* och *Wendtholmen*.

Under *Drottningholms* förvaltning lyder äfven *Svartsjö* kongliga lustslott.

Flera vackra hus med omgifvande trädgårdar, tillhöriga enskilda personer, finnas äfven på Drottningholm. Bland dem märkas:

Svanteberg, beläget norr om slottet i en skuggrik trädgård. Denna egendom har den vackraste utsigt åt Slottet och Mälaren med dess leende skogbevuxna holmar. Svanteberg anlades på 17-hundratalet af *Sven Anders Hedin*, som var en utmärkt läkare och författare i sin vetenskap; han blef Gustaf III:s lifmedikus och befordrades till medicinalråd. Af Gustaf III fick Hedin platsen att bygga Svanteberg. Ryska regeringen skickade Hedin Annæ-Ordens andra klass såsom belöning för den vård han skänkt de Ryska krigsfångar, hvilka voro förlagda på Drottningholm; dessa bodde i *Kanton* och åtnjöto i allmänhet mycken välvilja af Drottningholmsboerna.

Lilla Klämmingsberg har vackert läge vid Mälarens strand och utsigt åt segelleden till Upsala.

Louiselund, äfven beläget vid Mälarstranden, har en täck parkanläggning och behaglig utsigt åt sjön.

Det förut omnämda stället *Lugnet* var fordom *skedvattenskokeri*, och ännu i sednare åren var det laboratorium synligt, hvarest, enligt föregifvande, skedvatten kokades, men i sjelfva verket försök skola blifvit gjorda i Gustaf III:s tid att göra guld. Äldre, ännu lefvande personer påminna sig lifligt, huru de på den tiden der sågo spöklika figurer i fantastiska drägter, med stora, öfver ansigtet nerdragna hattar, hvilka der i djupaste hemlighet, hvartill ställets afskilda läge förträffligt egnade sig, drefvo sitt fåfänga arbete. Andra tro, att under 1788 års krig Ryska imperialer (guldmynt) der skola hafva blifvit tillverkade.

Lofö Kyrka.

Ungefär en fjerdedels mil från Drottningholms slott ligger *Lofö* vackra *kyrka*, omgifven af skuggrika träd. Kyrkans ålder, eller af hvem hon byggdes, kan icke uppgifvas; men hon lärer vara en af de äldsta i riket. År 1798 undergick hon en total reparation, och då uppfördes hon i nyare stil. Kyrkan är icke stor; invändigt är hon hvitmenad och prydes af några religiösa taflor, såsom: Christus korsfäst, — Christus törnekrönt. — Jungfru Maria, — Johannes Döparen.

Flera adliga vapen hänga på väggarna; de äro: von der Lindhells, Gyldenhoffs, Cronenbergs, Törnhjelms, Schantz’, von der Campenhausens, Utterhjelms, Stormkrantz’. Kyrkans golf består af stora grafstenar, hvaraf de flesta hafva årtal från medletaf sextonde århundradet. Bland kyrksilfret finnas några vackra pjeser, hvaribland en *kalk*, uti hvars botten står: »Gudi till ära gifver denna kalken till Lofö kyrka öfversten välborne Herr *Johan von Campenhausen* tillika med sin k. fru, högvälborna Friherrinnan Fru *Agnes Margareta Gyldenhoff*. Riga den 24 Oct. anno 1699.»

I Lofö kyrka finnes en gammal, högst ovanlig och vacker prydnad, nämligen ett *krusifix af bernsten och elfenben*; det är vid pass 5 qvarter högt, och bernstensarbetet på detsamma är af högt konstvärde. Det synes vara en qvarlefva från drottning *Catharina Jagellonicas* tid, och frågar oss någon, hvar denna relik förvaras, så måste vi beklagligen omtala, att den ligger undankastad i ett skräpskåp uti Lofö sakristia, öfverlemnad åt vandalismens gnagande tand; dock hoppas vi, att denna konstsak, som eger både religiöst och antiqvariskt värde, snart måtte få en bättre plats.

Orgelverket i Lofö kyrka är skänkt af konung *Gustaf IV Adolf*, hvars namn finnes derpå. På altaret står en vacker grupp af ben, som skall vara en trofé från 30-åriga kriget; detta utmärkta konststycke föreställer *Christi*

nedtagande af korset.

I Lofö kyrkogård ligga konung Gustaf III:s lärare begrafna, nämligen *Olof von Dalin* och *Samuel Klingenstjerna*. De hvila i samma graf, hvilken är murad och hvälfd och sedan öfvertäckt med jord och torf, hvadan den har utseende af en stor, gammaldags ättehög. Öfverst derpå står en pyramid af Svensk grön och hvit marmor, och på pyramidens spets glänser en förgylld *Nordstjerna*, hvarpå deaflidnes vapen äro anbragta. Å ömse sidor om pyramiden äro latinska inskriptioner med deras namn. Denna graf lät drottning *Lovisa Ulrika* iordningsätta för de båda utmärkta männen, hvilket lika mycket hedrar henne som dem. Detta äreminne eller hvilorum invigdes den 17 Augusti 1769, då båda kistorna dit inflyttades eller »högsattes» med stor högtidlighet och i närvaro af hela kongl. familjen och rikets förnämsta män, nämligen: konung Adolf Fredrik, drottning Lovisa Ulrika, kronprinsen Gustaf, hertig Carl af Södermanland, hertig Fredrik Adolf af Östergötland och prinsessan Sophia Albertina. Af riksråderna voro närvarande: excellenserna grefve C. F. Scheffer, grefve H. H. Liewen, grefve A. Horn, baron C. Rudenschöld, baron F. Ribbing, baron M. von Hermansson, grefve N. Bjelke, baron F. C. Sinclair. Af deputerade af Kongl. Vetenskapsakademien voro närvarande: I. Jennings, D. Tilos, P. Wargentin, C. R. Berch, C. Rönnow, B. Fesner, J. C. Wilcke, D. Scheutz, D. Melander, C. Alströmer.

Dessutom bivistades högtidligheten af kongl. och furstliga hofstaterna, flera höga embetsmän och en otalig mängd åskådare. De tårar, som fälldes, och de blommor, som ströddes vid denna graf, voro äfven för de hädangångna ett skönt äreminne, och sällan framvisar historien exempel på att *enskilda* män blifvit så hedrade. Det är som äreminne antecknadt, att *Virgilii* ben hedrades med att på *Augusti* befallning flyttas från *Brundusium* till *Neapel*, och att, då *Newton* begrofs i *Westminster*, Lordkansleren, tvänne hertigar och trenne grefvar uppburo hans bårtäcke; men än märkligare är det att dettahvilorum af kunglig hand blifvit beredt och invigdt i närvaro af kongl. familjen, som deltog i processionen, och aldrig hafva några enskilda personer blifvit mer välförtjent hedrade än *Olof von Dalin* och *Samuel Klingenstjerna*.

Lofö kyrka har äfven fått en viss namnkunnighet af de många andeskåderier och religiösa sammankomster, som konung *Carl XIII* här hade med *Boheman*.

Då man från slottsalléerna passerar vägen fram till Lofö och kommer till Kanton, har man tvänne långa raka alléer eller vägsträckor framför sig: i fonden af den ena ser man *Lofö* kyrktorn; den andra vägsträckan kallas för »*Blindtornsalléen*»; orsaken till denna benämning skall vara den, att *konung Gustaf III* i slutet på »Blindtornsalléen» lät uppföra ett torn af bräder, till form och färg alldeles lika med Lofö kyrktorn. Då man så kom till början af dessa båda alléer, visste man icke, hvilket torn som var Loföns kyrktorn, och hvilket som var blindtornet. Detta var ett skämt eller, om vi så få säga, ett *upptåg* af Gustaf III, som derigenom ville sätta den på stället obekante i bryderi, då han skulle färdas till Lofö kyrka. Sjelfva blindtornet är för längesedan förfallet och borta; men alléen, som ledde dit, bibehåller ännu sitt namn.

Till heder för nuvarande kamreraren på Drottningholm, herr *A. Dahlerus*, må nämnas, att Kungsgården med underlydande skötes på ett särdeles förtjenstfullt och ordentligt sätt.

*TREDJE AFDELNINGEN.

Om Fester och Högtidligheter, gifna på Drottningholm.

»Det är en hel verld, som här slumrar, och det trogna *minnet* upprullar efterhand hela det gigantiska mästerverket; ett panorama af snille, behag, styrka, rikedom, eld, majestät, naivité och allvar, enkelhet och prakt, ljus och skugga, med ett ord, af allt det *sköna. Nils Arvidson.*

»Der höllos i det skimrande palats Så många fester, bländande och rika; — Men ifrån denna *nöjets* tummelplats Uppsteg så mången qvalfull suck tillika. Med sorgens tår och glädjens solsken svingar Minutens engel bort, på evighetens vingar.»

Drottningholm! Blotta ljudet af detta namn framställer ett glänsande panorama af lustbarheter och fester af mångfaldigt slag, men äfven festiviteter af högre och djupare betydelse än blott det efemeriska nöjet af stundens

skummande glädjebägare. Bland minnena af det blixtrande skämtet, de tjusande löjena, de festliga sångerna och de glada högtidligheterna, uppstiger dock en och annan smärtfull suck från ett bröst, som i tysthet utkämpat mångetlidandet, hvarifrån purpurmantelns rika veck icke kunnat skydda, utan tvärtom tjenat som gömställe för sorgens gnagande mask; ja, här hafva många tårar blifvit fällda, hvilkas, bitterhet verlden icke kunnat ana.

Drottningholm representerar åtskilliga länder i miniatyr; der hafva vi ett *Kinesiskt slott* i dess fantastiska skönhet, en *Schweizisk hydda*, imposant i sin tjusande enkelhet, en *Fransysk trädgård* i cirklad prakt, en *Engelsk park* i leende naturskönhet, ett *Italienskt antikt museum* af erkändt värde och en samling dyrbara, ytterst praktfulla möbler och konstsaker från åtskilliga länder uti sjelfva slottsrummen, hvilkas försköning härigenom väcker beundran. Och allt detta är dock så genomsvenskt i det *hela*, att det väcker fosterlandsvännens stolthet och glädje.

På detta Drottningholm har dess första grundläggarinna, *Drottning Catharina Jagellonica*, Polens högborna, ädla konungadotter, haft sina lugnaste stunder i skötet af sina trosförvandter, inan den bittra förföljelsen mot dem begynte.

Det var på Drottningholm som konung Johan III nedlades på den sjukbädd, som icke så långt derefter blef hans dödsbädd. Konung Johan hade nämligen efter en längre sjuklighet beslutit att fara sjöledes till Upsala, emedan han trodde, att en förändrad vistelseort skulle inverka välgörande på helsan. Resan anträddes från Stockholm i Augusti månad 1592; konungen åtföljdes af drottningen (Gunilla Bjelke) och en större uppvaktning. Under vägen besöktes Drottningholm, der konungen ämnade vistas blott några dagar. För att under dessa dagar förströden sinnessjuke monarchen, tillställdes *hjortjagt*. Konungen hade nämligen i present fått en mängd hjortar, hvilka voro släppta i Drottningholms djurgård (som skall hafva varit belägen i närheten af nuvarande Kanton, der en park ännu kallas »Djurgårdsäng»).

Denna jagt anställdes en solhet Augustidag; konungen var derunder särdeles lifvad, och på aftonen befallte han drabanterna att sätta sina fjäderprydda hattar på marken och sedan drifva hjortarna ditåt. Detta skedde, och då hjortarne kommo rusande och varseblefvo hattarna, hoppade de i förskräckelsen fram och åter; detta roade konungen på det högsta, och dermed förlustade han sig så sent på qvällen, att det blef kyligt, så att han derunder förkylde sig. Klockan 9 på aftonen fick han svårt hjertstygn och insjuknade häftigt; omkring 2 månader låg konung Johan illa sjuk på Drottningholm: derefter blef han så pass bättre, att han kunde föras till Stockholm, hvarest han åter insjuknade och dog samma höst den 17 November.

Konung Johan III:s död gaf Sverige den sällsynt sorgliga anblicken af *trenne enkedrottningar på en gång*, nämligen Johans egen gemål, *drottning Gunilla Bjelke*, Gustaf Wasas sista gemål, *drottning Catharina Stenbock*. och Erik XIV:s gemål, *drottning Catharina Månsdotter*, hvilka bägge sistnärnda lefde länge efter Johan III:s död.

Sedan kom en tid, då Drottningholm sällan besöktes af Svenska konungahuset; en och annan gång lärer drottning Christina (Gustaf II Adolphs dotter) hafva haft jagtpartier derstädes; som man vet, var denna, sin tids snillrikaste drottning, mest road afmanliga idrotter och trifdes bäst bland män, särdeles lärde och vetenskapsidkare. Någon qvinlig vän sökte hon icke; ett undantag gjordes dock för den sköna och berömda hoffröken Ebba Sparre, hvilken drottningen mycket älskade och beständigt ville hafva omkring sig; denna var kanske ock den enda bland Christinas samtida af eget kön, som *rätt* förstod att värdera denna sällsynta, glänsande, meteoriska uppenbarelse på Nordens himmel.

Den morgonrodnad, som för Drottningholm uppgått med drottning *Catharina Jagellonica*, förvandlades till fullt strålande dager under drottning *Hedvig Eleonoras* (Carl X:s gemåls) tid. Hon blef genast intagen af Loföns vackra stränder och trifdes sa väl i den obetydliga stenbyggnad, som Catharina Jagellonica der låtit uppresa och gifvit namn af Drottningholm, att hon ibland, då utländska furstar gästade hufvudstaden, för dem hade festliga tillställningar på sitt kära Drottningholm. År 1661 i Juni var en ung furste af Weimar på besök i Stockholm; med honom for drottning Hedvig Eleonora till Drottningholm, der en festlig måltid på drottningens bekostnad var

anrättad, och hvarunder den tidens bästa »pipare» och musikanter uppförde taffelmusik. Samma år besöktes Stockholm af en landtgrefve af Homburg; med honom vistades drottningen jemte hela hofvet på Drottningholm i 4 dagar, hvarunder jagtpartier anställdes och äfven andra lustbarheter, hvaribland äfven lärer varit en scenisk föreställning, uppförd af drottningens uppvaktande hof, hvilket under denna vistelse på Drottningholm skall hafva bott i den byggnad, som tillförne varitkatolikernas fristad, emedan det så kallade »Kungshuset» var för litet att rymma alla. Huru besvärliga och kostsamma dessa lustbarheter voro, kan man förstå, då allt måste föras sjöledes på segelbåtar, ty vår tids beqväma kommunikationer saknades då alldeles.

Kort efter landtgrefvens af Homburg besök på Drottningholm afbrann det gamla kungshuset derstädes, och den 10 April samma år reste drottningen dit »för att se askhögarna»; den 17 i samma månad lade hon sjelf grunden till det nuvarande härliga slottet, hvilket skedde med stor högtidlighet, hvarefter alla de närvarande inbjödos till ett präktigt gästabud, på drottningens befallning föranstaltadt i ett för tillfället ditfördt tält.

Stora summor och mycken omtanke användes på detta slott; det hände, att, medan det byggdes, utbjöd till salu den fordom så rika och mäktiga grefve *Magnus Gabriel De la Gardie* en pokal af rent guld, som värderades till 1300 daler; en jude vid namn *Förster*, bjöd för densamma 1400 daler. Samma pokal utbjöds till konung Carl XI; men han svarade, att »han icke hade råd att köpa densamma, emedan det åtgick så stora summor penningar till hans moders slottsbyggnad på Drottningholm.»

Det har blifvit en sägen, som dock är en villfarelse, att Svenska hofvets gladaste och mest lysande period var konung Gustaf III:s regering. I detta hänseende var hans föräldrars ingalunda underlägsen. *Lovisa Ulrikas* snillrika och glädtiga hof erinrade om drottning Christinas, och det blefve kanske svårt att afgöra, hvilketdera af dessa tre, som öfverträffade de båda öfriga. *Drottningholms* briljanta tid började med konungaparet *Adolph Fredrik* och *LovisaUlrika*. På Svenska örlogsskeppet *Ulrika*, fördt af riksrådet och öfveramiralen grefve *Eduard Diedrik Taube*, ankom prinsessan *Lovisa Ulrika af Preussen* till Carlskrona, der Svenska thronföljaren prins *Adolph Fredrik* var henne till möte. Några dagar derefter anträddes resan till *Drottningholm*, der bilägret firades den 29 Augusti 1744. Vigseln förrättades, som förut är nämdt, i dåvarande rikssalen, som var på det festligaste klädd, och vid detta tillfälle utvecklades en större prakt, än man sett vid Svenska hofvet alltsedan drottning Christinas tid.

Lovisa Ulrika, som genast fattade tycke för Drottningholm, stannade efter bilägret qvar derstädes hela sommaren och höll sitt högtidliga intåg i Stockholm först den 15 Oktober samma år.

Som man vet, stiftades Svenska *Vitterhets-akademien* år 1753 af drottning *Lovisa Ulrika*. Första medlemmarne i detta vittra samfund voro:

Baron *Anders von Höpken*, Svea Rikes Råd, President i Kongl. Cancelli-Collegium, Riddare och Commendeur af Kongl Maj:ts Orden, *Akademiens Directeur;* den 24 Juli 1753.

Grefve *Clas Ekeblad*, Svea Rikes Råd, Öfverste-Marskalk, Cancelli-Råd, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden; den 24 Juli 1753.

Baron *Carl Fredrik Scheffer*, Svea Rikes Råd, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden; den 24 Juli 1753.

Baron *Carl Rudenschiöld*, Stats-Secreterare vid Utrikes Expeditionen, Riddare af Nordstjernan och Secreterare af alla Kongl. Maj:ts Orden; den 24 Juli 1753.*Olof von Dalin*, Cancelli-Råd, Hans Kongl. Höghet Kronprinsens informator, Kongl. Vitterhets-Academiens Secreterare; den 24 Juli 1753.

Grefve *Gustaf Bonde*, Svea Rikes Råd, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden; den 24 Juli 1754.

Carl Reinhold Berch, Cancelli-Råd; den 24 Juli 1754.

Johan Ihre, Professor Regis Schytteanus vid Kongl. Academien i Upsala; den 24 Juli 1755.

Sven Bring, Profess. Hist. vid Kongl. Academien i Lund; den 24 Juli 1755.

Utländske Ledamöter.

Hervault, President honoraire au parlement de Paris; Sur-Intendant des finances de la maison dela Reine de France; den 24 Juli 1755.

D'Alembert, L'un des Quarante de l'Académie Françoise, de l'Académie Royale de sciences de Paris & de celle des sciences & belles-lettres de Berlin; den 24 Juli 1755.

I denna stiftelse har *Fredrik den Andras syster* efterlemnat ett ädelt och lysande minne af sina ovanligt stora själsegenskaper; tiden, då den inrättades, var en af Lovisa Ulrikas briljantaste perioder, och som hennes dotter *Sophia Albertina* kort derefter föddes, blef den äfven en af hennes *lyckligaste*. *Vitterhetsakademien* hade sin allra första sammankomst på *Drottningholm*, hvarvid om man så får uttrycka sig, klangen af *Svenska snillets bardalekar* ljöd öfver hela Europa och vände dess beundrande blickar mot Norden.Bland de mest lysande fester, som någonsin gifvits på Drottningholm, var den, som konung *Adohph Fredrik* anställde för att fira sin gemåls namnsdag år 1752, och då *Kina Lustslott* invigdes. Denna fest skall i omvexling och prakt hafva öfverstigit allt, hvad man förut i Sverige hade sett i den vägen, och med undantag af karusellen 1776 skall ingen af de fester, som konung Gustaf III sedan gaf på Drottningholm, hafva varit jemförlig med denna. Att Kina byggdes och fördes till Drottningholm, var en öfverraskning för *Lovisa Ulrika*, hvilket förut är nämdt. Det var uppsatt och alldeles i ordning, då den stora namnsdagen inföll. I närheten af Kina var för denna fest inredd en stor theater; i fonden af denna theater sågs en stor tafla, målad af hof-intendenten *Pasch*; den var ett stort konststycke i limfärg, *etthundrafyra fot* lång och *sjuttiotvå fot* hög. Den föreställde ett *vattenfall* med Svenska berg å ömse sidor, och nedanför i lugnare vatten sågos simmande svanor. (Fyra år derefter styckades taflan, och svanorna, jemte en del af vattenfallet och bergen, uppsattes på en terrass vid *Belle-Vue*.) En tid, innan festdagen inföll, anlände och inöfvade sig en mängd utmärkta sceniska konstnärer, både utländska och Svenska, hvilka skulle gifva representationer i Kina på den kungliga namnsdagen. Der hördes Italienaren *Crotzis* vackra tenorstämma och Italienaren *Sqalgi*, »som tog de finaste, högsta toner en menniska kunde frambringa. Kapellmästaren *Bülo* spelte sekund åt honom på flageolette, då han sjöng premier.» Italienskan mademoiselle *Fabriz* spelade karlroller, *Alexander Magnus* m. fl., emedan hon hade en röstsom den gröfsta karl. Derjemte inöfvades flera Franska aktörer och dansörer, bland hvilka sednare var den på sin tid som utmärkt dansös ryktbara mamsell *Morelli*. Fjorton dagar före festen ditkommenderades 36 kadetter, hvilka förlades i »fruktträdgården» med strängaste tillsägelse att ej gå i uniform utom densamma och att ej heller släppa någon i livré klädd betjent derur under denna tid. De största af kadetterna utvaldes att tjenstgöra vid theatern, der de dagligen repeterade sina roller. De minsta, jemte deras förmän, inöfvades af löjtnant baron *Duwalt* att excersera på kinesiska, allt detta på konungens tillsägelse och under hans öfverinseende, ty han hade beslutit att på det festligaste och praktfullaste sätt fira sin gemåls namnsdag med gåfvan af Kina slott och dess invigande. Solen uppgick strålande på en molnfri himmel den stora dagen. Klockan 2 på morgonen väcktes alla kadetterna, och klockan half 4 fingo de en bastant och läcker frukost och tillsades att stoppa på sig af öfverlefvorna, emedan de troligen icke komme att få någon mat mera på hela den dagen. Derpå marscherade de fram med tvänne kanoner och under full musik till den breda trädgårdsgången. Der mötte dem konungen sjelf klockan 5. Kadetterna voro klädda i för dagen förfärdigade höga grenadiermössor, med konungens och drottningens namnschiffer på en silfverplåt. (Af dessa mössor förvaras ännu tvänne på Stockholms kongl. klädkammare.) Konungen mönstrade den unga truppens drägter och excerserade den en stund, och vid sitt aflägsnande befallde dem konungen att stanna qvar på samma plats till klockan 11på förmiddagen. Under denna väntan uppåto de sin matsäck. Vid 11-tiden ankommo till trädgården konungen och drottningen jemte en lysande svit, deribland Franska ambassadören, den åldrige baron *Breteuile*. Kadetterna uppstämde då musik och skyldrade gevär för drottningen, hvarefter de fördes till Kina och omkläddes der till Kineser. Der mötte då kronprinsen (sedan Gustaf III), som vid denna tidpunkt var omkring 6 år gammal; han var klädd som Mandarinprins och anförde en skara pager, klädda som Mandariner. Här repeterades

åter alla föreställningarne i flera timmar. Klockan 6 kommo de kungliga med sin svit i praktfulla vagnar, förspända med hästar, hvilkas seltyg glänste af förgyllningar och perlor. Drottningens öfverraskning, då hon varseblef det nyskapade slottet, omgifvet af Kinesisk hedersvakt, låter sig icke beskrifvas. Vid hennes ankomst saluterades och uppstämdes den härligaste musik, och då hon steg ur vagnen, framträdde kronprinsen i sin Mandarindrägt, åtföljd af sin vakt, och räckte drottningen på en röd sammetsdyna, kantad med guldfransar, slottets nycklar, hvilka voro förgyllda. Drottningen kände ej strax igen sin son och var mycket road af tillställningen. Derpå skedde det högtidliga intåget i slottet, hvarest allt på det angenämaste öfverraskade drottningen. Derefter fingo kadetterna frihet att aflägsna sig hvart de ville, dock ej längre än att de kunde höra, då de af trumpeten åter sammankallades. De sprungo genast till trädgården och skaffade sig frukt, emedan de ej hade fått någon mat sedan morgonen. Nu superade de kungliga, hvarunder den bästa musik, som Sverigekunde åstadkomma, uppfördes af musikanter, som stodo under granarna, osynliga för de kungliga. Sedan vid 9-tiden började spektaklet, som räckte till klockan 2 på natten; der gåfvos tvänne operor, den ena hette: »*Le Berger devenu Roi*»; den andra handlade om *Alexander den Store*. Der voro 32 variationer i dekorationerna, 32 olika baletter och 300 skickliga figuranter. De spelandes antal (utom baletten) voro 50. Imellan akterna flödade förfriskningar till åskådarne. Från klockan 2 till 6 på morgonen var den mest lysande bal; derefter åtskildes alla, för att följande dagen, på konungens inbjudning, mötas till nya festligheter. I den stora villervallan glömdes kadetterna med mat äfven andra dagen; men på aftonen af densamma fingo de ersättning i en kräslig måltid, öfverflödande af både mat och vin. De åto då och drucko så omåttligt, att de alldeles öfverlastade sig och blefvo liggande hela natten redlösa under bar himmel, hvilket mycket misshagade konungen.

Andra dagen efter Kinas invigning uppfördes det präktigaste fyrverkeri, som man då hade sett i Sverige, och derefter var den muntraste maskeradbal. Dagen derpå visade den skicklige lindansaren *Gallodier* sina konster, och äfven en annan »luftspringare», vid namn *Frossard*, ännu mera märkvärdiga; om honom heter det i den tidens anteckningar att »han ofta for bort, men kom åter.»

Sålunda fortforo festligheterna i 8 dagar, hvarefter kadetterna hemförlofvades, tyckande sig hafva haft verkliga jubeldagar vid detta tillfälle. En af kadetterna, *P. M. Adlerfelt*, uppsatte derefter sinaanteckningar om denna fest, och derur är det mesta om densamma här hemtadt. Denna omnämda fest kostade konungen blott *första* dagen *tre tunnor guld*, oberäknadt slottets möblering och alla de spelandes aflöning som beräknades särskildt. Efter de åtta festdagarnas slut flyttade drottningen till *Kina* med sitt broderi och konungen med sin svarfstol, der öfverlemnande sig åt behaget af ett stilla, husligt lefnadssätt, hvarunder den ofvannämda kadetten *Adlerfelt* »hade den nåden» — som det heter i anteckningarna — »att draga konungens svarfstolshjul».

Festernas mängd och omvexling under *Adolph Fredriks* och *Lovisa Ulrikas* tid äro nästan otroliga; musik, dans, skådespel, upptåg, lekar, spel, maskerader och vetenskapliga högtidligheter omvexlade i oafbrutet kretslopp, än på Stockholms slott, än på Drottningholm och Ulriksdal; äfven Svartsjö och Tullgarn voro stundom skådeplatsen för konungaparets festliga tillställningar. För Carlberg hade Lovisa Ulrika afsmak, emedan hennes gemåls företrädare, Fredrik I, till hvilken hon alltid stått i ett spändt förhållande, med förkärlek vistats der. Drottning *Lovisa Ulrika* dog på Svartsjö; när hon låg på sin dödsbädd, kom hennes son, konung Gustaf III, dit, för att försona sig med sin mor, till hvilken han de sednare åren stått i mindre kärleksfullt förhållande. Med sin unga son *Gustaf Adolph* vid handen framträdde han till drottningens säng; der följde då ett skakande uppträde, som slutade dermed, att drottningen välsignade sin son och den unga prinsen. Vid denna tid var Gustaf Adolph blott på fjerde året, ochuppträdet vid drottningens dödsbädd gjorde så djupt intryck på honom, att man en lång tid efteråt hörde honom säga för sig sjelf: ”Den farmor, den farmor, den förglömmer jag aldrig!”

*

De lysande fester på Drottningholm, som gåfvos under *Gustaf III:s* tid, lefva ännu i minnet hos en och annan veteran från denna nöjenas arena. Under den så kallade »Gustavianska tiden» flyttade hofvet nämligen ut till Drottningholm i Juni månad och qvarstannade der oftast till fram i November. Under vistelsen derstädes hade

prinsessan *Sophia Albertina* med sitt hof, *prins Carl* med gemål och hof och *prins Fredrik Adolph* med uppvaktning, d. v. s. alla Gustaf III:s syskon, fritt vivre hos sin kungliga broder, och i stormande munterhet försvunno vanligen sommarmånaderna härstädes. Under detta förglömdes dock aldrig den stränga etikett, Gustaf älskade som *konung*. Han uppfann en särskild grå drägt, som kallades »Drottningholmsdrägten», och utan denna drägt fick hofvet ej visa sig i den kongl. cirkeln på Drottningholm. Den enda tillåtna klädedrägt der, utom denna, var *Ekolsundsdrägten*, äfven af konungen uppfunnen, och hvilken var af högre rang än Drottningholmsdrägten; men blott de, som hade särskild tillåtelse dertill, fingo bära densamma. Det berättas från den tiden, att, när hofvet skulle äta middag på *Kina*, då alltid Drottningholmsdrägten begagnades, så uppsattes om morgonen ett *klöfverkort* på någon af pelarne i stora slottstrappan, och då middag var i stora slottet, hvarvid *hofdrägten* begagnades, uppsattes på sammaställe ett *spaderkort*. Genast då konungen vaknade om morgonen, tillsade han, om spader eller klöfver skulle uppsättas för dagen. Då middagstimman var inne och hofvet spisade vid Kina, brukade konungen vanligen komma bibliotheksvägen och gå ut trädgårdstrappan samt taga vägen genom den stora alléraden åt *höger* derifrån och till fots begifva sig till Kina. I samma stund som konungen gick, skickades derom ett bud till drottningen, som då genast i en väntande vagn från motsatta allésidan skyndade till Kina, hvarest hon, enligt etiketten, skulle vara *före* konungen; hände någon gång, att hon kom några minuter för sent, kunde man vara viss på att konungens skarpa blickar och rynkade ögonbryn icke uteblefvo, ehuru konungen ej med ett ord af förebråelse till sin gemål felade i vördnaden mot landets *drottning*. Det hände en gång, att, då middagsbudet kom ifrån konungen, stod drottningen just och skulle upptaga dukater ur sitt penningschatull; af fruktan att komma för sent, skyndade drottningen ut och glömde taga nyckeln ur sitt dukatskrin. Vid återkomsten påstod drottningen, att flera dukater saknades, och detta föranledde till ett obehagligt uppträde, hvars följd blef, att en förut väl ansedd person vid hofvet på blotta misstankar aflägsnades derifrån för alltid.

Från Drottningholm gjorde hofvet ständiga utflygter till Ekolsund, Svartsjö, Ulriksdal m. fl. ställen, och tiden förflöt i ständigt sus och dus, under fransyska skådespel, baletter, maskerader och karuseller, uti hvilket sednare praktfulla nöje ingen tid i Sverige varit mer glänsande än Gustaf III:s. År 1776 den 30 Augusti uppfördes på Drottningholmden praktfullaste karusell, som der någonsin varit gifven, och hvilken i lång tid efteråt utgjorde samtalsämne i hufvudstaden. Ämnet för riddarspelet hade konungen sjelf valt; det var hemtadt ur riddarromanen *Amadis des Gaules* och bestod deri, att i en riddarborg, bevakad af eldsprutande drakar, hölls en skön drottning fången med hela sitt hof af en förtrollad riddare. En österländsk prins med sina riddare och damer uppträdde såsom den sköna fångna damens befriare. För tillrustningen till detta tornerspel åtgingo oerhörda penningsummor och mycken tid; det förtrollade slottet var bygdt af timmer och bräder samt pryddt med flaggor och troféer och klädt med dyrbara tygstycken och tapeter. Tvärt öfver planen, midtemot detta slott, voro under präktiga thronhimlar uppförda läktare, der de uti riddarspelet deltagande kungliga åskådarne hade sin plats. Äfven funnos läktare för de af konungen inbjudna åskådarne af den högre societeten samt för hofvet. Drägterna vid detta tillfälle voro dyrbara och praktfulla, hästarne — för tillfället inöfvade — präktigt munderade och dekorationerna smakfulla och sinnrika. De eldsprutande drakar, som förekommo, voro mycket stora (de voro af något slags metall), med eldsprutande gap, som sågo förfärliga ut, ty lågan kom derifrån med brusande, gnistrande fart; elden var phosphorisk, och bakifrån på trissor framskötos drakarne emot de stridande med sådan styrka, att de sednare fingo använda hela sin skicklighet, för att ej bli tillbakaträngda af dessa konstgjorda vidunder, hvilka kämparne skulle mota och sönderhugga. Konungen utdelade sjelf roller till hofvet och dem, somskulle deltaga i torneringen, hvaruti de kungliga sjelfva hade hvar sitt parti. *Hertiginnan af Södermanland* (Carl XIII:s gemål) var den fångna drottningen *Briolani af Sobradise* i det förtrollade slottet, och *konung Gustaf III* var *prins Esplendian*, hvilken uppträdde som den sköna fångens befriare. Dessa bägge voro torneringens mest framstående personer.

På karusellbanan syntes furst slottet *La Roche Galtare*, der drottning *Briolani* hölls fången. Från höjden af slottets murar syntes den fångna drottningen, omgifven af »ädla damer och tappra riddare», alla fångna; de åskådade, huru befriaren anlände och samlade sina skaror nedanför slottet, hvars murar bevakades af mycket

folk. Framför slottsporten höll, sittande på en ståtlig häst, slottets höfding, *Darison*, son till *Arcalaus*. (Baron Rålamb föreställde Darison.) Bredvid syntes ett träd, på hvars grenar hängde trenne sköldar; den första var förgylld och betecknade strid emot *hufvudet*; den andra, försilfrad, betydde *ringränning*, och den tredje, blodröd, utmärkte *strid på lif och död* med trollmannen, som tagit drottningen till fånga, och hvilken uppenbarades i mångfaldiga gestalter af onda andar och eldsprutande drakar. Den anländande riddaren, som ville strida med förtrollningen, skulle slå på en af sköldarna och sålunda beteckna, hvilket stridssätt han ville antaga. Bredvid dessa sköldar voro Darisons och hans broders vapen upphängda, och dessa, jemte sköldarne, vaktades af *Qvintanen*, en ofantlig drake.

Midtemot slottet, på den präktiga läktaren, satt*drottning Sophia Magdalena*, föreställande *drottning Brisenne*, som skulle åskåda striden; hon var omgifven af sitt lysande hof. Bredvid henne stod *hertigen af Östergötland, Fredrik Adolph*, som föreställde *Amadis des Gaules*; han var klädd i antik riddardrägt och hade ledsagat *drottning Brisenne* till platsen. Bredvid på en hvit häst, uti forntida drägt, satt den mägtiga féen *Urgande* (föreställd af öfverstinnan Stauden), som beskyddade *Amadis*.

Midt på banan red *Esplendian* (Gustaf III) emot *Dramis* (baron von Essen), son af *Arkalaus*. Vid sidan å drottningens tribun höll grekiska kejsarens dotter Léonorine (grefvinnan Höpken), som ledsagade *Esplendian* till striden; en svart page höll hennes häst; bakom stod hennes banér, hållet af en fransk riddare, hvilken, jemte flera af sina landsmän och österländska ädlingar till häst, utgjorde den grekiska konungadotterns svit.

På sidan af slottet höll Romerska kejsaren *Pater* (grefve von Bohlen), ledsagad af *Sandamine*, drottning af Sardinien (friherrinnan Cederström); bakom kejsar *Pater* hölls hans banér med Romerska örnen; han omgafs af sina Lictorer med sina Fasces, alla uti Romerska drägter. Bredvid höll, äfven till häst, hertigens son af Burgundien, *Mandanille* (grefve Claes Gustafson Horn), och bredvid honom grefvinnan af Flandern *Erguinde* (grefvinnan Hamilton), omgifven af sina riddare till häst och musikanter till fot. Sålunda ordnad, började striden.

(En stor tafla, målad af Hillerström, hänger, som förbemäldt är, uti hertig Carls eller södra stenpaviljongen på Drottningholm och visar det förtrolladeslottet med alla riddare och damer, i samma ordning de här blifvit beskrifna.)

Vid slutet af denna karusell syntes de inre borggårdarne af det förtrollade slottet, till hvilka de stridande trängde sig, undankastande alla hinder, som mötte. Första slottsborggården hade hvita marmorpelare, som buro förgyllda drakar, hvilka sammanbundos af blomsterguirlander, och derimellan syntes palmträd, hvaruti de af trollkarlen öfvervunna riddarnes sköldar voro upphängda. Féen *Urgande* förjagade med sin trollstaf de onda andar, som, i skepnad af *nympher* och *herdinnor*, ville tjusa *Esplendian* och *Amadis* och förlama deras kraft, så att de, komna till denna första borggård, ej skulle fortsätta striden på den andra och kämpa sig fram till det förtrollade slottet. Men de tappra riddarne inträngde på andra borggården och befriade de der fängslade kämparne. Med dem till hjelp, började sedan den vildaste kamp mot de eldsprutande drakarna. Sedan dessa blifvit öfvervunna, bestiga segervinnarne sjelfva slottstrappan, som ännu försvaras af onda andar med brinnande facklor. Äfven dessa öfvervinnas, och *Esplendian*, åtföljd af alla sina hjeltar, befriar den fångna drottningen och vinner högsta äran i detta riddarspel. — Något på sidan om andra borggården voro platser för dem af hofvet, som ej togo del i striden, samt för presenterade damer och herrar, som af konungen voro inbjudna såsom åskådare.

Huru praktfullt detta riddarspel var, kan man lätt förstå; alla deltagarne voro kostymerade i hvar sin tids och lands drägter, och den 30-årige konungen anförde alltsammans med sprittande liflighet.Denna karusell uppfördes för andra gången på Drottningholm den 3 September samma år.

(I hertig Carls paviljong finnes äfven målad af Hillerström en annan stor tafla, föreställande slutet af ofvannämda tornering, och der ser man de båda borggårdarna, och huru riddarne strida med drakar och de med facklor försedda onda andarne.)

Efter Gustaf III:s snillrikt uttänkta och utförda statshvälfning 1772 firades årsdagen deraf vid hofvet under Gustafs hela regering, antingen den 19 eller 21 Augusti. År 1783 firades den på Drottningholm den 21 Augusti. Högtidligheten började klockan 9 på morgonen, då hofkapellet inställde sig utanför konungens sofrum (Gustavianska sängkammaren) i Ehrenstrahlska rummet. Bland de sjungande voro fruarna *Müller* och *Karsten*, och hertigen af Södermanland gaf tecken, då musiken skulle börja; slottstrapporna och de nästgränsande rummen voro alldeles fulla af åhörare, bestående dels af Drottningholmsbor, dels af Stockholmsbor, som farit ut för dagens högtidlighet. Efter en halftimma visade sig konungen, som utkom till de församlade och helsade med det honom egna, *kungligt förbindliga* sättet; alla lyckönskade honom på denna minnesvärda dag, man kysste hans händer, och entusiasmen var allmän. Ungefär en halftimma samtalade konungen med de församlade; sedan begaf sig konungen jemte de af honom särskildt inbjudna till trädgården, der en läcker frukost serverades under bar himmel, och under tiden exeqverades den härligaste musik, hvarvid kupletter sjöngos af fruarna *Müller* och *Marcadet*, mamsell *Stading* och *Karsten*. Orden till dessa sånger voroförfattade af *Ristell*, och sången ackompagnerades af den vackra orchestern. Efter frukosten gingo de flesta bort för att öfva sig uti de stycken, som skulle uppföras på aftonen; de öfriga spatserade i alléerna och parken. Middagen intogs den dagen på Kina, då alla, högtiden till prydnad, voro klädda i hofdrägten; endast konungen sjelf bar Ekolsundsuniformen. Klockan 7 på aftonen tillkännagafs, att skådespelet, som gafs i stora theaterhuset på Drottningholm, var färdigt att begynna. Då konungen kom, började prologen, författad af Schröderheim. Derefter gafs »Helmfelt», författad af konungen sjelf. Stycket speltes i allmänhet bra; de spelande bestodo af hofvets damer och herrar. Efter »Helmfelts» slut gafs ett litet stycke, för tillfället författadt af *Armfelt* och mest bestående af sökta ordlekar. Aftonmåltiden intogs i orangeribyggnaden, under berusande blomsterångor, och först klockan 3 på morgonen drog konungen sig undan, och sålunda slutade denna festliga dag.

Det roade Gustaf III mycket, då han skulle hafva så väl större som mindre fester, att sjelf ordna allt; han brukade då bestämma äfven maten och huru gästerna skulle placeras vid bordet; detta uppskref han då förut på ett papper och fördelade sina befallningar i särskilda punkter. Bland papper, efterlemnade af en utaf Gustaf III:s hofmän, fanns af konungen en *egenhändig* uppsats, som tyckes vara order för någon större tillställning eller societé på Drottningholm; i samma fragmentariska skick, hvari den blef funnen, meddelas den ordagrannt här nedan:№ 1. 1:o. »Afreser jag i morgon efter spektaklet och supéen.

Med mig blifva följaktige:

Grefvinnan Höpken. Grefvinnan Löfvenhjelm. Grefvinnan Wrede. Grefvinnan Lantinghausen. Grefve Posse. Grefve Creutz. Grefve Oxenstjerna. Grefve Clas Horn. Stallmästaren Munk. Baron von Essen. Grefve Gyllenstolpe. Grefve Ekeblad. Löjtnant Meullersvärd. Baron Wrede. Den vakthafvande lifpagen.

Bordet serveras i mellersta salongen för 16 personer.

№ 2. Nedersta våningen ekläreras, nämligen biljardsalen, förmaket och mellersta salongen samt salig kungens (Adolph Fredriks) sängkammare, samt toiletten innanför åt fruntimmerna, och kavaljererna i mina rum.

1:o. Om thorsdag blir en stor frukost i trädgården klockan half 11, bestående af thé, kaffe och chocolade, med rån och skorpor och mjölk.

2:o. Middag i matsalen för äfven så många personer.

Carl och äfven hertiginnan lära komma, så att bordet för dem ökas.3:o. Eftermiddagen serveras klockan 5 en gouter under stora trädet i trädgården, bestående af glacer, filbunke och frukt, på ett med blommor orneradt bord.

4:o. Om aftonen serveras trenne bord ett för drottningen i mellersta salongen. (Nu »drottningens gula förmak.»)

Ett för hertiginnan (Carl XIII:s gemål) i Biljardsalen.

Ett för min syster i matsalen, hvardera af dessa bord för 20 personer, och ett mindre i salig kungens kammare för mig med 6 couverer. Till dessa trenne bord drages lott af nio fruntimmer och elfva herrar; och äfven drages lott

vid vårt bord. Tillräcklig *Zagujer* dela mitt bord.

5:o. Franska truppen får ett godt bord till middagen och lärer måsta få mat äfven till qvällen.

6:o. Jag med mitt sällskap blifver qvar öfver natten och äter middag på Svartsjö om fredagen, frukosten serveras den dagen i trädgården som den förra, och på samma sätt.»

*

Liksom Carl XII:s hjeltebragder på *stridens fält* genom minnets kosmorama likt förvånande féesagor sväfvat till efterverlden, så hafva äfven Gustaf III:s bragder på *nöjenas* och *praktens* bländande tummelplats likt fantastiska sagor öfvergått till oss, och mången ridderlig och sannt romantisk tilldragelse från detta chevalereska tidehvarf har äfven blifvit räddad ur glömskans natt. Det är en sådan tilldragelse, som här nedan meddelas; den har blifvit funnen i en afliden hofmans efterlemnade papper.Det var i September året 17.. På Drottningholm skulle firas en karusell, för hvars tillrustning en oerhörd prakt utvecklades och otroligt stora penningsummor användes. Sverige besöktes denna tid af en Fransk prins, som kommit i någon hemlig beskickning från Ludvig XVI. Äfven flera andra lysande utländningar voro samtidigt i Sverige, och för deras skull ville konung Gustaf tillställa den praktfulla torneringen. Särdeles afseende gjorde han på den Franska ädlingen, för hvilken han i synnerhet ville visa sitt lysande hof och dess lustbarheter.

Aftonen före torneringen företedde Drottningholm den mest brokiga och lifliga anblick; konungen och drottningen med deras hof samt prinsessan Sophia Albertina och konungens bröder med deras hof hade bebott Drottningholm hela sommaren, och nu var äfven den Franska prinsen med sin svit, jemte de öfriga förnäma utländningarne med betjening, derstädes. Dessutom voro alla möjliga »lägenheter» upptagna af en mängd Stockholmsboer, hvilka dels af konungen voro inbjudna att från läktare åskåda torneringen, dels ändå farit ut för att åse densamma. Allt hvad hofvet och hufvudstaden egde snillrikt, skönt, lysande och ärelystet svärmade om i de bländande salongerna och de vidsträckta parkerna; konungen gaf stor supé på slottet den aftonen, och sedan han dragit sig tillbaka, skyndade de flesta gästerna, upprymda och upphettade af spirituella infall, sprittande musik, hetsiga viner och blixtrande ögonkast, att söka Septemberaftonens behagliga svalka ute i slottets vackra omgifningar. Der var fullt månsken, och månens strålar bildade fantastiska skuggor och dagraruti de höga alléerna och parkerna och liksom beströdde den glittrande vattenytan med tusende diamanter, och Mälaren återspeglade de väna anletena af nattens milda tärnor, de strålande stjernorna, hvilka fortskredo i den ändlösa rymden, opartiskt belysande menniskornas fröjder, sorger och dårskaper.

Sedan sorlet af de glada och nygiriga menniskorösterna tystnat, och de flesta sökt hvilan för att stärka sig till morgondagens fest och njutningar, och då hela konungaborgen tycktes försänkt i sömn, syntes en ensam person tankfullt vandra fram och åter i en af de dystra kastanjealléer, som omgifva *Kina Slott*. Den ensamma nattsvärmaren var en ung man med vackra anletsdrag, klädd i Svensk officersuniform, hvaröfver han kastat en vid kappa. Det var underlöjtnant *Oscar Brandel*, bekant för sin enthusiastiska tillgifvenhet för konungen och för sin svärmiska kärlek till hoffröken *Fredrique von R.* Den unga löjtnanten gick och grubblade på ödets tärningskast, som låtit honom födas bland borgerligt folk och icke af adeliga föräldrar, hvilket hindrade honom ifrån så mycket af stora verldens företräden och nu särskildt ifrån att som »lansförare» deltaga i morgondagens tornering, någonting, som utgjorde den unga mannens ifriga önskan, emedan han då skulle fått tillfälle att inför hela hofvet visa sin ovanliga skicklighet i ridderliga idrotter; nu var han stängd derifrån, ty en ofrälse man fick icke deltaga i ett sådant festligt nöje.

Allt var så tyst omkring Brandel, att han tyckte sig höra sitt eget hjertas oroliga slag. Den melankoliska stillheten afbröts af tvänne män, hvilka hastigtnalkades ifrån Kina, arm i arm. De togo vägen åt den allé, der Brandel promenerade; denne, som ville vara ostörd, drog sig något åt sidan mellan trädstammarna. Oaktadt de båda ankommande voro insvepta i vida kappor och buro stora bredskyggiga hattar, igenkände Brandel i dem konungen sjelf och en af hans förtrogna.

»Låtom oss sitta här och öfvertänka saken!» yttrade konungen halfhögt och satte sig, jemte sin följeslagare, på en

soffa framför den plats, der Brandel stod. Denne kunde icke aflägsna sig, utan att åstadkomma buller bland de prasslande löfven på marken, och om konungen upptäckt honom, kunde han hafva blifvit misstänkt för att vara en spionerande; åtminstone tog han detta som förevändning för att tysta de inkast, hans heder gjorde emot att qvarstanna och bli lyssnare; dock visste han sig vara en så redlig och trogen undersåt, att han ansåg hvad han möjligen kunde få höra konungen yttra utan fara hos honom begrafvet för alltid.

»Du säger alltså», yttrade konungen till sin följeslagare, »att min herr broder håller till på *det der* tvetydiga stället? Att han tillbragte sin afton derstädes, i stället för att bivista min lysande bankett? Och att han ännu är der? Hvad skall den franska fursten, hvad skola alla utländningarne, om de få höra skandalen, tänka om ett sådant uppförande af en prins af blodet? Dock, jag skall, ma foi, lära den gunstige herrn, att man icke ostraffadt kan förolämpa majestätets värdighet, hvilket hvar och en gör, som i *min närhet* uraktlåter etikettens fordringar.»Men Ers Majestät», yttrade konungens följeslagare, »icke kan Ers Majestät visa sig på ett *dylikt ställe;* det vore komprometterande, om man igenkände Sveriges Augustus bland —» »Tyst, jag är ju anonym!» inföll Gustaf med en ton, som ej tälde motsägelse.

Konungen fortsatte samtalet ännu en stund, hvarunder Brandel inhemtade, att en byggnad på malmen, tillhörig privat person, blifvit upplåten till en kringresande trupp lindansare och komedianter af sämsta sort, och att deribland fanns en dansös, känd för sin skönhet och sitt sedeslösa lefnadssätt; denna hade ådragit sig prins Fredrik Adolphs uppmärksamhet, och prinsen hade, sedan några dagar, hvarje afton uppehållit sig, tillika med några unga herrar af »ton», hos denna qvinna, som var förlofvad med truppens anförare, och det sades till och med, att denne i ett anfall af svartsjuka förolämpat prinsens person, hvilket prinsen sjelf icke vågade omtala för konungen, lika litet som sin svaghet att, detta oaktadt, ändock fortfara att besöka detta ställe. Imellertid hade konungen af andra fått höra förhållandet och var förbittrad i hög grad deröfver, ty Gustaf III hade den förtjensten att vara ytterst nogräknad med iakttagandet af allt, som rörde majestätets värdighet, och han fordrade derför strängt af andra att hålla detsamma i helgd och kunde knappast förlåta, om hans bröder glömde att, i *yttre* måtto åtminstone, iakttaga hvad de voro skyldiga sig sjelfva som regerande konungens bröder.

Konungen och hans följeslagare reste sig upp och gingo fram åt Franska trädgården, derigenomtagande vägen åt malmen. »Jag följer med», sade Brandel för sig sjelf; »om något obehag träffar monarken på detta tvetydiga ställe, så vill jag vara till hands». Brandel liknade till växt och gång så fullkomligt konungen, att man ofta misstagit sig på dem, och man skulle nu hafva trott, att konungen »följdes af sin skugga förkroppsligad, då man såg Brandel på ett försigtigt afstånd följa hans fjät. Framför det höga postamentet, der *Herkules* synes strida med Draken (midtför slottet i trädgården), stannade konungen några minuter, och hans blickar följde de i månskenet glittrande vattenstrålarna med ett visst vemodigt uttryck; derefter stannade de vid den stridande gruppen, och han sade: »O, att jag, likt Herkules, denna halfgud till hjelte, kunde krossa och förtrampa den hydra, som —» Han hejdade sig och knöt krampaktigt sin hand, och de stora lifliga ögonen sköto blixtar; man såg tydligt, att hans inre var i jäsning, och att de skiftande planerna i hans hufvud nu tumlade vildt om hvarandra.

Efter några minuter fortsatte de tvänne männen sin vandring, och när de framkommo till den omtalade byggningen, möttes konungens lätt sårade öron af skallande skrattsalvor och högt stojande. Med rynkade ögonbryn sade Gustaf: »Detta är, ma foi! icke något passande förströelseställe för *min broder;* det skallande skrattet antyder genast sällskapets beskaffenhet, ty personer med *savoir vivre* tillåta sig aldrig att utbrista i flatskratt.»

Konungen och hans följeslagare funno alla dörrar obevakade, och, dragande kappkragen högt öfver ansigtet, ingingo de i ett mindre rum, som gränsadeintill det, hvarifrån skrattet och stojet hördes; strax efter dem inträdde en karl, som tycktes utöfva ett slags värdskap på stället, ty sedan han hastigt putsat rummets klena upplysning, framträdde han och frågade med en blinkning liksom af hemligt förstånd, hvad herrarne önskade. Konungens följeslagare svarade, att de önskade tala med truppens föreståndare; mannen aflägsnade sig bugande, men kastade en nyfiken och spejande blick på konungens väl insvepta gestalt, ögonblickligt tystnade stojet i nästgränsande rum, och konungen hörde tydligt igenom den tunna brädväggen den inträdande karlen brådskande

och halfhviskande säga: »I afton kommer guld att regna, ty, mina herrar, *konungen sjelf* är i yttre rummet, jag igenkände hans växt och hållning, oaktadt förklädnaden; herr *Chanut*, ni, som ständigt vill upphemta nyheter åt er herre, den Franska prinsen, detta var en godbit till nyhet, väl värd sina fyrkar. Skynda er efter föreståndaren och följ med honom ut, dit jag visar er, så får ni se, att jag talar sanning, ty ni känner ju kungens yttre?

»Mon Dieu, detta blir ett styggt äfventyr», yttrade konungen oroligt till sin följeslagare; »skall den Franska ädlingen få veta, att *jag*, som anses för den svenska ridderlighetens första riddare, besökt detta smutsiga näste! Detta skall komma ut inan morgondagen bland de härvarande utländningarne; sapperment! hvad är att göra? Icke kan jag förnedra mig med att stå här och förklara orsaken för min härvaro inför en kammartjenare och *detta* ställes gäster; de skulle i alla fall tro, att jag kommit från samma smutsiga nöje som de. Dörren ut harkarlen tillriglat, och i alla fall ville jag icke nu fly, sättande min kungliga värdighet i sticket; då just skulle skandalen få fritt spelrum, och en alltid farlig mysticism blefve kastad öfver det hela.»

Konungens ställning var verkligen brydsam; hvart han såg sig om, upptäcktes ingen möjlighet att på ett tillfredsställande sätt draga sig ur spelet.

Hastigt, men varsamt, uttogs det ena fönstret, och en mansfigur hoppade lätt in, och inan konungen hunnit yttra sin öfverraskning, stod Brandel, med kappan på armen djupt bugande för konungen.

»Ers Majestät», yttrade han brådskande, »täcktes nådigst förlåta min inblandning i saken; men jag känner *allt*, hvarigenom, skall en annan gång förklaras; jag har den lyckan att vara något lik Ers Majestät till växten och föreslår underdånigst, att vi byta hatt och kappor; Ers Majestät aflägsnar sig den väg jag kommit, jag qvarstannar, och de nyfikne här skola bli brydda, då jag afkastar kappan och de få se sitt misstag; lita på min tystlåtenhet, som på grafvens!»

»Ah, ma foi, om ni skall hafva gjort detta för intet!» utropade konungen, under det han hastigt ombytte hatt och kappa med sin följeslagares tillhjelp. »Brandel», fortfor konungen, »kom upp till mig i stora bibliotheket, när äfventyret är slut, jag väntar er der!»

Med dessa ord försvann konungen genom fönstret. Strax derpå inträdde föreståndaren jemte den Franska betjenten och karlen, som utöfvade värdskap på stället; den sednare bugade sig djupt för den han ansåg vara konungen, gaf de andra en vink och sade: »nådige herre, här är föreståndaren!»

»Hvem f-n tar ni mig för?» sade Brandel med sin djupaste bas, i det han tillbakakastade kappan och aftog hatten, och vid åsynen af Brandels friska, ungdomliga ansigte studsade de tillbaka, som hade de sett någonting ondt.

»Ha ha ha!» skrattade Fransmannen, med sarkastiskt uttryck betraktande värden, »för *den* upptäckten ger min herre icke många sous; ni sade det var kungen sjelf, och så är det —» »Nog nog»! afbröt truppens föreståndare och fortfor på rådbråkad Svenska: »denne herre pehakete följe, jak fermoder han vill se mine dansöser.»

Kort derefter vandrade Brandel och konungens förra ledsagare upp till slottet; då de skiljdes utanför bibliotheksalen, klappade den sednare Brandel på axeln och sade: »unge man, er fintlighet räddade konungen från ett obehagligt äfventyr, och er lycka är nu säkerligen gjord.»

Då Brandel inträdde, satt konungen och skref, men bortlade vid den inträdandes åsyn genast pennan. Efter ett kort samtal sade konungen: »Det der nästet skall i morgon dag rifvas (detta verkställdes äfven); dess förpestade närhet fördunklar konungaborgen, och min herr broder skall i enrum få en dugtig skrapa; den kan icke bli så sträng som sig borde, eftersom jag icke *sjelf* såg honom der. Och nu, löjtnant Brandel, begär en ynnest af mig! Jag sätter, mon Dieu, mitt kungliga ord i pant att den skall blifva beviljad!»

Utan betänkande sade Brandel, böjande ett knä för konungen:»Nådige herre och konung, min högsta önskan är att få deltaga i morgondagens tornering: *kan* detta beviljas?»

»Nej, icke en löjtnant *Brandel*,» sade konungen hastigt: »men», fortfor han med sitt fängslande leende, *kapten Brandelhjelm* (?) beviljar jag med nöje denna ynnest; ni är från denna stund adelsman och kapten.»

Brandelhjelms tacksamhet och glädje kände inga gränser, och då han skiljdes från konungen förnyade han sitt löfte om obrottslig tystnad vis-à-vis konungens besök hos den tvetydiga theaterföreståndaren, och när han med klappande hjerta vandrade hemåt, framtittade Septembersolen redan ur sin rosiga morgonhufva.

Timmen för den praktfulla torneringen var inne, hela hofvet var församladt, och den oerhörda lyx, förenad med smak och elegans, som utvecklades i dekorationer och drägter, skulle, om vi här lemnade en detaljerad beskrifning derom, nästan förefalla som en féesaga. Bland de åskådande damerna föreföll hoffröken Fredrique som en skön, blygsam lilja bland mer prunkande rosor. Hennes blickar öfverforo den omgifvande skaran med ett oroligt, sorgset uttryck, som bjert kontrasterade mot de många upprymda, glädjestrålande, som möttes bland denna festliga skara.

Första ringränningen var slut: trumpeterna smattrade ånyo, och inom skranket red en okänd riddare, klädd i en glänsande stålrustning och med ett Fälttecken i hvitt och guld; han utmanade en hvar, som med honom ville bryta en lans, och hans utmaningantogs af en grefve *Henning Posse* (?), känd vid hofvet som en af de oöfvervinnerligaste och skickligaste tornerkämpar på sin tid. De drabbade väldeligen tillsammans, och bägges lansar splittrades på samma gång, som hade de varit af glas; nya lansar lemnades, och i den andra sammandrabbningen vann den okände riddaren den mest fullständiga seger, och då hans hjelm aftogs, igenkände man Brandelhjelm, hvars befordran spridt sig som en löpeld kring Drottningholm. Han helsades af konungen på det vänligaste och af hela hofvet med ett smickrande bifallssorl. Den unge mannens blickar sökte Fredriques med ett uttryck af onämnbar glädje och stolthet; men han studsade tillbaka, då han i hennes ögon läste ett uttryck af kall likgiltighet, blandadt med ett undertryckt lidande, och detta var så mycket obegripligare, som de hade råkats dagen förut, kort inan Brandels äfventyr med kungen, och då tillförsäkrat hvarandra om trohet och ståndaktighet; och hindret för deras förening ansåg Brandel nu vara upphäfdt. I detta ögonblick hade Brandelhjelm gerna velat bortbyta befordran och adelskap och all den triumf, som torneringen skänkte, emot en enda solvarm blick af *henne*, som han älskade mest af alla på jorden, och hvars blickar varit hans lefnadsstjernor.

Efter torneringen hade Brandelhjelm en förklaring med Fredrique: hon hade hört, att han, timman efter sedan han till henne framhviskat glödande kärleksförsäkringar, besökt det tvetydiga lindansarsällskapet, i hvad afsigt, — det hade den beställsamma berättaren utmålat i de mörkaste färger. Nu bedyrade han sintrohet, och att hans afsigter med det omtalade besöket varit de renaste, fastän ett löfte förband honom till tystnad. Men Fredrique fordrade nu, att Brandelhjelm skulle omtala skälet för sitt besök, »ty», sade hon, »ett fel kan jag förlåta, men *aldrig* dess förnekande.» Brandelhjelm hade gifvit konungen sitt löfte om tystnad utan förbehåll, han kunde omöjligt bryta detsamma, helst konungen öfverhopade honom med ynnestbevis just i anledning af denna tilldragelse. Brandelhjelm var, om vi så få uttrycka oss, en af det *moraliska* chevaleriets hjeltar, för hvilka riddarvalspråket: »*min själ tillhör Gud, mitt lif tillhör konungen, mitt hjerta tillhör damerna, min ära mig sjelf*» gällde som högsta lag, och det föll honom icke ett ögonblick in att förråda konungens äfventyr, om denna tystnad också skulle kosta hans lefnads lycka.

»Då måste vi skiljas för alltid», sade Fredrique med fast röst, men så onaturligt blek, att Brandelhjelm kände liksom marterande dolkstygn i sitt hjerta, och de skildes, för att aldrig mer råkas här i lifvet. Fredrique måste, såsom hörande till hofvet, ovilkorligen infinna sig på den bankett, som konungen gaf på Drottningholms slott efter torneringen, och med ansträngande af sina sista krafter uppträdde hon der med leende läppar, ty hon var alltför stolt att låta verlden blicka in i sitt hjertas förhållande.

Med korslagda armar och dyster blick vandrade Brandelhjelm fram och åter några slag uti alléerna å ömse sidor om stora trädgården; då och då nådde honom några toner af den musik, som förhöjde festen, hvilken var så lysande, att den väckte sjelfvaden Franska prinsens beundran. »Huru annorlunda hade icke allt kunnat vara», tänkte han, och sedan han tyckt sig se sin älskades gestalt stanna vid ett af fönstren och för ett ögonblick luta pannan mot den svala rutan, aflägsnade han sig hastigt och försvann spårlöst för flera år, både ifrån hofvet och landet. Långt derefter fick man höra, att han bosatt sig uti Tyskland, och då konungen sedermera blef underrättad om förhållandet, skickades en kurir efter Brandelhjelm, och denne anlände med klappande hjerta till Stockholm,

men blott för att få knäböja vid sin älskades graf; hon hade förblifvit honom trogen; men en tärande bröstsjukdom förkortade hennes dagar;på sin dödsbädd sade hon sig älska Brandelhjelm ännu högre, sedan hon hört, att han för pligten mot sin konung egt mod att försaka hjertats lycka. Brandelhjelm afsade sig adelskapet och dog sedan i främmande länder.

*

Glädjen och festerna vid Svenska hofvet skrämdes på flykten vid konung Gustaf III:s död; en lång tid förflöt sedan hvarunder den största stiltje rådde på nöjenas brusande ocean. Med den älskliga och sköna *drottning Fredrikas, Gustaf IV Adolphs* gemåls, ankomst till Sverige vaknade glädjen åter till lif, ty den *nittonårige* kungliga brudgummen ville på ett festligt och praktfullt sätt fira sin *sextonåriga* bruds hitkomst.

På linieskeppet »Manligheten», fordt af amiralen grefve *C. Wachtmeister*, ankom den unga prinsessan till Carlskrona, der *Gustaf Adolph* var henne tillmöte; derefter reste det kungliga brudparet till *Gripsholm*; hela resan dit från Carlskrona liknade ett triumftåg. Huru olika var icke Fredrikas *första* resa till Gripsholm emot den *sista!*

Från Gripsholm reste konungaparet till *Drottningholm*, hvarifrån det högtidliga intåget i hufvudstaden skulle ske. Konung Gustaf Adolph reste en dag förut till Drottningholm, för att efterse, det allt skulle vara i tillbörlig ordning till den kungliga brudens ankomst. Sedan Fredrika afrest från Gripsholm, steg hon i grannskapet af *Fittja* ombord på en kunglig, präktigt utsirad slup, som förde henne till Drottningholm, der hon landsteg den 23 Oktober klockan 1 på dagen. Denna dag firades på Drottningholm med en prakt, en omvexling och glädje, som ingalunda gaf efter *tredje Gustafs* skimrande fester. Åtta dagar tillbragtes nu på Drottningholm under ständiga festiviteter; derefter skedde det högtidliga intåget i hufvudstaden, hvarest det kungliga bröllоppet firades med ovanlig pomp och ståt.

Under de första åren af Gustaf Adolphs regering, inan hans grubblande och halsstarriga lynne kastat sin dystra slöja öfver hans eget lif och Sveriges förhållanden, upplifvade Gustaf Adolph de ridderliga tidsfördrif, som utgjort hans faders högsta nöje, såsom torneringar och karuseller, allt för att roa sin unga drottning, emot hvilken han i början var lika öm och ridderligt uppmärksam, som han sedan blef sträf och likgiltig, dock utan att vara henne otrogen. Gustaf Adolph anställde på Drottningholm flera karuseller, deribland en år 1800, den 30 Aug., utmärkt, för sin prakt, och som äfven har*den* märkvärdigheten att, tills dato, vara den *sista* tornering, som gifvits pä Drottningholm. Gustaf Adolph var sjelf skicklig ryttare och »ringrännare» och var med sin 22-åriga liflighet själen i riddarspelet. Det torde roa våra läsare att höra en närmare beskrifning om detta Sveriges sista tornerspel, hvilket säkerligen ännu ihogkommes af en och annan person, som åskådade detsamma. Torneringen stod i 5 dagar; några dagar förut var stor bal på Drottningholm; under balen inkom *rikshärolden*, beledsagad af tvänne härolder, pager och trumpetare. Rikshärolden uppläste utmaningsskriften, och pagerna *C. M. Möllersvärd* och *A. F. von Heyne* buro konungens hjelm och sköld. Sedan utmaningsskriften blifvit uppläst, uppsattes den på ett dertill utsedt ställe i salenNu konung Oscars galleri., och rikshärolden fäste deröfver konungens hjelm och sköld; deromkring uppsattes konungens 6 riddares sköldar och hjelmar, hvilka äfven inburits af pager. Dessa konungens 6 riddare voro:

Grefve Nils Gyldenstolpe. Grefve Hampus Mörner. Baron Werner Gottlieb von Schwerin. Baron Thure Gustaf Cederström. Herr Johan Georg De Besche. Herr Fredrik von Stockenström.

Dessa 6 voro på förhand utsedda att utgöra konungens riddare eller de, som under striden svurit samma fana som han. Som konungens motståndare uppträdde *Grefve David Frölich*, och äfven han hade 6 riddare. Dessa tvänne afdelningar af de stridande kallades *riddarelag*; de hade hvar sinskiljedomare; konungen hade dertill valt excellensen grefve *Nils Posse*, och grefve *David Frölichs* fält- eller skiljedomare var ståthållaren baron *Clas Rålamb*. Frölichs riddarelag bestod af nedanstående herrar:

Grefve Ulrik Gyldenstolpe. Baron Carl Arvid Lovisin. Herr Johan Henrik Tawast. Grefve Gustaf Löwenhjelm.

Baron Reinhold Adelsvärd. Herr Philipp Jennings.

Utmaningsskriften hade följande lydelse:

Den Stormägtigste Konung
GUSTAF IV ADOLPH

Med Guds Nåde Sveriges, Göthes och Vendes Konung, till alla Grefvar, Friherrar, Riddare och Adelsmän, som ridderliga dygder och bragder idka, Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmäktig tillförene, efter hvars och ens börd, stånd och värde, nådeligen. Sedan vid det af oss å vårt Konungsliga Lust-Slott Drottningholm förledne år anställda Torner- och Riddarspel, Vi med särdeles nöje erfarit, ej mindre den berömliga hug och färdighet för dessa ädla bragder, hvarigenom Vårt Rikes Adel, till värdig åtföljd af förfädrens eftersyn, fortfar att sig utmärka, än äfven fremmande Riddares yttrade önskan att den deltaga; och då Vi af sådan anledning finna Oss benägne att denna prisvärda drift, genom nya tillfällen till dess utöfning, innom Vårt Land uppmuntra och underhålla: Alltså hafva Vi äfven för innevarande år å samma Vårt Kongliga Lust-Slott Drottningholm velat låta anställa ett offentligt *Torner-Spel*, hvaruti Vi, med ett dertill utsedt antal Riddare af Grefligt,Friherrligt och Adeligt stånd, till hjelm och sköld emot alla dem, hvilka etter gammal sed kunna till Tornering antagas och sig vid Fältbanan hos de utsedde Domare anmäla, påstå och försvara emot hvar och en isynnerhet och alla tillsammans: *Att näst efter känslan för Fäderneslandet, utgör känslan för ett ädelt och älskadt föremål en sann Riddares yppersta kännetecken*. Hvilken mening Vi, med Våra dertill utsedda Riddare till häst, med stridsyxor, lansar, kastspjut, värjor och pistoler, vilje försvara, iakttagande dervid de af Oss för sistledne års Tornering fastställda stridslagar, med dervid tillagda följande:

I händelse att okänd riddare i envig eller, hvad det samma är, till Spärridning, manar någon Riddare, så bör han det hos General-Torner-marskalken anmäla, som sedan hans önskan genom sin Adjutant hos Fält-Domarena tillkännagifver. Fält-Domarena inhämta sedan Konungens bifall eller afslag på den okände Riddarens utmaning, hvilket beslut honom sedan meddelas genom General-Torner-Marskalken. Är konungens bifall dertill lemnadt, så erhåller den utmanande riddaren dag och timma till dess verkställande, då han bör i full rustning sig till häst infinna, försedd med Quintans lans, pistoler och värja.

Till denna Spärridning gifva Fält-Domarena nådig befallning, att en öppen Spärrbana midt i Fältbanan uppsättes.

Spärr-ridningen förrättas på följande sätt:

№ 1. Uppvisa Riddarena sina vapen för *Fält-Domarena*, som utröna deras beskaffenhet eller iannat fall rätta den olikhet dem imellan finnes. № 2. Striden börjar efter vanligt tecken, gifvet af Fält-Domarenas trumpetare, då riddarena, efter salutering åt hvarandra, först göra en volta å ömse ändar af den uppsatta öppna spärrbanan, hvarefter ränningen i starkaste anlopp börjas och lansarne brytas emot hvarandra. Dermed fortfares i tre omgångar, så framt lans af någondera riddaren vid första eller andra ränningen icke är bruten. № 3. Härefter göras tvänne ränningar med pistoler, som Riddarne lossa under full karrier emot hvarandra. № 4. Lemna Riddarena den öppna spärrbanan och framför Fältdomarenas läktare tumla sina hästar emot hvarandra och huggas med värjorna, tilldess striden igenom appell af Fält-Domarenas Trumpetare bjudes att upphöra.

Under förnyande af det i Vårt förra utmaningsbref aflåtna yttrande, det Vi, med åsidosatt afseende till Vår kongliga värdighet och densamma tillhöriga företräden, betrakte Oss i dessa öfningar endast som Svensk Riddersman, Anförare af det oss åtföljande Riddare-Lag, tilläte Vi, nu som tillförene, alla inom Vårt hof, i Vår Hufvudstad, eller eljest i Vårt land vistande Riddare, att, der de emot detta Vårt uppgifna påstående någon skiljaktig mening hysa, densamma emot Oss, utan hinder af den undersåtliga vördnaden, offentligen ådagalägga och försvara. Vi utmana dem i sådan afsigt, genom detta Vårt öppna anslag, att å den dag, Vi dertill utsett, vara Oss på den här vanliga fältplatsen till mötes. Och då Viderjemte varit betänkte uppå, huru det emot Oss stridande Riddarelaget må, enligt hvad ordningen vid dessa tillfallen äskar, af någon viss anförare till Stridsbanan ledsagas och derstädes omkring dess banér sig förena, hafve Vi, i anseende till de prof af manhaftighet och Ridderlig

förtjenst, hvarmed *Vår Tro-Man och Hofstallmästare, Riddaren af Vår Svärds-Orden Högvälborne Grefve David Frölich*, sig i detta kall redan tillförene utmärkt, i Nåder för godt funnit att honom dervid bibehålla. Varandes honom således i kraft af detta utmaningsbref tillåtet, att med ett emot Våra egna Riddare lika svarande antal af Grefligt, Friherrligt och Adeligt Stånd, sig å den utsatta Fältbanan infinna, och att der, emot Oss och Vårt Riddarelag, söka göra sitt och sina Riddares påstående efter gammalt Torneringsbruk gällande.

Slutligen vilja Vi också hafva, genom detta Vårt anslag, bekant gjort, att Vi, till Fält-Domare för oss vid denna tornering, utsett, likasom vid den föregående, *Vår Tro-Man, Högvälborne Grefve Nils Posse, en af Rikets Herrar, Vår Öfverste-Kammarherre, Riddare och Commendeur af Vår Orden*; tillåtandes derjemte de af Oss utmanade Riddarne, att en sådan, äfven för dem, och å deras sida, efter egen önskan och förtroende, hos Oss till utnämnande anmäla. Och på det att hvar och en må derom kunnigt vara, hafva Vi låtit härunder med deras rätta färger måla Vårt och Våra Riddares Sköldemärke, hvilket skedde på Vårt Lustslott *Drottningholm* iAugusti månad, året efter Christi börd det Ett Tusende och Åtta hundrade.

GUSTAF ADOLPH.

Nils Gyldenstolpe. Hampus Mörner.
Werner Goltlieb von Schwerin. Thure Gustaf Cederström.
Johan Georg De Besche. Fredrik von Stockenström.

Sedan denna utmaningsskrift blifvit uppläst och uppsatt, omgifven af konungens och hans riddares vapen, framträdde anföraren för konungens motparti, *Grefve Frölich*, jemte sina 6 riddare, utdrogo sina värjor och vidrörde med spetsen af dem konungens och riddarnes af motpartiet sköldar, hvarvid Grefve Frölich utropade: *jag med mina sex riddare emottager utmaningen.*

Efter uppläsandet af konungens utmaningsskrift, och sedan han förklarat sig med lans vilja försvara den satsen, att »**näst efter känslan för fäderneslandet, utgör känslan för ett ädelt och älskadt föremål en sann riddares yppersta kännetecken**, upplästes Grefve Frölichs och hans riddares svar på konungens utmaning, hvaruti förekom följande:

»*Vid Hans Konungsliga Majestäts Vår Aller-nådigste Konungs och Herres Hof, å Dess Lustslott Drottningholm, närvarande Svenske Grefvar, Friherrar och Adelsmän: Grefve David Frölich, i Nåder utnämnd anförare af det andra riddarlaget, med öfriga dertill hörande Riddare.* Hans Konungsliga Majestäts, Den Stormäktigste Konung *Gustaf Adolph*, Vår Allernådigste Herres, oss i Nåder tillsända utmaningsbref har blifvit af oss emottaget med de känslor af djup undersåtlig vördnad och tacksamhet, hvilka vi finne oss skyldige enKonung och Herre, som, utan afseende till Sina höga Konungsliga företräden, bevärdigat oss med den nåden att låta oss, fastän Dess undersåter och tjenare, likväl, såsom Svenske Riddersmän, och i egenskap deraf, till tornering utfordra. Så antage vi denna för oss ärorika uppmaning och infinna oss dertill här på det Konungsliga Lust-Slottet Drottningholm, och såsom högstbemälde Konung, vår allernådigste Herre, förklarat: »*Att näst efter känslan för Fäderneslandet, utgör känslan för ett ädelt och älskadt föremål en sann riddares yppersta kännetecken*, så vilja vi denna sats *bestrida* och påstå deremot, enligt den ridderliga rättighet, hvars utöfning blifvit oss i nåder tillåten: *Att blotta känslan för Fäderneslandet, med thy åtföljande begär att sig för dess tjenst uppoffra, redan fullkomligt utmärker en sann riddare, och att, såsom känslan för skönhetens behag hos flera stora hjeltar stundom sent, stundom aldrig låtit sig förspörja, så kan icke heller frånvaron deraf anses hos dem eller någon såsom ett saknadt bevis af Ridderliga tänkesätt, hvilken mening vi, till ett, emot Hans Konungsliga Majestäts Egna Riddare svarande antal, till hjelm och sköld skole försvara och antaga alla de strider, till hvilka vi utmanade äro.*

Då vidare af Hans Konungsliga Majestät blifvit oss i Nåder tillåtet, att till fält- eller skiljedomare å vår sida föreslå någon, som i detta kall egde vår tillförsigt, så anmäla vi vår underdåniga önskan att dertill erhålla *Hans Konungsliga Majestäts Troman och Förste Hof-Stallmästare, Ståthållaren, Commendeuren af Konungens Orden, Välborne FriherreClas Rålamb* såsom den, om hvars ridderliga oväldighet vi ege den största

öfvertygelse, om hvilken vi med samfäldt förtroende oss således förenat. Och på det att hvar och en må derom kunnigt varda, hafva vi härunder låtit med deras rätta färger måla allas våra Ridderliga sköldemärken, som skedde på det Konungsliga Lustslottet *Drottningholm* i Augusti månad, året efter Christi börd det ett tusende och åtta hundrade.

DAVID FRÖLICH.

Ulrik Gyldenslolpe. Gustaf Löwenhjelm.
Carl Arvid Lovisin. Carl Reinhold Adelsvärd.
Johan Henrik Tawasl. Philipp Jennings.

*Sedan dessa skrifter blifvit upplästa, sammanträdde de båda fältherrarne, grefve Nils Posse och baron Claes Rålamb</i, och bestämde hvilken dag uti samma månad som torneringen skulle stå, och då konungen stadfäst deras beslut, utropade härolden med hög röst, hvilken dag som var bestämd, hvarefter trumpeterna åter smattrade, Rikshärolden med sitt sällskap afträdde, och balen, som var arrangerad i dåvarande Rikssalen, fortsattes med stor lifiighet till morgonen. Då den första stora torneringsdagen var inne, och de praktfullaste förberedelser dertill blifvit gjorda, intogo de båda drottningarna, Fredrika och enkedrottning Sophia Magdalena, med sin lysande uppvaktning de för dem bestämda läktarne. Derpå anlände till tornerplatsen (den stora runda banan framför orangeriet) med adjutanter och hedersvakt de båda Fältdomrarne samt General-Torner-Marskalken, Grefve Fabian Reinhold von Fersen. Derefter kom konungen med sitt riddarlag; de*samlades vid slottets östra trappa och gingo sedan öfver malmen fram till tornerbanan i följande ordning:

Tvänne trumpetare.

Konungens Hufvudbanér, fördt af korpralen för drabanterna, riddaren af Svärdsorden, *Carl Silfversvärd*, och understödt af en lifdrabant.

Fyra konungens ridpager, bärande *kastspjut*.

En Understallmästare, förande konungens långa lans.

Konungens Lifvakt.

Rikshärolden Leonard von Hauswolff.

Konungens Standar, fördt af Hofmarskalken *Isak Lars Silfversparre*.

Konung Gustaf Adolph.

Konungens Riddare, tvänne i hvarje led och, liksom konungen sjelf, iklädda lysande karusellrustningar.

Tvänne Adjutanter.

Derefter anlände det andra riddarelaget, anfördt af *Grefve David Frölich*, med adjutanter och vakt. Detta riddarelag marscherade ett hvarf omkring banan och saluterade framför konungen och drottningarna. Derefter marscherade båda riddarelagen omkring banan, under hvirflande musik af pukor och trumpeter, och formerade sig i tvänne linier midt emot hvarandra, hvarefter fältdomaren frågade *drottningen*, om hon tillät torneringens början, och efter det jakande svaret utropade Rikshärolden: »*Högborne och Manhaftige riddare, gören Eder färdige till strids!*» Derefter började striden med stridsyxor och pistoler, man emot man, riddarne imellan, och till fots; sedan anfall trenne gånger gjorts, läto fältdomrarne blåsatill appell. Derefter ryckte båda riddarelagen in på banan under samfäld strid, hvarvid båda höjde sitt härskri med dånande röst. Konungens stridsrop var hans valspråk: *Gud och Folket*, och David Frölichs: *Trohet och Redlighet!* Nu kämpades endast med stridsyxor och under omvexlande lycka. Derefter formerade sig de båda riddarelagen i tvänne leder, ett å hvardera sidan om drottningens läktare, hvarefter rikshärolden utropade: *Högborne Furste, Stormäktigste Allernådigste Konung! samt Manhaftige Riddare, Torneringen är för i dag slutad. J hafven att Eder den 31 i Augusti månad klockan 5*

eftermiddag (dagen derpå) *här inställa, för att åter aflägga prof af Eder mandom*. Derefter marscherade hela den lysande skaran åter till slottet, i samma, ordning som den kommit.

Andra dagens strid fortsattes med kastspjut emot ett måladt *Medusehufvud* samt *Turk- och Mohrhufvuden*.

Tredje dagens strid bestod af *spärr-ridning*, då lans begagnades; täflingen började af de båda riddarelagens anförare, *Konungen* och Grefve *Frölich*. i trenne omgångar, hvarvid konungen *tvenne* och Frölich *en* gång segrade. Derefter fortsattes spärr-ridningen af de öfriga riddarne två och två.

Fjerde dagens strid verkställdes med pistol på så sätt, att Turkhufvuden och ringar uppsattes och nedskötos med pistoler.

Fjerde dagen var sedan äfven *ringränning* d. v. s. att riddarne till häst, under starkasto galopp, på lansspetsarna skulle taga på höga stänger uppsatta ringar. Alltid började anförarne täflingen.

Femte och sista dagens strid bestod af fäktning med värjor.

Under hela torneringen fördes protokoll, hvarvid upptecknades hvarje riddares lyckade lansstöt, och huru många ringar han tagit. *Ett stort pris* och *sju mindre* utdelades. Den, som lyckats med de flesta lansstötarna, pistolskotten och ringarna, var segervinnare. Alla riddarne hade fått konungens löfte att utbedja sig bland damerna att få bära någon bestämd färg, och att hvar och en utbad sig att få bära den färg, som hans *hjertas dame* bestämde, kan man nog förstå; sålunda företedde den lysande riddarskaran med sina olika fjäderbuskar en brokig och praktfull anblick. Efter stridens slut stannade alla framför drottningens läktare, ty hon, »den skönaste bland sitt kön», skulle utdela priserna, hvilka bestodo af *guld-* och *silfverpjeser*. Gustaf Adolph sjelf var utmärkt ryttare och lansförare, och *han* vann *stora* priset för *lansföring* hvilket bestod af en jetton i guld af 4 dukaters vigt samt en gulddosa. Då konungen mottog priset, framkallade han sin tappre motståndare, grefve *Gustaf Löwenhjelm*, hvilken han öfvervunnit, och skänkte honom dosan. På värja och pistol vann drottningens kammarherre *I. H. Tawast* första priset, en jetton och guldklocka med kedja. (Tawast hörde till Frölichs riddarlag.) Vid ringränningen vann drottningens hofstallmästare *W. G. Schwerin* (som hörde till konungens riddarlag) högsta priset, äfven jetton med klocka och kedja af guld.

Under en af torneringsdagarna inträffade den olyckan, att en af åskådare fylld läktare nedstörtade,hvarvid flera personer skadades, och deribland den skickliga dansösen *mamsell Molitor*, som då afbröt ena foten.

Under hela torneringen hade äfven grefve *Frölich* på det högsta utmärkt sig, liksom flera riddare; men som ej något af de båda riddarlagen särskildt utmärkt sig framför det andra, ty bådas riddare hade vunnit pris, så förklarades meningen om »*kännetecknet på en sann riddare*» ännu oafgjord. Sist utropade Rikshärolden: »*Högborne Furste, Stormäktigste Allernådigste Konung, och Manhaftige Riddare, Torneringen är slut!*»

Derefter återvände hela den lysande skaran till slottet, och konungen gaf derstädes en praktfull bankett. Sednare på aftonen gafs en *fortepiano-konsert* uti *Generalsalen* på Drottningholms slott, då konsertmästaren *Himmel* lät höra sin skicklighet. Och så slutade den sista karusellen på Drottningholm.

*

Tidens rastlösa hjul ilade framåt, rullande öfver Svenska jorden likt en brusande åska och bestärkt af det olyckliga dethroniserade konungaparets tårar, sedan det knappast hunnit torka efter en lönnmördad konungs blod. Festerna vid hofvet afstannade; Drottningholms praktfulla salar och skuggrika parker stodo tysta och ödsliga i flera år efter sedan *Gustaf Adolph* för *sista* gången som exkonung gästade sin faders gyllene sofgemak derstädes. Men de hotande molnmassorna, som hängde öfver Svea land, skingrades; lugn och glada förhoppningar inträddeåter, kärleken och förtroendet mellan *konung* och *folk*, på hvilken grund Sveriges skönaste lagrar uppvuxit, så väl krigets som de fredliga idrotternas, allt ifrån fordom, återvände, och med detsamma ljusnade horisonten äfven på nöjenas himmel. Under konung *Carl Johans* tid anställdes flera fester på

Drottningholm, och på den för honom och hela Sverige så kära *Josephinadagen* voro Stockholmsboerna vana att alltid få bevittna någon festligare tillställning till dåvarande kronprinsessans, numera *H. M. enkedrottning Josephinas* ära. År 1829 den 30 Aug. firades *Josephinadagen* på Drottningholm med en prakt, hvars like i den genren man i Sverige ditintills och ej heller sedan någonsin bevittnat. Denna fest bestod af det briljantaste fyrverkeri, hvarom man kan göra sig en föreställning. Den var äfven från början till slut i alla hänseenden lyckad; en mängd resande voro då ännu qvar i Stockholm efter de högtidligheter, som varit firade i anledning af H. M. drottning *Desiderias* några dagar förut försiggångna kröning, och deras närvaro på Drottningholm ökade det brokiga hvimlet. Till Drottningholms fest voro befallda hofvet, rikets ständer, statens och hufvudstadens embetsmän samt Corps diplomatique, och man kan sluta till den utomordentliga mängd af ditresande Stockholmsboer för öfrigt, då, oberäknadt alla hufvudstadens för tillfället engagerade ångbåtar och en talrik skara Mälarefartyg, som ditförde menniskor, det dock var så svårt att få hästar och vagnar, att för ett måttligt beqvämt åkdon med 2 hästar till Drottningholm den dagen betaltes *39 riksdaler riksgälds.* Klockan 9 på morgonen började ångfartyget »*Josephina*» jemtemånga andra att föra Stockholmsboer till Drottningholm, och foro fartygen fram och åter hela dagen, alltid lika fullastade med menniskor, som ville åskåda den lysande festiviteten; i stora parken och trädgården på Drottningholm, som beqvämligen rymma mång tusende, hade också alla tilifälle att se och beundra. Stränderna å ömse sidor om segelleden till Drottningholm, så väl fasta landet som holmarne, voro alldeles öfverfyllda af åskådare, hvilka med hurrarop och kanonskott helsade de förbifarande ångbåtarna och fartygen. Omkring klockan 10 på aftonen, sedan ett djupt mörker spridt sig öfver trakten, och vinden knappast drog ett andedrag samt allt var försatt i undransfull väntan, upplystes nejden plötsligt af tvänne raketkistor, innehållande hvardera 300 raketer. På stora trappan åt trädgården voro platser beredda för kongliga familjen, och i trädgården, på den stora planen midt framför slottet, afbrändes fyrverkeriet. Efter dessa raketkistor antändes ett i fonden uppfördt tempel, en eklärerad och af flera kolonner sammansatt byggnad, i hvars hvalföppning syntes det kungliga namnschiffret, prydt med krona, och öfverst en strålande gloria. Derpå uppträdde Herr och Fru *Fourreaux* på trenne parallelt spända linor, hvilkas öfversta, småningom höjda ändar voro fästa på slottstaket, nära sextio fot öfver marken. De gjorde åtskilliga vackra och djerfva attituder och en promenad fram och åter på linan, allt under afbrännandet af lusteldar. Anblicken häraf var verkligt skön; ty med ett vackert utseende, briljanta kostymer och ett obeskrifligt behag i sina rörelser, liknade konstnärerna tvänne andeväsenden, framsväfvande iluften. Eld och rökhvirilar omhvärfde dem, och linorna, på hvilka de avancerade syntes icke. Genom hurra- och bravorop tillkännagåfvo åskådarne sin beundran. Derpå följde *900 raketer*, uppkastade på en gång, derefter femtio stycken *luftbägare* och sedan *1,200 raketer* på samma gång; åter *50 luftbägare*, samt för andra gången *1200 raketer* samfäldt; åter *50 luftbägare*, samt derpå *2700 raketer* på en gång, och slutligen en nästan otalig mängd bengaliska eldar. Detta ljushaf företedde nästan en rysligt skön anblick, hvarom väl knappast någon kan göra sig en klar föreställning, som ej var närvarande; det var, som hade »qvällen, stående på nattens tröskel», med flammande eldskrift velat tolka den flyende dagens högtid, och som hade rymden med en glödande omfamning velat helsa *Drottningholms* praktfulla slott med festens dyrbara föremål.

Efter fyrverkeriets slut begaf sig *konung Carl Johan*, följd af *kronprinsen Oscar* och några få af deras svit, ut ibland den församlade folkhopen; öfver allt mottogos de af en jublande, enthusiastisk hyllning och dånande hurrarop. Sedan konungen och kronprinsen återvändt till slottet, uppstämdes på folkets begäran *Folksången* af de närvarande gardesregimenternas musikcorpser, och hvari hela menigheten instämde, hvilket i den sköna, stjernklara natten och med deri af lusteldar ännu rikt upplysta rymden gjorde ett högst behagligt intryck.

Sednare på aftonen eller, rättare, på *natten*, då alla skulle återvända till staden, uppstod en förfärlig trängsel på bron, som leder från Lofön. Bron började svigta och var nära att sjunka; rop och stojgenljudo, och villervallan blef allmän. I detsamma kommo de kungliga ekipagerna; då konungen fick höra hvad som inträffat, steg han ur sin vagn, och den åldrige monarken gick sjelf ner till bron för att vidmagthålla ordningen. Han stannade vid början af bron, förmanade till stillhet och ordning och qvarblef der, tilldess att den sista vagnen kommit öfver; då först, sedan alla kommit i säkerhet, steg han i sin vagn och återvände till staden.

De, som bevittnat nämda praktfulla fest på Drottningholm, omtala den ovanligt lifliga sinnesstämning, som hela denna dag var rådande bland alla; sjelfva naturen tycktes hafva gått i förbund med konsten, för att höja festligheten, ty det vackraste väder gynnade högtiden, och det redan från morgonen. Solen uppgick denna dag strålande klar på en molnfri himmel och bortkysste de daggtårar, som nattens drottning till afsked gråtit öfver den blomstrande nejden, då hon, flyende derifrån, qvarlemnade sin skira dimslöja att sönderslitas af de skälmska morgonvindarna. Allt i hufvudstaden var lif, glädje och rörelse, i förväntan på aftonens lustbarhet. Stora sällskaper och mindre familjkretsar sågos, högtidsklädda och med glada miner, till sjös, i vagn och äfven *gående* begifva sig till festens tummelplats; det var, som hade en slags glädjeyrsel fattat alla. Vi citera här nedan några verser af skalden *Dahlgren*, hvilka bäst karakterisera denna festliga dag:

»Alla hjertan hördes klappa Utaf glädje, lust och håg. Bara farbror, moster, pappa, Lilla du, kusin och mågKallades; ty här man tyckte Allt var slägt på denna dag. Känd och okänd handen tryckte På hvarann med gladt behag.

Står ej der i höga borgen *Josephina* och ser ner På den granna blomsterkorgen, Som mot stranden sig beger? Båtsman, låt saluten ljunga, Blixtra, dundra knall på knall! Och må echo sedan sjunga Tusendubbladt återskall!

Men hvad nalkas? Lofö stränder Skjuta fram i löfvad skrud; Tjenare, du Målarns brud, Låt mig kyssa dina händer! Nå, hvad säger du om dagen? »O, den är förträffligt skön! Hela skaran af behagen Samlat sig på denna ön; Och den *skönaste* af alla Uppe der i fönstret står, Hela Svenska hjertat slår Vid dess anblick.» — — Rätt du talat, låt oss ila Arm i arm att söka hvila I den stilla qvällens fröjd. — — — — — — — —

Solen kastar sina strålar, Ned i hafvets öppna famn, Står med penselns udd och målar Hela kungahusets namn, På hvar böljas lena krusning Neckars och Najaders här Under vassens sakta susning Dansar omkring berg och skär. Låt oss skådespelet njuta Tills, ur mörkrets dunkla verld, Stjernan manar att oss sluta Intill nattens högtidsfard»! Samlade Arbeten af Carl Fredrik Dahlgren, Andra Delen, sidan 36.

*

Då Sverige år 1834 hade besök af *kejsar Nikolaus af Ryssland* gästades äfven Drottningholm, hvarest för den höge resande gjordes åtskilliga festliga arrangementer, äfvensom vid de besök, som aflades der af H. M. Drottning *Josephinas* moder, hertiginnan *Augusta Amalia af Leuchtenberg*, liksom vid de tillfällen, då Drottningholm besöktes af drottning *Josephinas* syskon.

Då kejsar Nikolaus nämnes, må vi låna nedanstående interessanta meddelande om hans ädla gemål, den nyligen aflidna kejsarinnan *Alexandra Feodorowna* af Ryssland. Hon var dotter till konung *Fredrik Wilhelm III af Preussen* och den namnkunniga *drottning Louise*. Hon hölls mycket kär afden ädla drottningen, och denna skref, kort före sin död, om henne till sin kungliga gemål: »Charlotte gör mig dagligen mera nöje; om än inbunden och något kall till sitt yttre, döljer hon dock, liksom ni sjelf, min vän, under den kalla ytan ett varmt och för hvarje lidande känsligt hjerta. Hon har dertill något mycket förnämt i hela sitt väsen; om Gud låter henne lefva, blir henne säkert en lysande lott beskärd.» Men drottning Louise dog, inan hon fick se sin förutsägelse gå i fullbordan. Den 13 Juli 1817 firade prinsessan sitt biläger med Ryska storfursten *Nicolaus*, sedan hon förut öfvergått till Grekiska katolska läran och utbytt namnet *Charlotta* emot namnen *Alexandra Feodorowna*.

Man berättar, från den tid hon var ogift, följande egna tilldragelse. Prinsessan hade en Schweizisk guvernant, som en gång måste resa till sin hemort, för att upptaga ett arf. Vid återkomsten visade hon sin unga lärjunginna en mängd dyrbara nipper, som han ärft; ibland dessa saker var det i synnerhet en ring, som ådrog sig prinsessans uppmärksamhet. Hon satte den för ro skull på sitt finger; men då hon ville aftaga densamma, gick den ej af hennes finger, hvarför hon, tills vidare, behöll den. Sedermera lyckades hon dock få af ringen, och hon upptäckte då, att på ringens insida voro följande, nu nästan utplånade ord ingraverade: »Kejsarinna af Ryssland». Ringen förärades till prinsessan, år förgingo, och prinsessan bortglömde hela saken. Det blef derefter fråga om ett giftermål mellan prinsessan och storfursten Nicolaus, och eget nog, bad han henne en gång vid bordet just om

denna samma ring(hvars historia han icke kände) som en underpant på prinsessans tillgifvenhet och samtycke till hans frieri. Hon skänkte honom den, och kejsar Nicolaus bar, ännu vid sin död, samma ring vid en smal guldkedja omkring halsen. Strax efter prinsessans ankomst till Petersburg, yttrade furst Koslowsky om henne: »Storfurstinnan har en majestätisk figur, en furstinnas hållning och ytterst angenäma, regelbundna anletsdrag; då hon är lifvad, försvinner det spejande i hennes blick, och hennes ansigte får ett englagodt uttryck».

Hennes förträffliga egenskaper som maka och mor förskaffade henne snart hela Rysslands aktning och tillgifvenhet.

Den 30 November 1825 dog kejsar Alexander, och historien omtalar de oroligheter, som derefter följde. Inan den unga storfursten Nicolaus satte sig i spetsen för sina trogna, för att kufva den mot honom rigtade sammansvärjningen, inträdde han med sin gemål i Vinterpalatsets kapell och anbefallde, knäfallande vid altaret, sin sak i Guds händer. *Ett år* sednare kröntes det kejserliga paret i Moskwa. Sittande på den af rubiner, turkoser och briljanter blixtrande thronen, såg den unga furstinnan, huru hennes gemål fattade kronan och satte den på sitt hufvud. Derefter krönte han henne med egen hand och fäste den kejserliga purpurmanteln på hennes axlar.

Det *kejserliga* paret fortsatte samma enkla och lyckliga familjlif som det *furstliga* begynt. Om kejsaren hade aldrig så vigtiga affärer, tillbragte han alltid några minuter om morgnarna inne hos kejsarinnan, och han åt vanligen middag med sin familj.Snart började kejsarinnans helsa att vackla, och sedan år 1837 måste hon söka lindring för sina plågor under Italiens milda himmel, och ännu berättas i Palermo, att kejsaren, under hennes vistelse i denna stad, sjelf brukade bära henne upp och ned för trapporna. Det såg sannolikt ut, som skulle kejsaren öfverlefva henne; men icke dess mindre hade hon den sorgen att se honom dö i sina armar. »O min Gud, hvarför får jag ej följa dig!» utropade hon vid hans dödsbädd. Från denna stund var det förbi med hennes helsa, och slutligen drog denna ädla furstinna sin sista suck, omgifven af de sina, den 2 November 1860.

*

Bland fester på Drottningholm af vigt, af verkligt högre betydelse än det efemeriska nöjet, må främst omtalas den storartade fest, som konung *Oscar* I gaf derstädes sommaren 1856 för *Skandinaviska Studenterna*. Denna högtidlighet var af riksbetydande art, och knappast finnes väl någon i Stockholm, som ej erinrar sig den enthusiastiska glädje och liflighet, som var rådande här, då *Köpenhamns, Christianias, Lunds* och *Uppsala* studenter gemensamt gästade »Birgers Stad». Derunder blefvo de bjudna af konung Oscar till *Drottningholm*, dit de åtföljdes af en jublande, nästan oräknelig folkmassa.

Denna fest beskrifves i »Det Nordiska Studentmötet 1856» sålunda:

Till denna högtidlighet, en i dubbelt afseende kunglig fest, som H. M. Konung Oscar I hade den 16 tillställt för den här gästande Skandinaviskaungdomen, voro, utom Studenterna, följande personer inbjudne:

Danske Ministern Grefve v. Scheel-Plessen, Norske Statsrådet Petersen, Ståthållaren på Drottningholms slott H. Exc. Grefve C. Löwenhjelm, Statsrådet Anjou, t. f. Öfverste-kammarherren grefve Stedingk, förste Hofstallmästaren Braunerhjelm, Öfverstekammarherren Grefve Oxenstjerna, Ståthållaren på Stockholms slott Schützercrantz, Underståthållaren De Maré, Kabinetts-kammarherren Grefve Björnstjerna, Kommendören Annerstedt, Kommendanten i Stockholm Öfverste de Maré, Professor Huss, Danske Konsuln Kaskel, Bestyrelsen för Studentfesterna i Stockholm, Kabinetts-kammarherren Bruncrona, Hofmarskalken Grefve G. Rosen, H. M. Enkedrottning Desiderias vakthafvande Kammarherre, Befälhafvaren och tvänne Officerare å ångfartyget Hecla, Befälhafvaren å ångfartyget Gånger Rolf, Kammarjunkaren v. Döbeln, Kavaljeren Grefve Cronstedt, Friherre Leijonhufvud samt åtskilliga på Drottningholm vistande Hoffunktionärer och Officerare vid der förlagda trupper.

De tre ångfartyg, *Stockholm, Köping* och *Linköping*, hvilka H. M. konung Oscar låtit ställa till de inbjudna gästernas förfogande, afgingo från Riddarholmen strax efter kl. 3 e. m. Utom dessa gingo en mängd andra ångfartyg oupphörligt fram och åter mellan hufvudstaden och Drottningholm, hvarje gång öfverfulla med passagerare, och dock kunde man knappt märka någon minskning af den oräkneliga menniskomängd, som

betäckte Riddarholmens stränder, och som, vid de tre förstnämda fartygens afgång, uppstämde hurrarop, hvilka aldrig tycktes viljataga slut. Samma helsning och samma hyllning upprepades nästan oafbrutet under hela vägen från de tätt belägna sommarnöjena, från uddar och höjder, af ung och gammal. Damerna hviftade med sina näsdukar, hurrarop höjdes från alla håll, kanonskott lossades på flera ställen, ja, på ett ställe såg man till och med tvänne med löf smyckade unga flickor skynda ned till stranden och med handgevärsskott salutera de förbiilande. Det snabba *Köping*, som på vägen gick förbi 6 eller 7 öfverfyllda ångfartyg, helsades från hvart och ett med hviftande näsdukar, hattars svängande i luften, ljudeliga hurrarop. Färden liknade i sanning ett triumftåg.

Klockan half 5 skedde ankomsten till Drottningholm. Vid framkomsten tågade gästerna i ordnade led upp i slottet och spridde sig omkring i första våningen samt beságo dess målningar och öfriga märkligheter. Klockan 5 visade sig *konung Oscar, drottning Josephina, prins August* och *prinsessan Eugenie* i konungens audiensrum och gjorde en liten rund omkring, samtalande med åtskilliga af dem, som der voro församlade, hvarefter hela samlingen af gäster genom H. M. drottningens audiensrum fick defilera förbi DD. MM. och KK. HH. Under det en i nedre förstugan uppställd musikcorps spelade en festmarsch, tågade hela den stora skaran af gäster uppför den härliga trappan till öfversta våningen, der goutern var serverad. I *galleriet* spisade H. M. konungen med de särskildt inbjudne, Danske Ministern och de Norska Statsråderna, Bestyrelserna ochen del af de öfriga gästerna; de återstående spisade i *konung Oscars galleri* och andra rum.

Efter måltidens slut yttrade H. M. konung Oscar följande ord:

»Vänskap och förtroende äro de känslor, med hvilka jag föreslår en skål för konungen af Danmark och för Danska folket. Svåra pröfningar hafva de tillsammans genomgått; men de hemtade en oemotståndlig kraft af sin enighet, af sin rättvisa sak, och lika stolt och härlig svajar ännu Dannebrogen, som fienderna ville omkullkasta och trampa under sina fötter; men dertill var »den Fane for gammel og for god». Vi förena oss alla att dricka en skål för Danmarks konung och för Danmarks folk.»

Hans Majestäts tal åhördes med lifligaste bifall.

Etatsrådet *Hauch* tackade å de Nordiska Studenternes vägnar för den konungsliga gästfrihet och det nådiga emottagande, som de rönt i detta Sveriges konungahem, och som, ehuru stor deras tanke derom var, hade vida öfverträffat deras förväntan. I de ungas minne skall denna dag lysande qvarstå. Talaren slutade med att utropa ett länge lefve för konungen och hans hus, hvilket upprepades under ett niofaldigt, skallande hurrarop.

Härefter afsjöngs följande »De Norske Studenters Sang til Kong Oscar.»

Vor Drot! De Norske hilse dig! Du vil vor Röst fornemme Er den end lidet fuld och rig, Den er dog Hjertets Stemme.Du hörte den saa mangen Gang, Naar den blandt Norges Fjelde klang — Vi veed det vist, den Norske Sang Du kan ret aldrig glemme!

Til Dig fra Norges Sommerstund Den nu en Duft kan baere, Fra Oscarshal, fra Bygdös Lund, Fra dine Steder kjaere. Ak, der er nu din Park saa skjön! Der blomstrer Hæg, der dufter Lön, Der vandrer nu din elskte Sön Alt med sin Hjertenskjære.

Vi hilse Dig i Svea Land I Broders Favn saa gjerne!; Her nu vi grant fornemme kan Vi er' ei i det Fjerne: Her kjende vi jo Nordens Skik, Vi faae Norraenamaalets Drik, Vi see her i Dit Faderblik Vor faelles Ledestjerne.

Og her din Viv, vor Dronning huld, Hos dig vi kan gjenfinde, Saa moderöm, saa yndefuld, Den Nordens förste Kvinde. Vi see, her favnes du af Dem, Som bygge Mandens rette Hjem, — Men Norge ogsaa eier dem — Det er vort bedste Minde.

Gud signe Dig da, elskte Drot! I hvor Du end maa stande, Paa Stockholms stolte Kongeslot, Paa Norges Klippestrande! Du Norden i Dit Hjerte baer, Du er vor Tanke altid naer — Gud signe Dig, vor Fader kjaer, I dine Tvillinglande!»

Kandidaten Pioug anhöll, genom Grefve Plessen, att få yttra några ord, hvilka voro följande:

»Med D. M:ts naadige tilladelse skal jeg, som Ordförer for svenske, norske og danske Studenter, fremfore vor underdaanige og aerbödige Hyldest og Hilsen.

Vi hilse D. M:t som det svenske og norske Folks allment elskede Konge. Vi, som lyde under en anden, ikke mindre folkelig og ikke mindre elsked Drots Scepter, vi kunne saa meget desto bedre vaere med og yttre Höiagtelse og Hengivenhed for vore Brudres Fyrste, som vi vide og nylig af D. M:ts egen Mund have hört bekraeflet, at et hjerteligt Venskab forbinder Dem med vor Konge, hvem D. M:t ikke har kunnet hilse paa nogen for Hans Hjerte kjaerere Maade end ved at sammenfatte Ham och hans Folk i samme Skal.

Vi hilse D. M:t som den, der fraa Tronens Höide seer ydmygt op paa vore faelles Faedres store Minder, der erkjender, at disse ere de nordiske Folks största Skat, der med os önsker, at de maae gjen-födes i en aerefuld Fremtid.

Vi hilse D. M:t som den, der, klaedt i MagtensPurpur, höjagter enhver Aandens frie, rene og redelige Straeben, der med gavmild Omhu har sögt att fremme og frede den videnskabelige Udvikling, ja — der selv med Held dyrker Videnskaberne.

Vi hilse D. M:t som den, hvis Bryst svulmer af Poesiens og Harmoniens Fryd, hvis Öre med Glaede lytter till Ungdomens Sang og Digterens Harpe, ja — der selv er eisked af Muserne.

Vi hilse D. M:t som den Fyrste, der paa Deres Vaabenskjold har skrevet de skjönne Ord: *Ret og Sandhed* og har straebt at gjöre dem till Sandhed; som den, der har gjort Ret mod Kvinden ved at give hende lige Arveret med Manden; som den, der har gjort Ret mod deres norske Undersaater ved at indrömme deres billige Krav paa Nationalitetens Anerkjendelse; som den, der har gjort Ret mod Deres svenske Undersaater ved at frigjöre Erhverv og Konstflid fra Fortidens trykkende Baand; som den, der nu gjennem 12 Aar har fört en mild human og retfärdig Regering og till Lön derfor har seet Deres tvende Riger fremblomstre til en för ukjend Velstånd.

Vi hilse endelig D. M:t som den, hvis Konglige Hjerte deler den Begeistring for Nordens aandlige og nationale Enhed, der besjaeler os Alle; som den, der med Tilfredshed og Glaede har seet Nordens Ungdom smelte sammen i eet stort Broderskab og paa dette bygge Haabet om en lykkelig Fremtid. Naar en Del af os strajkke vore Önsker og Forhaabninger ud over Nutiden og den naermeste Fremtid; naar ikke Faa blandt os önske og haabe, at Forsynet en gang vil tillstede, at den Pagt, de nordiske Folks Hjerter have sluttet, udtrykkes i Staternes Form — saa bede vi D. M:t vaere forvisset om, at disse Önsker og Forhaabninger ere forenede med ubrödelig Troskab mod Nordens regerende Konger og med urokkelig Agtelse for enhver bestaapnde lovlig Tillstand. Maa det derfor vaere os tilladt frit ogaabent at udtale, hvilken Fremtid vi ansee mest betryggende for Nordens Ære og Selvstaendighed.

Allernaadigste Konge! De böd forleden Dag selv Deres Folks Gjaeste velkomme til Deres Hovedstad; De kappes i Dag med deres Folk i Gjaestfrihed; De har aabnet Deres Hus for os og traeder i vor Midte som vor konglige Vært. Denne naadige Velvillie skal være os uforglemmelig. Vi bede D. M:t modtage vore rörte Hjerters oprigtige og ærbödige Tak! Vi bede Almaegtige Gud bevare D. M:t og Deres Kongelige Hus til Held og Velsignelse for hele Norden!

Længe leve H. M., de forenede Rigers, Sveriges og Norges, Konge *Oscar den Förste!*»

Detta tal åhördes af alla med varm rörelse.

H. M. Konungen yttrade sedan:

»Tanken på det förflutna höjer ännu mera stundens glädje. Borta äro de tider, då hemska fördomar och missförstådda intressen mot hvarandra väpnade bröder af samma stam; då bedröfliga fejder försvagade våra krafter och ökade våra fienders magt, och öfvermod! Af dessa sorgliga, varnande minnen återstår blott det ärofulla. De nordiska kämparne hafva pröfvat hvarandras krafter och lärt värdera hvarandras mannamod. Vänskapens säkraste grundval är högaktningen. Nu söker Dansken Svensken, Svensken Norrmannen, ej med mordiska vapen i sinahänder, ej med hatet i sitt bröst, men med fridens stämma, med försonlighetens ord, med

brödrakärlekens uppriktighet. De ega blott ett hjerta, som varmt klappar för hvarandras väl, en arm, som skall värna deras frihet och sjelfständighet, ett sinne, öppet för allt skönt, allt ädelt, och i sin nåd skall Gud välsigna deras trogna, oupplösliga fosterbrödralag.

Med detta glada hopp föreslår jag en skål för den Skandinaviska ungdomens välgång!»

H. M. begaf sig sedan ut i den stora salen och förnyade sin skål för H. M. Konungen i Danmark med följande ord:

»Jag kommer till eder att förnya de skålar jag nyss föreslagit. Deras föremål äro mig så kära, att jag med nöje dricker dem för andra gången.

Jag uppmanar alla härvarande Svenskar och Norrmän att med mig tömma en skål för Danmarks konung och för Danska folket. Konung Fredrik är icke blott den förste, utan äfven den bäste Dansken i sitt rike. Ingen kan bättre känna hans kärlek för sitt folk än jag, hans vän och trogna bundsförvandt. Danska folket eger vår odelade aktning. Man trodde, att en långvarig freds välgerningar, en mångårig lugn och ostörd ställning hade insöft dess anda, och att dess krafter domnat. Kom så stormen från söder, och Dansken stod upp, sina frejdade minnen värdig, den hotande tiden vuxen. De stora uppoffringar, fosterlandet kräfde, bar han med ädel beredvillighet, krigets mödor uthärdade han med tålamod, stridens faror trotsade han med hjeltemod. Seger, ära och samtidens beundran äro hans välförtjenta belöning.Vi förena oss således att dricka en skål för Danmarks konung och för Danmarks folk!»

Grefve Plessen tackade för den hans konung egnade skålen och försäkrade om de broderliga känslor, som äfven Danmarks konung å sin sida hyste för Sveriges konung.

Professor A. Retzius tolkade de Svenska vetenskapsidkarnes tacksamhet för det huldrika hägn och den högsinta frikostighet, H. M. städse egnat vetenskaperna och deras idkare.

Följande sång till Konung Oscar från Lunds studenter utdelades:

»Kung *Oscar!* — Det ligger en tjusningsmagt, En underbar, i de orden! Den kommer ej blott af de kronors prakt, Som smycka herrskarn i Norden. Nej, från Ditt kungliga hjerta den går — Det är kärlekens välde, som hyllning får.

Hvar man i Ditt rike, hur ringa han är, Hur olärd han äfven vare, Vet dock, att en Ladulås kronan bär, Och menar sitt: Gud bevare! Med trofast sinne, med blick så klar Han talar om Kungen, om landets Far.

O Konung! vår ynglingaskara Dig ber, Att kärlekens hyllning få bringa! När sommarens sol öfver fälten ler. Ur knopparna rosor springa; När känslorna glöda i ungdomens bröst, De kunna ej fängslas, de skaffa sig röst.

På blodstänkta vingar, med lågande blick Flög striden ut öfver verlden, Och sångfogelns stämma ett gensvar ej fick, Och skördarna höggos af svärden. Med siareöga, med stadig hand, O Kung, höll Du sköld öfver Skandiens land!

På häfdens himmel kometer gå opp, Med glans af purpur de blända; Men länge ej synes kometens lopp, Och snart är på glansen en ända. Som nordens stjerna, *Kung Oscar*, Ditt namn Står rent och evigt i minnets famn.

Kär höll Du sången från ungdomsdar, Och sången kan kungar löna; Med lagrar och rosor, de skönsta han har, Skall en gång dm hjessa han kröna Och skänka åt kommande slägten en bild Af nordmän älskad, en kungligt mild.»

Slutligen yttrade H. M. Konungen ånyo:

»Hvarje sann fosterlandsvän skådar med glädje den Skandinaviska ungdomen här församlad i broderlig förening. Ungdom, framtid sammanblanda sig så ofta i vår tanke, ty de höra hvarandra till; bägge omstrålas i dag af broderlighetens uppgående sol. Den upplyser Skandinaviens urgamla fjell, dess mörka skogar, dess klara sjöar, dess leende blomsterfält.

Tvedrägten har flytt, hatet har försvunnit. Våra skalder sjunga gemensamma lofsånger, våra svärd slå redo till gemensamt försvar. Skandinaviensandliga skatter strö sitt guld för gemensam upplysning och förädling. Hädanefter är krig Skandinaviska bröder imellan omöjligt.

Detta oryggeliga beslut står med outplånliga drag ristadt i de tvänne Nordiska Konungarnes hjertan, i de trenne Skandinaviska folkens bröst.

Måtte den Skandinaviska ungdomen allvarligt uppfatta Nordens stora betydelse, alltid vara värdig att offra lif och blod för Nordens ära, och då skola alltmer förverkligas våra skönaste förhoppningar om Nordens framtid.

En skål för den Skandinaviska ungdomen!

Dessa H. M:ts ord beledsagades, liksom de föregående, af de eldigaste bifallsrop.

Derpå följde den härliga sången: »Ur Svenska hjertans djup.»

H. M. Konungen aflägsnade sig härefter.

Under uppspelandet af en festmarsch nedtågade nu hela skaran af gäster på platsen framför slottet, der den ordnade sig, med prins August i spetsen och såsom ledare af sången, samt under afsjungande af »Længe var nordens mægtige Stamme», aftågade till Kina slott, beledsagad af ofantliga menniskomassor. Här afsjungs af den Danska sångföreningen följande af professor *Hauch* författade

Sang for Studenterne under Opholdet i Stockholm 1856.

Naar Linden grönnes, og naar Gjögen kommer, Naar Engen blomstrer i den friske Vaar, Naar Kilden risler i den unge Sommer Naar Nattergalen höit i Lunden slaaer,Naar Droslens Stemme gjennem Skoven klinger, Da haever sig en Laengsel i vort Bryst. Och tidt vi önsked da, vi havde Vinger, For bort at flyve mod en bedre Kyst.

Ja, Laengslens Aander boer i Danmarks Skove, Paa Norges Fjelde, ved den Svenske Strand, Og tidt de seiled paa den dunkle Vove, Der skiller Danmarks Ö fra Skaanes land. Fra gammel Tid de vel er kjendt i Norden, De dref den vilde Viking fra sitt Hjem, Og som en Trækfugl flyver over Jorden, Saa flöi hans Snekke stolt paa Bölgen frem.

Men hvad han sögte dybt i Sydens dale, Bag Myrter skjult, bag Palmelunders Trær, Og bag den tomme Pragt i Östens Sale, Det bedre Land, det fand han ikke der; Det Land, hvor Livets bedste Frygter vinke, Det Land, hvor Vaarens bedste Blomster groe, Det Land, hvor Himlens bedste Stjerner blinke, Det findes ej, hvor Sydens Slaver boe.

En selsom Vanvid har os tidt bedaaret, Og mangen Gang den fristed os igjen, Saa vi en Afgud til vor Gud har kaaret Og for det Mindre gav det Större hen; Thi her i Norden er jo Livets Kilde, Det Hjem vi sögte för paa Sydens Vei, Saa heltestort, og dog saa mildt og stille; Et bedre Hjem paa Jorden gives ei.

Ja, dybt i Nord den store Skat maa findes; Det veed vi nu, det har vi skuet grant. Der er det Hjem, hvortil vor Laengsel bindes, Hvor Uskyld end af Livet ej forsvandt; Der er det lunt og varmt og mildt at bygge, Og Sangens Fugl har aldrig det forladt, Det ligger skjult bag Heltegraves Skygge, Men Nordens Hjerte slaaer i Gravens Nat.

Vor Vei da indad gaaer mod Nordens Indre, Der Laengslen vige skal for hellig Fred, Der er det Land, hvor Tidens Stjerner tindre Med större Glands og Kraft end Syden veed. Thi vil de unge Slægter did vi sanke, Og der de vies skal vid Mindets Daab, Og der de styrkes skal i Sjael och Tanke Til Kamp for Nordens Fremtid og dets Haab.

Då H. M. Konungen äfven här infann sig, helsades han med Svenska folksången. Efter att på återvägen vid Drottningholms slott ha afsjungit åtskilliga sånger och helsat Prins August med kraftiga hurrarop, embarkerade gästerna klockan 9 på aftonen. Hela den kungliga familjen åsåg från en balkong embarkeringen och var föremål för den mest enthusiastiska hyllning från de bortfarande.

Alltifrån kl. 9 på morgonen hade ångbåtar oupphörligt fört åskådare till Drottningholm. Deras antal utgjorde

inalles 21, och då de flesta gjorde hvardera 6 à 8 resor, om man derjemte tager i betraktande, dels att en mängd äfven foro landvägen, dels att flera tusen landtboer tillströmmat från den kringliggande bygden, torde det ej vara för högt att skattaden på Drottningholm hvimlande menniskomassan till omkring 30,000 personer. Sedan studenterna afrest, uppstod en oerhörd trängsel vid fartygen; men dervid inträffade ingen olyckshändelse, liksom ej heller under färderna för öfrigt.

Kl. 10 skedde ankomsten till Riddarholmen, der en ofantlig menniskomassa åter var församlad och varmt helsade de återvändande.

Festen på Drottningholm, den 15 Juni, har säkerligen hos en hvar af de inbjudna qvarlemnat intryck, som icke skola utplånas. Storartad och hjertlig, lifvad af känslor och uttryck utaf varm kärlek och eldig hänförelse, skall den qvarstå i minnet såsom en af de njutningsrikaste bland de många njutningsrika stunder, som Studenter från Nordens fyra universiteter tillsammans genomlefvat.

*

Då *H. M. Drottning Lovisa* — som kronprinsessa — för första gången besökte Drottningholm, var der arrangerad en verklig blomsterfest; vestra slottstrappan (belägen åt trädgårdssidan) var på det vackraste klädd med blommor, och den härliga Vestibulen var lika öfverraskande praktfullt som rikt och smakfullt dekorerad med mångfaldiga prunkande och doftande krukväxter, hvilka likt en verklig blomsterskog klädde väggarna och togo sig förträffligt ut i de höga nicherna. Man ville visa furstinnan, som nyligen anländt från sitt hemland, der *blomstergudinnan* med så stort behag förer sin spira, att äfven hennes nya fosterland önskade gifva henne en blomsterhyllning, och man kunde tro sig försatt i sjelfva *Floras* palats, så väl var allt ordnadt. Denna daggafs stor middag på Drottningholms slott af Konungen (Oscar I), hvarvid hela kongl. familjen var närvarande, jemte en större samling inbjudna personer. Ett stort tillopp åskådare hade från hufvudstaden begifvit sig till Drottningholm, der, bland de härliga blomsterångorna, den vackraste musik förhöjde festligheten. Vid detta tillfälle kunde man säga: »Drottningholm är en blomstersmyckad bit af Olympen», hvilket under ett besök på Drottningholm lärer yttrats af vår utmärkte historiemålare *Nils Blommér*Blommér dog i sin ålders blomma, då han stod på höjden af konstnärligt anseende och var ett föremål för sitt fosterlands stolthet. Den omutlige »mannen med lian» bortryckte artisten från det lyckligaste familjlif äfven; Blommér var gift med en af det hjeltemodiga Finlands älskvärda döttrar, *Edla Janson*.

Vid detta H. M. Drottning Louises första besök på Drottningholm sträckte sig festligheten icke allenast till kongliga slottet, ty hvarhelst man kom, voro boningarne prydda med löf och blommor. Det säges, att lokalen, der Drottningholms *småbarnsskola* finnes, vid detta tillfälle var särdeles sinnrikt och vackert blomstersmyckad. Nämda skola, hvaraf Drottningholm länge varit i saknad — inrättades af *Drottning Desideria* år 1846. I denna stiftelse har den milda Drottningen efterlemnat ett vördadt minne; hon bidrog äfven med en årlig penningsumma, till lärarinnans aflöning vid denna skola. Vid det ofvannämda festliga tillfället säges, att en utländsk konstkännare bland de af konungen inbjudna gästerna skall hafva frågat efter »den tafla, som föreställer *Rutger von Aschebergs* namnkunniga häst.» Med denna taflaförhåller sig sålunda, att då den utmärkte *von Ascheberg* deltog i Carl XI:s Skånska fälttåg, blef hans häst »Friskopp» skjuten under honom; på konungens tillsägelse blef denna häst aftecknad af *D. K. Ebrenstrahl* och uppsattes sedan på Drottningholm, bland hvars samlingar den fanns ännu 1782. Om huruvida den sedermera flyttats derifrån eller finnes qvar bland de taflor, hvilkas mästares namn gått förlorade för efterverlden, har man nu troligen ej någon kännedom (?). Att utlänningen frågade efter taflan, bevisar, att detta konststycke var mycket kändt.

*

Sommaren 1858 firades äfven en glad högtidlighet på Drottningholm ; det var, då DD. KK. HH. Hertigens och Hertiginnans af Östergötland, *Oscars* och *Sophias*, förstfödda son derstädes döptes med prakt och stor högtidlighet. Som förut är nämdt, är denne deras son, Hertigen af Wermland, född på Drottningholm. Han såg

dagens ljus i den så kallade »Hertig Carls paviljong», hvilken denna sommar beboddes af DD. KK. HH.

Nämda döpelseakt firades den 12 Juli, 1858.

Döpelseakten försiggick i konung Oscars galleri, salens fond, klädd med mörkrödt sammet, var för det högtidliga tillfället upprest ett altare, beklädt med rödt sammet med guldgaloner samt hvita spetsar. Midt för och nära intill detta altare var placerad den dyrbara ciselerade dopfunten af massivt silfver. På dess tresidiga sockel synas trenne englar, som, med armarna höjda öfver hufvudet, uppbära snäckan för dopvattnet. På sockeln äro mellan englafigurernaanbragta trenne krönta sköldar, af hvilka den ena bär Svenska riksvapnet, tre kronor, den andra Carl XI:s namnchiffer och den tredje nordstjernan i en strålkrets, med öfverskriften: »Nescit Occasum». På botten af dopskålen ses namnet *Jehovah* i hebreiska bokstäfver.

På sidorna om och helt nära intill dopfunten stodo tre med guld och rödt ornerade fåtöljer och en karmstol för det kongl. barnets höga faddrar. Längre bort i salen, gent emot dopfunten, voro ställda de närvarande och frånvarande kungliga och furstliga personernas stolar, förgyllda och beklädda med rödt siden. Å långsidorna af salen närmast altaret och bakom faddrarnas stolar, funnos förgyllda taburetter, beklädda med blått siden, å venstra sidan för DD. EE. rikets herrar och å högra sidan förderas excellensers fruar.

Bakom dessa, närmast väggen, voro anbragta bänkar, beklädda med blått kläde och gula kronor, å ena sidan för herrar serafimerriddare, Svenska och Norska statsråden samt högsta domstolens ledamöter, justitiekanslern och rikets ständers justitie-ombudsman, och å andra sidan dessa herrars fruar. Strax nedanför, å högra sidan, voro bänkar, ornerade med blått sammet och guld, upplåtna åt diplomatiska corpsens medlemmar och deras fruar. Gent emot, utåt motsatta väggen voro platser, för damer af de kongl. hofven. För öfrigt upptogs den återstående delen af salen bakom de kongl. personernas stolar och salens långsidor af bänkar för presidenter, deputerade af de kongl. ordnarne, högre embetsmän samt öfriga inbjudna stater och corpser.Bänkarne voro klädda med blått kläde och gula kronor. Det marqveterade golfvets främre del var betäckt med en stor matta af haute lisse.

På utsatt tid infunno sig i rummen inanför dopsalen de till samling derstädes kallade och de öfriga å för dem anvisade platser i dopsalen. Diplomatiska corpsens medlemmar infördes af öfverceremonimästaren och intogo sina platser. Strax derefter trädde inför altaret, klädda i biskopsskrudar och messekläder, erkebiskopen d:r *Reuterdahl*, biskopen i Westerås, d.r *Fahlcrantz*, biskopen i Strengnäs, d:r *Annerstedt* samt öfverhofpredikanten, magister *Nordenson*, och vice preses i Stockholms Stads konsistorium, magister *Wensjoe*, hvarpå, efter anmodan af t. f. öfverkammarherren, de i rummen inanfur dopsalen församlade intogo sina platser i sistnämda sal. Kl. ha1f 1, efter det alla voro församlade, och hans excellens herr riksmarskalken derom gjort anmälan hos DD. MM. och den Kongl. familjen, utträdde dopsalen H. M. Drottning *Josephina*, bärande det kongl. barnet på ett hyende, H. M. Enkedrottning *Desideria*, H. K. H. Kronprinsen-regenten *Carl*, H. K. H. Hertigen af Östergötland *Oscar Fredrik* och H. K. H. Prinsessan *Eugenie* samt H. H. Hertigen af *Nassau* och intogo der sina stolar, bakom hvilka de höga personernas åtföljande uppvaktning placerade sig. H. M. Drottning Josephina var klädd i drägt af guldbrokad, H. M. Enkedrottning Desideria bar drägt af silfverbrokad, H. K. H. Kronprinsen-regenten och H. H. Hertigen af Nassau buro generals-uniformer.

Sedan alla blifvit samlade, höll erkebiskopen ett tal, och så snart det var slutadt, uppstodo de högafaddrarna, hvilka voro: *H. M. Drottning Josephina*, som bar sin sonson till dopet, *H. M. Enkedrottning Desideria*, *H. K. H. Kronprinsen-regenten Carl*, som å H. M. konung Oscars höga vägnar företrädde dess ställe, samt *H. H. Hertig Adolph, af Nassau*, hertiginnan Sophias broder, och framträdde till dopfunten. H. M. Drottningen åtföljdes då af dess öfverhofmästarinna, grefvinnan Sköldebrand, H. M. enkedrottning Desideria af dess t. f. öfverhofmästarinna, H. K. H. Kronprinsen-regenten af dess hofmarskalk och H. H. Hertigen af Nassau af dess vakthafvande adjutant.

Erkebiskopen förrättade sedan döpelsen i öfverensstämmelse med Svenska evangelisk-lutherska kyrkans lag och ritus. Sedan detta skett, framträdde t. f. rikshärolden, kammarherren *E. G. Leijonmarck* och utropade: *Lefve*

Oscar Gustaf Adolf, Sveriges, Norges, Götes och Wendes borne arffurste! Omedelbart derefter gjorde h. exc. hr riksmarskalken tecken till salut, som gafs från den å Drottningholmsviken förlagda bataljonen kanonjollar, hvilkas chefsångfartyg och bogseringsångfartyg flaggade. Härunder uppstämdes i dopsalen psalmen:

»Hela verlden fröjdes Herran, Tidigt och af hjertans grund! Kommer ifrån orter fjerran, J, som stån i hans förbund; Träder fram med lust och fröjd, Sjunger Gud i himmelshöjd!

Derefter lästes välsignelsen och afsjöngs versen:

Deras majestäter och de furstliga personerna återvände derefter till de inre rummen. Härunder uppstämdes musik af den i hvalfvet placerade regiments-musik-corpsen.

Kort derefter begåfvo sig de församlade, diplomatiska corpsen anförd af öfverceremonimästaren, för att besöka det kungliga barnet. Prinsen låg på sin paradvagga, som är densamma, hvilken af sedermera konung Carl XII begagnades. Den är af skulpterad ek, utantill helt förgylld och inantill rödt lackerad. Å ett bord till höger om vaggan låg på ett blått sammetshyende den furstliga kronan; å ett annat till venster voro lagda Serafimer-ordens och S:t Olafs-ordens insignier.

Vid vaggan stodo tjenstförrättande hofmästarinnan, hoffröken hos H. K. H. Hertiginnan Sophia af Östergötland, fröken *Augusta Jegerhjelm* och kammarherren hos Hennes Kongl. Höghet *August Cronstedt* samt de hos H. K. H. hertigen af Östergötland vakthafvande officerarne.

Efter slutad cour gåfvo DD. MM. Konungen och Drottningen — Oscar och Josephina — déjeuner för vid den högtidliga akten närvarande, till ett antal af omkring 250 personer.

Den dag, som denna högtidlighet firades på Drottningholm, hade en otroligt stor mängd Stockholmsboer begifvit sig dit ut; ångbåtarne med regimentsmusik ombord gingo fullastade fram och åter hela dagen, och Drottningholms vidsträckta parker hvimlade till sent inpå aftonen af glada, högtidsklädda skaror.

*

Samma sommar eller 1858 besöktes Stockholm af ett sällskap skickliga Zuav-aktörer, hvilka här väckte mycket uppseende.

DD. MM. Konungen och Drottningen — Oscar och Josephina — läto den 2 Juli kalla dessa zuav-aktörer till Drottningholm, för att å dervarande theater gifva en föreställning. Denna, som utgjordes af vaudevillerna: »Une Fille Terrible» och »La Corde Sensible» samt chansons comiqus: »Le Sir de Framboisy» och »Les petits métiers», bivistades af DD. MM. Konungen, Drottningen och enkedrottning Desideria, DD. KK. HH. hertigarne af Östergötland och Dalarne samt Prinsessan Eugenie och de uppvaktande hofven. För öfrigt hade till representationen blifvit, så långtutrymmet medgaf, af Konungen och Drottningen inbjudna personer af på Drottningholm boende familjer.

*

Sistlidna *Josephinadag* — den 21 Augusti 1860 — upplystes Drottningholms åldriga lunder åter af ett ståtligt fyrverkeri, och slottets majestätiska konturer speglade sig i den blåa Mälarvågen, som klart upplystes af fräsande raketer. Det var, som hade det stolta palatset med gyllne bokstäfver på djupblå duk velat häfda sitt rykte som festernas arena, som drottning bland nordiska lustslott; som hade det velat visa med hvilken eldighet och strålande glans det ännu var mägtigt att fira denna högtidsdag, som för nationen alltid blir lika kär. På nämde dag — H. M. *Drottning Josephinas* namnsdag — var nämligen ett vackert fyrverkeri tillstäldt på Drottningholm, som öfver sommaren beboddes af Drottning Josephina och enkedrottning Desideria. Fyrverkeriet afbrändes utmed sjöstranden, under tillopp af en stor mängd åskådare, och hvarunder folksången exeqverades af den för tillfället på Drottningholm befintliga musikcorpsen. Denna högtidlighet tillställdes på H. M. enkedrottning Desiderias föranstaltande och bekostnad, och på aftonen samma dag gaf högstdensamma äfven souper på slottet. Med denna fest ville Drottning Desideria fira sin höga sonhustrus namnsdag och gaf deri ett bevis på den aktning och kärlek,

som hon alltid hyst för Drottning Josephina, hvilken äfven denna sommar med outtröttlig vördnadsfull uppmärksamhet omgaf konungahusets åldriga stammoder, aldrig under dennas bräckligaålderdom öfverlemnande henne åt ensamhetens saknad, utan dagligen omhuldande henne *så* att den gamlas lefnadssolsken lekte sommar ännu sedan hösten strött sitt silfver i hennes lockar. Den ofvannämda festen på *Josephinadagen* har sin särskilda märkvärdighet deruti, att det var den *sista* fest, som Drottning Desideria gaf, ty få månader derefter afled hon i armarna på Drottning Josephina, den enda af konungahusets medlemmar, som vid det plötsliga dödsbudskapet hann att komma tillstädes, ty *Josephina* medhinner alltid, att, som hugsvalelsens engel, vara närvarande vid de sjuk- och dödsbäddar, der själsstyrka och ömhet tagas i anspråk, oafsedt om Hennes eget hjerta dervid skulle vara nära att brista.

*

Den 31 Augusti samma år firades äfven en fest på Drottningholm — den sista, som till dato gifvits derstädes — hvilken visserligen, hvad storartad prakt beträffar, var högst obetydlig och knappast kan få namn af *fest*, men som deremot, hvad beträffar uppriktig innerlighet, var *mera* än en fest, ty den var en *hjertats högtid*. Det var den dagen nämligen, som H. K. H. Prinsessan *Eugenie* anlände till Drottningholm ifrån den första längre utflygt, som Prinsessan gjort på egen hand. H. K. H. hade, som man vet, under sommaren gästat »Östersjöns öga», gamla Gotland; hon var den första Svenska furstinna, som någonsin besökt denna ö, hvarest den älskliga furstinnan qvarlemnade ett vördadt, älskadt och saknadt minne. Omkring klockan 8 på morgonen nämdadag anlände Prinsessan till Drottningholm på ångfartyget*Franzén*, uppvaktad af hoffröken *Mathilda Ribbing* och kammarherren *Theodor Silfversköld*. Då fartyget lade i land, uppstämdes *folksången* af utmärkt vacker regimentsmusik från en löfklädd båt, placerad i hamnen midtfur slottet, och på stranden mottogs prinsessan af *H. M. Drottning Josephina* med Dess uppvaktning samt en stor mängd på Drottningholm boende unga flickor, hvilka, alla högtidsklädda, bildade liksom en linie af täcka, lefvande blombuketter, med glädjestrålande ögon och leende läppar öfverhöljande med blommor den väg, som den älskade furstinnan framgick upp till slottet, och på detta ordlösa blomsterspråk bäst öfversättande sina unga hjertans *välkommen!* Under tiden exeqverades flera vackra musikstycken, hvarmed omvexlande fortfors, tilldess Drottningen och Prinsessan uppkommit i slottet och visade sig på östra altanen, der de höga personerna ånyo hyllades med den lifligt uppstämda folksången och de talrikt församlade Drottningholmsboernas glädjeyttringar.

*

Härmed hafva några, må hända de flesta, af Drottningholms märkligare fester och högtidligheter blifvit omnämda; flera återstå likväl, hvilka här ej omtalats, de äldre deraf derfure, att de icke blifvit upptecknade och således icke kunna med *full* tillförlitlighet återgifvas efter de traditionela berättelserna derom. De festliga tillställningar deremot, som der gifvits *i våra* dagar, förbjuder oss grannlagenheten att vidröra, emedan de nu lefvande höga tillställarne deraf behandlat dem som familjhögtider, utan att deråt gifvaen offentligare prägel. Dessa fester böra således vara fridlysta för allmänhetens blickar och omdömen. Huru olika äro dock icke *vår* tids fordringar på nöjen och fester, emot hvad våra fäders och förfäders voro; de bländande, nästan sagolika festerna och riddarlekarne under Gustavianska tiden skulle, om de nu återlifvades, kanske väcka samma beundran och förtjusning som fordom, och säkerligen uteblefve icke *nu* anmärkningar öfver de »oerhörda penningsummor», som på sådana efemeriska nöjen skulle bortslösas. Nej, *vår* på en gång intelligenta och praktiska tid begär annat än knalleffekter för sin törstande ande. Vår tids unga hofdamer hafva äfven fått en helt olika, en högre rigtning för sin själs verksamhet än dåtidens; icke skulle de nu vara särdeles belåtna, om deras mesta tid skulle upptagas med inlärandet af Franska skådespel och omsorgen om ständigt nya kostymer: detta nöje, som passade för tidens lyx, har efterträdts af bättre förströelser. Nu äro hofvets damer oftast högst musikaliskt och litterärt bildade, föregångna af sina herrskarinnors exempel, uti hvilkas aftoncirklar dylika estetiska nöjen nu idkas och älskas. Man vet dessutom, att *minnets* prismatiska strålar förläna mången sak en gloria, som den under sin verkliga tillvaro icke egde. Hvem vet, om *tredje Gustafs* hoffester för sjelfva deltagarne voro så förföriskt härliga som

man nu föreställer sig? Hvem talde de störande intriger, det tärande nattvak, de af svikna förhoppningar utpressade tårar, de afundens hvassa blickar, den sårade egeakärlekens harmsna suckar, som föregingo och efterträdde dessa strålande tillställningar? Drottningholms tystlåtna murar hafvapressat dem till döds invid sin höga granitbarm och begrafvit dem i sina »löngångar»; de hafva bortdött med vindens klagan i de suckande parkernas djupa skuggor. På det förflutnas graf uppspira härliga rosor — sorgen och synden, som myllades der ner, se vi nu icke — och i blommornas kalkar sjunga nu »minnets näktergalar» sina sirénsånger för en lyssnande och undrande efterverld.

Dock, icke behöfva vi blicka *tillbaka*, icke behöfva vi lefva i Drottningholms *minnen*, för att der finna sång och blomsterdoft, skön konst och poesi, skämt och glädje, glans och ära. Res dit en vacker söndag under högsommaren, och du skall finna allt detta blomstrande äfven i våra dagar. Se, huru från tidigt på morgonen den ena ångbåten efter den andra anländer från hufvudstaden, lastad med helgdagsklädda passagerare af alla stånd och vilkor, och hvarje ångbåt brukar vanligen hafva sin egen lilla regiments-musik-corps ombord; än hör man de djupa, härliga tonerna af *folksången*, än en sprittande, liflig *Strausswals*, än den sansade melodien af en vacker *marsch*, än åter af en gripande *fosterländsk sång*. Och ångbåtarne, dessa böljornas stolta beherrskare med sina plymer af hvirflande rök; de ila majestätiskt fram och åter, ständigt medförande nya skaror, som från hufvudstadens varma omfamning längta ut till det af Stockholmarne så högt omtyckta Drottningholms friska, blomstrande stränder. Och dessa skaror sprida sig i grupper uti de vidsträckta parkerna och omkring uti slottets närmaste omgifningar under glädje och skämt, och om kungliga familjen då vistas på Drottningholm, så äro lifligheten och tilloppetaf resande så mycket större. Den delen af kungliga praktvåningen, som för tillfallet icke bebos af de kungliga, får då äfven besökas af hvem som behagar. Det lider fram på eftermiddagen, och vid 6-tiden framkör vanligen en större eller mindre sträcka af hofvagnar och håller framför slottets vestra portal, och nu ila alla för att få se »de kungliga», som med sin uppvaktning taga en promenad i vagn. Den brokiga massan tillfredsställes med vänliga helsningar från de höga promenerande och återvänder förnöjd till de medförda förfriskningarna i gröngräset. Kungliga slottets närmare och fjermare omgifningar äro utan undantag upplåtna till allmänhetens förlustelse. Och solen, dagens strålande drott, sveper purpurmanteln kring sina skuldror och hastar på sin gyllne, rosiga molnvagn mot hafsfruns blåa sofgemak, och nattens drottning kastar sitt stjernprydda dok öfver höghvälfd panna och lyser med sin bleka fackla de glada solskenssvärmarne på glittrande vågor åter till deras fredliga hem; slott och hydda tyckas försänkta i slummer, och allt är snart så tyst och stilla, att man tycker sig höra *minnets* genier framsväfva och slå en kedja kring det vördnadsbjudande slottet. Nå väl, äro icke en sådan dag och afton på *Drottningholm* lika behagliga som de bullrande festernas dagar? Visserligen icke för den, som företrädesvis älskar det, som bländar och fängslar det lekamliga ögat; men för den, som förstår välsignelsen af en härlig natur, som njuter af blomsterdoft och fogelsång, som vet att uppskatta den vördnad, hvarmed de sköna konsternas heroer äfven nu behandlas härstädes, som älskar det friska folklifvet, hvilket, rönandeuppmuntran från den praktfulla konungaborgen, så att säga trycker densamma med svärmande glädtighet i sin famn, som vet att glädjas åt de fredliga idrotternas föreningsband mellan slottets och hyddans invånare, han skall föredraga *nutidens* stilla fester på Drottningholm och förstå, att dess glans och ära äro mer i *till-* än aftagande, han skall med hänryckning utropa, betraktande Drottningholms härliga palats:

»*Den dag kan gry, då du är lika rik*
På nya lagrar som på gamla, minnen!»

Slut.

*

Pris: 1 R:dr 50 öre Rmt.